LATVIA
Latvian Newspaper
Nr. 43 (487), June 6, 1951
Publisher: Vilis Janums, Augustdorf b. Detmold, Lager, Germany, Phone Augustdorf 02.
Editorial and Business Office: Grafenaschau, Obb., Regierungslager, Germany.
USA Office: 102-15, 85th Drive, Richmond Hill 18, N. Y., Phone VI 9-7778. Subscription rates USA: $ 2.— or 1.50 monthly.
Printer: Weilheimer Druckerei, G.m.b.H., Weilheim/Obb., Germany.
Publ. twice weekly. Circul. 11.000.
Sponsor — IRO.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 43 (487)
Treŝdien, 1951. g. 6. jūnijā
Iznāk treŝdienās un sestdienās. Izdevējs: Latviešu Centrālā Komiteja. Galvenais redaktors: Maksis Čulītis, galv. rad. vietn V. Lesiņš. Redaktori: G. Grīnbergs, P. Kliāns, E. Miesnieks, L. Švarcs. Apgāda saimniecības vadītājs H. Zāgars. Apgāda un redakcijas adrese: (13b) Grafenaschau, Obb., Lager. ASV redakc. vad.: A. Klāvsons, 319 N. 22nd Ave W, Duluth, Minn., USA. Austrālijas redakc. vad.: A. Šmits, 18, Linden Avenue, Wendouree, Ballarat, Vic., Australia.

ASV kongresa locekļa A. Armstronga vēstījums ievada Amerikas Balss raidījumus Latvijai

NEKAS NEVARĒS SALAUZT MŪSU TICĪBU BRĪVAJAI LATVIJAI — SAKA SŪTNIS J. FELDMANS, UZRUNĀJOT TAUTIEŠUS DZIMTENĒ

Vašingtona (kp). — **Ar sūtņa J. Feldmana uzrunu tautiešiem dzimtenē un ASV kongresa locekļa A. Armstronga vēstījumu Amerikas Balss 3. jūnijā uzsāka jau agrāk pieteiktos kārtējos raidījumus okupētajai Latvijai. Latviešu trimdinieki brīvajā pasaulē ar to varēja atzīmēt svarīgu sasniegumu politiskajā ciņā, kas veltīta mūsu valsts neatkarības un mūsu tautas brīvības atgūšanai. Sekmēm vainagojušies centieni aizsniegt apspiestos tautiešus dzimtenē, informēt viņus par stāvokli pasaulē, atgādināt tiem, ka viņi nav aizmirsti, un palīdzēt uzturēt tiklab viņos, kā arī latviešos trimdā šaipus dzelzs priekškara ticību brīvības rīta atnākšanai.**

Uzrunājot tautiešus okupētajā Latvijā, Latvijas pilnvarotais pārstāvis ASV Jūlijs Feldmans, starp citu deklarēja: „Sākot ar šodienu, Jūs ik dienas dzirdēsit Amerikas Balsi latviešu valodā. Priecājos, ka jums tādā kārtā būs kontakts ar brīvo pasauli, no kuŗas jūs tik sen esat nošķirti. Amerikas Balss jums ir draudzīga. Tā ir Amerikas tautas un valdības balss. Varu jums liecināt, ka šī tauta un valdība izjūt pret latviešu tautu vislielāko draudzību un simpatiju." Tālāk sūtnis tautiešiem dzimtenē atgādināja amerikāņu nostāju agrākos gados un uzsvēra faktu, ka „ASV valdība noteikti un pastāvīgi pretojas atzīt Latvijas varmācīgo iekļaušanu Pad. savienībā un turpina mani atzīt par jūsu likumīgi akreditētu oficiālu pārstāvi. Jūs tādēļ varat būt pārliecināti, ka jūsu intereses tiek aktīvi pārstāvētas pie šīs lielās brīvības valsts valdības."

Tālāk sūtnis J. Feldmans savā radio uzrunā norādīja, ka ir arī citas valstis, kas neatzīst Latvijas okupāciju un ka latviešu pārstāvji brīvajās valstīs sūtņa Kārļa Zariņa vadībā turpina darboties, aizstāvot Latvijas tautas un valsts intereses un informējot brīvo pasauli par notikumiem Latvijā un par mūsu tautas centieniem pēc brīvības un neatkarības. Latvijas valsts un tautas grūtais stāvoklis bijis apspriežu priekšmets arī Apvienoto nāciju organizācijā, mūsu tautas ciešanas un tai nodarītā netaisnība zināma brīvajai, demokratiskai pasaulei, kas cīnās par tautu brīvību, stājoties pretim komūnistiskiem uzbrucējiem arī ar ieročiem, kā tas notiek Korejā.

„Mūsu tauta pārdzīvo grūtus laikus — nebrīvībā dzimtā zemē vai necilvēcīgos apstākļos vergu nometnēs tālos Krievijas apgabalos," uzrunas

(Turpinājums 2. lpp.)

Plaša pretkomūnistiska demonstrācija Minchenē

AR RIETUMU PALĪDZĪBU AIZ DZELZS PRIEKŠKARA JĀIZVEIDO OTRA FRONTE, PRASA ABN PREZIDENTS STEČKO

Minchene (el). — Svētdien, 3. jūnijā Pretboļševistisko nāciju bloks ABN Minchenes Hofbräuhaus telpās bija sarīkojis plašu sanāksmi, kuŗas sauklis bija: Mēs prasām vienotu nāciju fronti cīņai pret boļševistisko imperiālismul ABN, kas rēgulāri rīko demonstrācijas, mītiņus un referātu vakarus, cīnās ne vien pret boļševismu, bet tās mērķos ietilpst arī krievu imperiālisma centienu izskaušana un brīvu un neatkarīgu valstu atjaunošanu Pad. savienības robežās, vadoties no nacionālā principa.

Sanāksmē piedalījās vairāk nekā 1000 trimdinieku no 22 komūnisma apspiestajām nācijām. ABN prezidents bij. Ukrainas ministru prezidents Jaroslavs Stečko norādīja, ka bez rietumu atbalsta Ukrainā, Baltkrievijā, Kaukazā un Turkestanā nacionālās pretestības kustības ar ieročiem rokā cīnās pret padomju-krievu imperiālismu. Šīs apspiestās nācijas, kara gadījumā ar Pad. savienību, veidos „trešo spēku". Rietumu uzvara pār boļševismu iespējama tikai tad, kad „ar rietumu palīdzību aiz dzelzs priekškara būs izveidota un nostiprināta otra fronte". Rietumu sabiedrotajiem jāizšķiras par nacionālās atbrīvošanas ideju un jānostājas pret jaunu lielkrievu panslavismu. Ungāru ģenerālis Farkus Kisbarnaks, ABN militārās komisijas priekšsēdis paskaidroja, ka kominforms ar savu „piektās kolonnas" taktiku pārspējot rietumu sabiedrotos. Ar pienācīgu rietumu atbalstu nacionālās pretestības grupas, kas grautu Pad. savienību no iekšienes, esot iespējams desmitkārtīgi pavairot.

Sanāksmes dalībnieki pieņem rezolūciju, kuŗā aicina brīvās pasaules tautas stiprināt savu morālisko un militāro spēku un neliegt iespējami plašu atbalstu nacionālo pretestības grupu stiprināšanai Pad. savienībā.

Kupli apmeklētajā sanāksmē piedalījās arī vācu un ārzemju laikrakstu, aģentūru un radiofonu pārstāvji, tādēļ visi referāti un ziņojumi notika vācu valodā. Noslēgumā dažādu nāciju pārstāvji sniedza jaunāko informāciju par brīvības cīņu komūnisma apspiestajās zemēs, asi uzbrūkot padomju režīmam.

Kā latviešu pārstāvis sapulcē piedalījās mag. hist. Jūlijs Braģs. Īsā koncentrētā uzrunā viņš vēsturiskā secībā norādīja uz postu, kādu latviešu tautai krievu imperiālisms sagādājis kopš Jāņa Briesmīgā laikiem. Savu īso uzrunu nobeidzot, viņš griezās pie krievu emigrantiem ar uzaicinājumu, lai tie atmestu tiekšanos pēc krievu imperijas atjaunošanas, bet gan nāktu talkā un būtu ar mieru zināmus upurus nest tautu saprašanās centienos.

Svarīgākais īsumā

★ **Kaut arī Iranas ministru prezidents noraidīja prezidenta Trumena personīgo vēstījumu par naftas konflikta miermīlīgu atrisinājumu sarunās ar Lielbritānijas valdību, tomēr Teherānā valda nomierināšanās tendences. Anglu-iraniešu naftas sabiedrības galvenā piedalīties sarunās par nacionalizāciju, Iranas valdības aprindas saskata zināmu piekāpību, kas esot labvēlīgs priekšnoteikums miermīlīgam izkārtojumam.**

★ **Svētdien Romas Pēteŗa domā 50.000 svētceļnieku, 200 bīskapu un archibīskapu un liela skaita kardinālu klātienē izsludināja par svēto pāvestu Piju X. Reizē ar šo ceremoniju atklāja arī pāvesta Pija X lielu formāta portretu, kā arī bronzas un stikla zārku, kuŗā pāvesta tērpā atdusas Pijs X mirstīgās atliekas. Ticīgo sumināj umus pavadīja visu Romas baznīcu zvanu skaņas.**

★ **UN bruņotie spēki pag. nedēļas beigās pārtrauca lenaidnieka vajāšanas akcijas Ziemeļkorejā. Šai sakarībā ārlietu ministrs Ečesons senāta komisijās paskaidroja, ka ASV būtu ar mieru pārtraukt kara darbību pie 38. pl. grada. Vašingtonas valdība pašreizējā brīdī daudz lielākas briesmas pasaules mieram saskatot Iranas naftas strīdos nekā Korejas konfliktā.**

Arī Lielbritānijas ārlietu ministrs Morisons un valdības aprindas pārliecinātas, ka patlaban pienācis Istais brīdis izbeigt kara darbību Korejā.

★ **Padomju joslā un Berlines austrumu sektorā svētdien sākās komūnistu „tautas nobalsošana pret Vācijas remilitārizāciju". Par spīti intensīvai SED propagandai, balsošanas lokāli bija svētdienas priekšpusdienā pat tukši. Prezidents Piks jau sestdien radiorunā apgalvoja, ka padomju joslas iedzīvotāji visi kā viens nobalsošot ar „jā", turpretī Berlines plašsētas vecākais Reuters tai pašā dienā brīdināja padomju joslas iedzīvotājus no viegliprātīgas pakļaušanās komūnistu propagandai.**

Parasto svētdienas rīta mieru Berlines padomju sektorā jauca ts. „lielā modināšana" ar mūziku un fanfaru skaņām, kuŗu pavadībā speciālas komūnistu FDJ komandas aicināja iedzīvotājus „slēgtās grupās" pa namiem, iestādēm utt. nodot savu „jā" balsi. Kaut gan padomju raidītāji un prese ziņoja par milzīgu drūzmu, balsošanas lokāli tomēr palika tukši. Nobalsošana turpinājās arī vēl pirmdien un otrdien, bet arī šajās dienās nebija vērojams interešes pieaugums.

Franču IV republika vēsturiskas izšķiršanās priekšā

4000 KANDIDĀTU NO 100 PARTIJĀM 100 VĒLĒŠANU IECIRKŅOS SACENŠAS PAR 624 VIETĀM JAUNAJĀ PARLAMENTĀ

Visās vēlēšanās partijas cenšas atrast kādu sevišķu argumentu, kādēļ katram pilsonim uz brīdi būtu jāaizmirst personīgās ērtības un jāaiziet nobalsot par attiecīgās partijas kandidātu. Bet šoreiz līdzšinējās valdības koalicijas partiju pamatsauklis „republikai draud briesmas..." tiešām ir ļoti pamatots. Francijas IV republikai patiešī draud nopietnas briesmas, jo ienaidnieki tai ir spēcīgi un labi sagatavoti.

Francijas pašreizējo problēmu cēloņi simboliski var atrast 2000 gadu vecajā Jūlija Cēzara izteicienā viņa piezīmēs par Gallu karu, kur franči pašu pirmo reizi pieminēti. Šo piezīmju pašā sākumā Cēzars saka: „Gallia omnis divisa est in partes tres..." (Visa Gallija ir sadalīta trīs daļās.) Arī šodien Francija negļābjami sadalījusies trīs lielās grupās, kas viena otru nikni apkaro.

Kompaktākā no šīm trim grupām ir trūcīgākā strādnieku un inteliģences šķira, kas cerībās uz varbūtēju sava stāvokļa uzlabošanos ir par radikālākām pārmaiņām. Daudzi no viņiem revolūciju vai vismaz opoziciju vispār uzskata par franču tautas raksturam piederīgu īpašību. Šo grupu lielā mērā savā pusē pratusi iegūt komūnistu partija ar savu pārbaudīto organizācijas un propagandas aparātu. Tā kā komūnisti bija ļoti aktīvi franču nacionālajā pretestības kustībā un viņus pēc Francijas atbrīvošanas savā valdībā bija uzņēmis arī Degols, pirmajā laikā pat nepastāvēja aizdomas, ka komūnistu partija ļautu sevi izlietot par svešas varas ieroci, un tā pēdējās vēlēšanās ieguva lielāko balsu skaitu — 28,6 proc.

DEGOLS ZINA, KO GRIB

Otra lielā grupa Francijā tik krasi nostājas pret katra veida revolūciju, ka patlaban pat ir ar mieru pati ķerties pie revolūcijas, lai panāktu savu mērķi — spēcīgu valsts vadību. Tie ir vecās, aristokratiskās Francijas piekritēji ar savu vadoni ģen. Degolu, kas pēc aiziešanas no valdības drīz atkal atgriezās politiskajā dzīvē kā opozicionārs. Ar savu oficiāli pāri partijām stāvošo Franču tautas apvienību RPF viņš ātri ieguva sev daudz piekritēju plašās aprindās, kaut arī pašreizējā Nacionālsapulcē apvienībai nav neviena pārstāvja. Ģenerāļa vēlētāju masas sastādās galvenokārt no mazpilsoņiem, kas, vīlušies IV republikā, saskata Degolā vienīgo glābiņu.

Lai izgaisinātu varbūtējās bažas un antipatijas, ģenerālis nodeklarējis, ka „viņa republika" nebūšot nekāda diktatūra, atskaitot varbūt vienīgi drakoniskus soļus pret komūnistiem. Tomēr gluži skaidrs ,ka Degola organizācija, kas cer 17. jūnijā „pārņemt

(Turpinājums 8. lpp.)

Arī Ungārijas armiju komandēs padomju ģenerālis

Londona (md). — Pēc Observer diplomātiskā korespondenta informācijas no Budapeštas, Kremlis nosūtījis uz Ungāriju bijušo Maskavas komandantu kara laikā ģen. Cvetajevu, lai viņš, pēc maršala Rokosovska parauga Polijā, pārņemtu savā komandā strauji izveidojamo ungāru armiju. Ar Cvetajeva ierašanos Ungārijā sācies jauns terrora vilnis armijā un pamatīga reorganizācija ģenerālštābā. Atbildība par armijas morāli un uzticamību atņemta aizsardzības ministrijas politiskai nodaļai un nodota jaunai „aizsardzības virsnieku" organizācijai, kuŗas uzdevums būs likvidēt visus „pretdemokratiskos" elementus virsnieku korpusā. Ungāru armijas virspavēlnieks ģen. Bata, kas pats bijis štāba virsnieks sarkanarmijā, paliek savā postenī, bet pakļauts Cvetajevam.

Londonā arī saņemta ziņa, ka nesen no amata atbrīvotais iekšlietu ministrs Šandors Zēlds īsi pirms savas gaidāmās apcietināšanas nošāvis sievu un sevi, kamēr abi bērni tikai ievainoti un palikuši dzīvi. (Skat. arī rakstu Maskava forsē satelītu apbruņošanu mūsu laikraksta šinī numurā.)

MIRIS REDAKTORS ARSENIJS PODNIEKS

Londonā 30. maijā ar sirdstrieku miris pazīstamais latviešu žurnālists un ilggadīgais redaktors, Latvijas armijas kapteinis Arsenijs Podnieks. (Piemiņas raksts šī numura 2. lpp.)

Maskava forsē satelītu apbruņošanu

PUSGADA LAIKĀ RADĪTS PIECKĀRTĪGS TANKU PĀRSVARS PRET TITO SPĒKIEM

Vīne (fd). — Rietumos ar pieaugošu uzmanību un ne bez bažām novēro paātrināto tempu, kādā Maskava turpina savu satelītvalstu apbruņošanu Austrumeiropā. Šis jautājums, kas skarts arī apnicīgajās četru ārlietu ministru vietnieku apspriedēs Parīzē, ir arī daudzu preses apskatu un iztirzājumu temats. Maskavas satelīti sen jau apbruņoti pāri 1947 g. miertīgumos noteiktajām normām, un to vēl turpina lielā steigā. Padomju militārās misijas visās šajās zemēs rīkojumus saņem no maršala Bulganina vadītas centrāles Maskavā, kas pastāv kopš 1949. g. Spēku samēra pārmaiņošanās Dienvidaustrumeiropā arī padarījusi bažīgu Tito un likusi tam lūgt steidzamu rietumu palīdzību.

Tikko Austrumeiropas valstis pēc kara bija pilnīgi „uzsūktas" Pad. savienībā, tajās sākās militārā aparāta pārveidošana, likvidējot visu agrāko nacionālo iekārtu un līdz pēdējam sīkumam pārveidojot to pēc padomju parauga. Tai laikā Rietumeiropa vēl neko nebija darījusi savas aizsardzības labā, kādēļ Kremlis te aizsteidzās priekšā. Sākoties arī rietumu aktivitātei aizsardzības laukā, Maskava, negribēdama iegūto priekšrocību zaudēt, savukārt vēl vairāk paātrināja satelītu armiju paplašināšanu, apbruņošanu un standartizēšanu pēc padomju parauga.

Konkrētus datus par satelītvalstu bruņotajiem spēkiem sniedz itaļu laikraksts Corriere della Sera. Šo valstu bruņotie spēki pēc padomju parauga tagad iedalīti armijā, flotē, aviācijā, pretgaisa atvairē, robežu un drošības policijā. Abēja dzimuma pilsoņiem no 18 g. vecuma vienveidīgi noteikts obligāts militārais dienests. Aktīvais dienests armijā ilgst divus, flotē un aviācijā trīs gadus, bet robežu un drošības policijā 27 mēnešus. Otrkārt, virsnieši līdz 50., bet sievietes līdz 40. mūža gadam pakļautas rezerves apmācībām pēc aktīvā dienesta.

Polijai, kur par aizsardzības ministru savā laikā iecēla krievu maršalu Rokosovski, pag. gada septembrī jau bija 14 kājnieku un 4 pilnīgi motorizētas divīzijas ar 10.000 vīriem katrā, 3 artilerijas divīzijas, 12 tanku pulku, 5 sapieru un 5 sakarnieku pulki, kā arī dažādas techniskas speciālformācijas. Patlaban motorizē nākošās 4 kājnieku divīzijas un 4 tanku divīzijas sastāda no jauna.

Čechoslovakijā pēc vairākām asinainām tīrīšanām, kas skāra daudzus augstākos virsniekus, aizsardzības ministrs kļuva prezidenta Gotvalda znots Čepicka, bet par ģenerālštāba priekšnieku iecēla Prohacku. Pirms kāda laika lepnā vasarnīcā Prāgas lepnākajā kvartālā Dejvicē apmeties padomju maršals Konevs, kura istie uzde-

(Turpinājums 7. lpp.)

Gatavosimies Latvijai

Bet kā? Daudz rakstīts un runāts par šo jautājumu, daudz radies visādu ideju un padomu, bet tikpat katrs rīkojas tā, kā pats atrod par pareizu. Un tomēr man liekas, ka visi teiktie vārdi nav aizplūduši bez nozīmes. Kā pavasaŗa palu ūdeņi atstāj uz laukiem un tīrumiem augligas dūņas, tā šie vārdi atstājuši sīkas, neredzamas, bet svētīgas pēdas cilvēku domāšanā. Daudzas izteiktās domas bijušas pretrunīgas. Bet vai tas ir ļauni? No diviem nepareiziem uzskatiem var rasties viens pareizs. Arī tas, ko es teikšu, varbūt būs pretrunā ar kāda agrāk teikto, bet vai tāpēc tas būtu jāatstāj nepateikts?

Izeju no pamatpieņēmuma, ka Latvija reiz būs brīva un mēs varēsim tur atgriezties; bez tam ierobežojos un iztirzāšu tikai mūsu uzdevumus saimnieciskā plāksnē. Taisni te domstarpības ir vislielākās. Daži saka, ka manta un bagātība kavēšot latviešus atgriezties dzimtenē, citi atkal vaicā — ko mēs nabagi darīšot, atgriezušies Latvijā. Kā tad ir? Vai tikai celt un veidot mūsu gara kultūru, kaldināt mūsu idejiskos ieročus, audzināt bērnus latviskā garā u. t. t., vai arī krāt mantas un bagātību? Ne viena, ne otra galējība nav vēlama. Kopjot latvisko garu dzīvi, nedrīkst aizmirst materiālo vērtību nozīmi, un otrādi. Bet te rodas jautājums, cik tālu iet materiālo vērtību iegūšanas un krāšanas virzienā? Kādas ir tās ļaunās un labās puses latviešu attieksmju veidošanā pret Latviju?

Galvenās briesmas, bez šaubām, ir briesmas kļūt par „dolaru vergiem". Nekas tik ātri nepaņem visu cilvēku, kā materiālās vērtības. Vajaga spēcīga rakstura, lai noturētos pareizā līmenī un neaizmirstu, ka materiālās vērtības ir tikai līdzeklis, pat tikai viens no līdzekļiem cilvēka dzīves mērķu sasniegšanai. Bet šīs „dolaru verga" briesmas nav lielākas bagātam kā nabagam. Katrs no viņiem var par tādu kļūt. Viens tikai skaitīs savu bagātību centos, otrs dolaros, bet būtiskas atšķirības te nav.

Bagātība padarot cilvēkus cietus, kārus pēc varas un iedomīgus, bet šīs īpašības piemīt arī nabadzīgam cilvēkam, tikai tās nav tik ātri ieraugāmas. No tā, kam nekā nav, neviens neprasa, lai tas palīdzētu citiem, un tāpēc varbūt viņa cietsirdība un negribēšana palīdzēt paliek noslēpta aiz nevarēšanas.

Plaši daudzināts arguments, ka materiālās vērtības kavēšot latviešus atgriezties Latvijā. Tas ir pamatots, jo daudzi atzīstas, ka nevarot iedomāties, kā varētu dzīvot bez elektrības, vannas, tekoša ūdens istabā u. t. t. Negribu pārmest cilvēkiem, kas tā runā. Katram ir tieksme pēc ērtībām, pēc labākiem dzīves apstākļiem, un būtu nožēlojami, ja latviešiem šīs tieksmes trūktu. Tāpēc vajadzētu nevis censties šo dabīgo tieksmi izskaust, bet radīt iespējas, kā to piepildīt arī, atgriežoties Latvijā.

Visi minētie argumenti, kas it kā parāda bagātības ļaunās puses, ir vairāk šķietami nekā reāli, jo, pirmkārt, šie ļaunumi apdraud tikpat bagātus, kā nabagus, un, otrkārt, tie sakņojas cilvēka psīchē, nevis viņa materiālos apstākļos. Materiālā labklājība var būt tieši palīdzīga šo ļaunumu novēršanā.

Materiālās vērtības ir mūsu eksistences pamats. Daudzus gadus esam dzīvojuši no labvēlības, cietuši un ubagojuši pēc dienišķās maizes. Ar to sagrautas daudzas labas īpašības, ievazātas tās nebūšanas, par kuŗām tik daudz pārmetumu lasām presē. Ēst žēlastības maizi — to latvietis nekad nav cietis. Vai tad nav apsveicama latviešu cenšanās tagad, lai kādā pasaules malā tie arī būtu, kļūt materiāli neatkarīgiem, tikt pie turības? Mēs visi neesam varoņi un gara milži, kas var basām kājām staigāt cilvēku vidū un justies kā pasaules valdnieki. Mēs esam parasti cilvēki un nedrīkstam sevi tik pārāk ideālizēt. Materiālais pamats ir tas, uz kuŗa varam atsperties, lai celtu savu ideju un sapņu celtni.

Materiālās vērtības ir līdzeklis, ar ko celt mūsu tautas izglītību un garīgo kultūru. Vai tas ir normāls stāvoklis, ka latviešu studentiem jāubago pēc stipendijām? Vai mūsu studenti nebūtu ar lielāku pienākuma apziņu pret latviešiem un Latviju, ja šo stipendiju viņi saņemtu no latviešu rokām? Vai mūsu rakstnieki un mākslinieki nav bieži kavēti savā radīšanas darbā tikai tāpēc, ka lielākā

(Turpinājums 2. lpp.)

Jārada pasaules latviešu apvienība

LNPL SESIJAS LĒMUMI

Latviešu nacionālā padome Lielbritānijā 26. un 27. maijā Londonā sanāca savā otrā sesijā. Sanāksmes ievadījumā sūtnis K. Zariņš referēja par starptautisko stāvokli politikā un latviešu sadarbību trimdā. „Iepriecina tas fakts," teica sūtnis, „ka mēs uzturam ciešas saites kopējā darbā. Tai pašā laikā pasaulē saradušies tumši mākoņi, kas joprojām nav izklīdināti." Starptautisko notikumu attīstība tomēr ļaujot skatīties nākotnē palāvīgi. Sūtnis aicināja apbrunoties ar pacietību un izturību. „Piemāks laiks, kad arī mūsu rokās būs ieroči, un neviens cits Latvijai brīvību neizcīnīs, kā mēs paši," teica sūtnis.

LNPL otrās sesijas prezidijs: no kreisās: Z. Bukovskis, Dr. A. Silarājs un prāv. J. Savickis. — Sūtnis K. Zariņš uzrunā sesijas dalībniekus. R. Simaņa uzņ.

„Gluži kā Lielbritānijā, arī citās zemēs, kur mīt latvieši, jādibina organizācijas. Visām tām kopā jārada pasaules latviešu apvienība."

Debatēs, kas sekoja pēc sūtņa runas, LNPL iztirzāja tautas kopības karšu jautājumu un LNPL darba popularizēšanu tautiešos. Radās doma provincēs radīt īpašas tautas kopības kollēģijas, kuŗās ietilptu visu organizāciju pārstāvji. To uzdevums būtu LNPL darbības sekmēšana. Visumā līdz šim atsaucība bijusi lielāka, nekā sākumā cerēts. Esot tomēr tautiešu vidū tādi, kas noraidot LNPL vajadzību. Ar darbiem jāpierāda padomes nepieciešamība un jāiegūst tautiešu atbalsts šīs organizācijas pasākumu sekmēšanā.

Izceļošanas jautājumā uz Kanadu padome pievienojās prezidija atzinumam, ka šai jautājumā katram jāizšķiras pašam; no nacionālā viedokļa priekšroka būtu dodama Lielbritānijai.

LNPL priekšsēdis pulkv. V. Janums bija piesūtījis rakstu, ka no viņa neatkarīgu iemeslu dēļ viņš nevar ierasties Anglijā, kāpēc atsakās no LNPL priekšsēža un locekļa amata. Padome atteikšanos no priekšsēža amata pieņēma, bet nolēma V. Janumu lūgt palikt par LNPL locekli. Par priekšsēdi ievēlēja līdzšinējo vicepriekšsēdi A. Abakuku, bet par jauno prezidija locekli L. Tālnoru.

Informācijas nozare paredzējusi izveidot plašāk korespondentu tīklu un uzņemt ciešu kontaktu ar citu tautu līdzīgām organizācijām. Izglītības un kultūras daļa izstrādās trimdas tautskolu programmu. Pūlēsies izkārtot stipendiju jautājumu mākslas un zinātnes darbiniekiem. Administrātīvā nozare turpinās tautiešu apzināšanu un LNPL kartotēkas izveidošanu. Aprūpes daļa savu līdzekļu robežās arī turpmāk aprūpēs trūcīgos tautiešus Lielbritānijā. Nozīmīga ir palīdzības sniegšana garīgi slimajiem, kā arī atpūtas mītnes iekārtošana darba nespējīgiem un slimajiem. Noskaidro palīdzības nepieciešamību Vācijā esošiem tautiešiem.

LNPL pieņēma lēmumu uzaicināt Eiropas valstu latviešu organizāciju pārstāvjus uz kopējām apspriedēm Londonā latviešu pārstāvības radīšanai kontinentālā apjomā. Uzdeva padomes loceklim K. Valdmanim, kas ir arī Apvienotās latviešu palīdzības sabiedrības valdes priekšsēdis, sasaukt ALPS valdes un padomes sēdi, lai noskaidrotu sabiedrības patieso stāvokli un izbeigtu baumas un sūdzības par ALPS. Rezultāti ar attiecīgo amatpersonu parakstiem piesūtāmi LNPL prezidijam publicēšanai presē.

Par priekšsēža biedru izraudzīja finanču nozares vadītāju Skujevicu, bet par darba tiesību un juridiskās nozares vadītāju L. Tālnoru.

*

Par LNPL uzdevumiem tuvākā nākotnē tās priekšsēdis Latvijas līdzstrādniekam izteicās: „Darbam, ko pasācis LNPL prezidijs, jāizvēršas plašumā. Ikdiena rāda, ka jāveic arī tādi uzdevumi, kas vienādi svarīgi visām mūsu trimdas grupām. Tamdēļ būtu izveidojama cieša sadarbība ētarp atsevišķo zemju latviešu pārstāvībām." —ns

Gatavosimies...

(Turpinājums no 1. lpp.)

dienas daļa viņiem jāpavada maizes darbā?

Un, pēdīgi, mēs nedrīkstam aizmirst, ka Latviju atradīsim saimnieciski izpostītu un nabagu. Pirmais un galvenais materiālais pamats būs tas, ko mēs varēsim tai dot. Nav pat tik svarīgi, vai mēs katrs tur atgriezīsimies vai nē. Galvenais ir tas, vai mēs palīdzēsim, un to mēs varam darīt katrs, lai kur mēs atrastos. Latvijai, bez šaubām, būs nepieciešams aizņēmums savas saimniecības sabalansēšanai. Vai varētu iedomāties, ka būs tik nesavtīgas valstis, kas bez smagām koncesijām gribēs Latvijai palīdzēt? Tās ir veltas cerības. Un te nu mēs varēsim likt lietā katrs savus iekrātos dolarus un mārciņas, aizdodot tos Latvijas celšanai. Par to mūsu nopostītā zeme varbūt būs pat vēl pateicīgāka, nekā par daža atgriešanos dzimtajā zemē ar noplīsušām bikšēm un pēc palīdzības izstieptu roku, jo palīdzības vajadzēs visās malās, bet palīdzētāju būs maz. **A. Caune**

10 latvieši Elisa salā

No apm. 130 latviešiem, kas 23.maijā ar DP transporta kuģi Gen. Sturgis iebraukuši Ņujorkas ostā, 10 nosūtīti uz Elisa salu. Aizturētos tur aizdomās, ka viņi slimo ar plaušu slimībām. Viņu vidū ir arī nelaikā ārlietu ministra Meierovica dzīves biedre.

Ar šo transportu ASV kraštus sasniedza pirmā lielākā latviešu bij. karavīru grupa.

Latvijas līdzstrādnieku ievērībai

Honorārus par avīzē ievietotiem rakstiem, uzņēmumiem vai citiem materiāliem rēgulāri izsūtām reizi mēnesī — katra jauna mēneša sākumā par iepriekšējo mēnesi. Honorārus, kas nesasniedz DM 10.—, automatiski neizsūta, bet uzkrāj, līdz sasniegta šī summa. Pēc pieprasījuma izsūtām jebkuŗu honorāru summu.

Latvijas apgāds

Pūlas panākt bēgļu pārvietošanu uz Ziemeļreinu-Vestfāli

LCK priekšsēdis pulkv. V. Janums šinīs dienās ieradās Ziemeļreinas-Vestfāles sociālās ministrijas ārzemju bēgļu pārvaldē, kur ar vadošām vācu amatpersonām pārrunāja radušos jautājumus sakarā ar ģimeņu mājiņu būvi un dzīvokļu iekārtošanu ārzemju bēgļiem. Šinī pat jautājumā LCK priekšsēdis konferēja arī ar Rietumvācijas bēgļu ministrijas pārstāvjiem Bonnā, informējoties par iespējām izskrīnēto un pārējo Vācijā palicēju bēgļu pārvietošanai no Šlēzvigas-Holšteinas un Lejassaksijas uz Ziemeļreinas-Vestfāles apgabalu un izvietošanu ārzemju bēgļiem celtajās ģimeņu mājiņās.

Bēgļu bankas DP nodaļā V. Janums interesējās par kredita piešķiršanas kārtību. Uz to bankas pārstāvji norādīja, ka tuvākā nākotnē ar IRO starpniecību saņems informāciju par kredita piešķiršanas noteikumiem un kārtību.

DP komisijā Frankfurtē LCK priekšsēdis norādīja, ka vairākos gadījumos aizturēta emigrācija un lūdza šādai rīcībai motīvējumu. DP komisijas attiecīgās nodaļas vadītājs solīja konkrētos gadījumus pārbaudīt un dot iespējami ātri atbildi. Latvian Relief Inc. prezidents H. Lielnors LCK informējis, ka novērstas grūtības bij. aizsargu ieceļošanā ASV. DP komisija Frankfurtē par to 24. maijā gan vēl neko nezināja.

No Ludvigsburgas emigrācijas centra ziņots, ka bij. karavīriem jāizpilda speciālas anketes, kas event. vēlāk varētu radīt šķēršļus izceļošanā. Lai apstākļus pārbaudītu, LCK priekšsēdis ieradās emigrācijas centrā.

T. s. „plaušu slimnieku komisijas" izceļošanas centros ir ļoti stingras. Piem., no 500 pārbaudītām personām tikai 30 atzītas par ielaižamām ASV. Komisiju lēmums nav pārsūdzams. Bieži vien noraida, ar attiecīgo personu iepriekš nemaz nerunājot.

E. M.

Ziedojuši Ārtavu Latvijai

Sekojot LNP prezidija, LCK un Ārējās informācijas fonda aicinājumam, savu Ārtavu Latvijai ziedojuši:

Vācijā: 3.P.R.D.MSO 44, Post Dalheim DM 8, 323 MT Unit MSO, Sub Unit E 4, Jaunulmas likvidācijas komisija 29,63, V. Reinfelds 10. **Anglijā:** Skotijas draudzes savākušas 22/7/6 märc., V. un V. Zīverts 1/—/—, A. Straubergs 1/—/—, Vothertas hosteļa tautieši 1/1/—, Londonas un apkārtnes pareizticīgo draudze —/12/6, DVF Darlejas Mūras nod. 8/7/—, A. Bružiks —/5/—, E. Mačernieks —/15/—, E. Grosbergs 1/—/—, DVF Forest Town nod. 5/15/—, A. Ozoliņš 2/10/—, I. Ernstsons 1/—/—, J. Podiņš —/10/—, DVF Woolfox Sodge nod. 4/9/—, Senlatvietis —/10/—, DVF Siguldas nod. 6/16/10, K. Brantevics 1/—/—, V. Karlsons 3/—/—, prof. J. Alksnis un A. Liepiņš —/10/—, L. Veinberga 2/—/—, Dr. J. Zvaigzne —/10/—, Letchworth hostelis 11/15/—, J. Stīpnieks —/6/—, DVF Polesworth nod. 1/13/6, P. Valters 1/—/—, DVF Edwinstowe nod. 10/13/7, DVF Wolverhampton nod. 14/16/8, DVF Eastbourne nod. 19/13/—, DVF Drayton Parslow nod. 2/8/6, DVF Rochdale nod. 5/13/—, Latvju biedrība Lielbritānijā 5/13/—, Jorkas-Nukāsles draudze 1/8/—, DVF Bradfordas nod. 2/5/4, Notongremas nod. 7/5/—, Rietumanglijas ev. lut. draudzes Bristoles kopa 5/10/6, Rietumvelsas kopa 9/16/3, Kornvelas kopa 7/11/—, Bradfordas kopa 2/5/—, Swansea kopa 6/12/1, 5. Winkleigh kopa —/10/—, Pinhol kopa 3/11/—, Kardifas-Ņuportas kopa 9/5/—, Bradfordas draudzes Vēkfildas nod. 2/2/6, Miera draudze 29/1/—, NS Hostel Wing iemītnieki 4/11/—. **ASV:** A. E. Vilks 5 dol. **Holandē:** Holandes DV nod. 84,50 guld. **Zviedrijā:** DV Hallstahammaras nod. 244 kr. **Kanadā:** LNP, LCK un Ārējās informācijas fonda uzticības personai māc. A. Skrodelim iemaksājuši: Hamiltonas latv. biedrība 128 dol., Vinipegas latv. biedrība 90, Kirkland Lake latv. kopa 88,55, Londonas latv. kopa 72, Toronto 1. lut. biedrības latv. draudze (māc. A. Cops) 71.70, Rietumkanadas (Edmontonas) latv. draudze, V. Krūmiņš 69, Otavas latv. biedrība kopā ar N. Grīnberga ziedojumu 54, Toronto Jāņa baznīcas latv. draudze (māc. A. Lūsis) 50.25, Sault Ste Marie latv. kopa (M. Kārkliņa) 44.50, Vankuveras latv. draudze (māc. K. Avotiņš) 43.90, Petavavas-Pēmbrokas latvieši (māc. A. Mitulis) 36, St. Katarīnes latv. draudze 35, Muskokas latv. kopa 32,50, Red Lake latviešu kopa 30, Rolphtonas latv. kopa 20, Montrealas latv. draudze (māc. A. Gaudiņš) 19.35, Halifaksas latv. klubs 10.25, St. Katarīnes DV nod. 7, J. Rabe Kingstonā 5.

Kopā, ieskaitot agrākos ziedojumus: DM 18.511,70; 498/3/4 Angl. märc., 1278,72 ASV dol., 306/17/3 Austrāl. märc., 277 Arg. peso, 248,50 Dān. kr., 76.470,00 Fr. fr., 920 Kan. dol., 447,47 Zv. kr., 84,50 Hol. guld., Austrijas šil., Beļģ. fr., daļa Kanadas dolaru, Austrālijas märc., Holandes guld. un pasta starptautiskie kuponi ieskaitīti DM.

LNP prezidijs, LCK un Ārējās informācijas fonds izsaka sirsnīgu pateicību visiem ziedotājiem. Lai Latvija celtos, tai jāpērk cīņas ieroči. Mūsu cīņai jāturpinās! Ziedojiet arī Jūs savu Ārtavu Latvijai!

Ziedojumus var nosūtīt pa pastu vai iemaksāt LNP un LCK Ārējās informācijas fondā, (21a) Augustdorf b. Detmold, Lager, Block 9—4. Ārzemēs ziedojumus var iemaksāt visiem LCK laikraksta Latvija pārstāvjiem, LNP un LCK Ārējās informācijas fondam.

ĀRZEMNIEKIEM BAVĀRIJĀ BŪVĒS 2800 DZĪVOKĻU

Bēgļu pārvalde Bavārijā ārzemnieku pārstāvjiem norādījusi, ka jau vistuvākā laikā Bavārijā uzsāks 2800 dzīvokļu būvi bez dzimtenes palikušiem ārzemniekiem. Šim nolūkam piešķirta 34 milj. marku. Dzīvokļus izbūvēs pilsētu tuvumā, lai vieglāk varētu sagādāt darba iespējas.

Vācu valdības pārstāvji iepazīstas ar pārskološanas centru Lutenzē

Nesen IRO virsnieku pavadībā Lutenzē pārskološanās centrā ieradās Bonnas un Bavārijas valdības pārstāvji, lai iepazītos ar centra darbību un darbnīcu tehnisko iekārtu. Viesu iepazīstināšanai ar kursantu sekmēm un atsevišķo kursu izstrādājumu kvalitāti centra vadība rīkoja darbu skati, kuŗā piedalījās galdnieku, dāmu un kungu drēbnieku, grāmatsējēju, radiotechniķu, ādas un metallapstrādātāju nodaļas. Smalkmechanikas un pulksteņtaisītāju kursu kopējo izstrādājumu vietā personīgos darbus izstādīja šo nodaļu labākie kursanti — latvieši V. Leimanis un J. Blazevičs. Abu kursantu izstrādājumi izpelnījās viesu atzinību.

Šim vācu valdības personu apmeklējumam veltama liela nozīme. No komisijas ziņojumiem savām valdībām būs atkarīgs pārskološanas centra turpmākais liktenis. V. Purmalis

ASV kongresa...

(Turpinājuma no 1. lpp.)

nobeigumā teica sūtnis. „Arī trimdā nav viegla un reizēm grūti panesama. Bet visas šīs ciešanas nekad nevarēs salauzt latviešu garu un ticību, ka Latvija būs atkal brīva un mēs atkal tiksimies draudzīgā saimē mūsu dzimtajā Latvijā."

ASV kongresa locekļa A. Armstronga vēstījuma ievadā bija norādīts, ka Sav. valstīs tagad patvērumu un darbu atraduši daudzi tūkstoši latviešu trimdinieku, kas, izkaisīti pa visdažādākajiem štatiem, paspējuši sev iegūt jaunu draugu. Armstrongs pats jau ilgus gadus ar simpatijām vērojis latviešu centienus pēc viņu neatkarības atjaunošanas un bijis personīgi pazīstams ar mūsu bijušo sūtni ASV nelaiķi Alfrēdu Bīlmani, kuŗa darbu tagad turpina Jūlijs Feldmans.

Kā kongresa pārstāvis deklarēja, viņš pats piedalījies I Pasaules karā un labi pazīst grūtos apstākļus, kādos toreiz latviešiem bija jāizcīna sava brīvība. Šim cīņu posmam latviešu tautas dzīvē sekoja laimīgie brīvības un neatkarības gadi. Tai zūdot, latviešu tauta tomēr nekad nav zaudējusi ticību, ka reiz tā atkal būs brīva un laimīga.

Plašas aprindas ASV zina, ka, sākoties II pasaules karam, latviešus apspieda kā padomju režīms, tā Hitlera Vācija, un neviens nešaubās, ka abas šīs varas bija noskaņotas vienlīdz naidīgi latviešu tautai un tās neatkarības tieksmēm. ASV jau kopš laika gala atzīst katras tautas tiesības dzīvot laimē un brīvībā, veidojot dzīvi pēc saviem ieskatiem, un tādēļ cer, ka pienāks laiks, kad atkal tiks piepildītas arī latviešu brīvības ilgas; iestājoties patiesam mieram Eiropā, arī latvieši varēs no jauna dzīvot paši savu dzīvi mierā un neatkarībā.

„ASV politika vienmēr bijusi atbalstīt apspiestās tautas viņu centienos un cīņā par savu neatkarību," sava vēstījuma noslēgumā uzsvēra Armstrongs, savā un citu ASV kongresa locekļu vārdā deklarēdams, ka ASV darīs visu, lai atjaunotu arī Latvijas brīvību un neatkarību, un novēlēdams mūsu valsts himnas vārdiem Dieva svētību Latvijai.

Amerikas Balss rēgulārie raidījumi latviešu valodā turpmāk notiks katru dienu uz šādiem viļņu garumiem (pēc Vācijas laika): pl. 16.45 — uz īsviļņiem 13, 16, 19, 25, 31, 41 un 49 m un vidējiem viļņiem 251 m, pl. 1.30 — uz 49 m un 251 m, bet pl. 5.15 — uz 25, 31, 41 un 49 m, kā arī 251 m. Raidījumus Vācijā var uztvert nevainojami.

Nometņu dzīve

NEJŪTATES nometnē (Holšteinā) latviešu ev. lut. draudzes priekšnieks inž. E. Āboliņš latviešu skolēniem un tautiešiem referēja par apustuļa Pāvila dzīvi un darbu, priekšlasījumu ilustrējot ar gaismas bildēm. — Vācu sarkanā krusta sabiedrisko telpu iesvētē piedalījās arī latviešu pārstāvji. Vairāki tautieši vācu sarkanā krustā jau iestājušies par biedriem.

ESLINGENĀ latvieši atsākuši rosīgu darbību kultūrālā un sporta dzīvē. Maija sākumā Latviešu biedrības rīkotā koncertā pulcējās vairāk nekā 200 tautiešu, lai noklausītos latviešu skaņražu darbus brīvmākslinieces E. Mekšas un Eslingenas vīru dubultkvarteta izpildījumā. — Mātes dienas sarīkojumā koncertēja brīvmāksliniece L. Meistere un tenors R. Romanovskis. Pēdējam šī bija pirmā uzstāšanās atklātībā. Rosīgi darbojas arī YMCA/YWCA, par ko jāpateicas sporta nozares vadītājam Jurim Kļaviņam.

VĒSTULES REDAKCIJAI

DIVPADSMITĀ STUNDA VĒL NAV SITUSI

Daudz mūsu centrālās organizācijas ir cīnījušās par bij. karavīru ielaišanu Sav. valstīs. Tagad, emigrācijai tuvojoties beigām, beidzot bij. karavīriem ceļš ir atvērts. Šo mūsu centrālo organizāciju cīņu pienācīgi novērtēs katrs bij. karavīrs. Nepatīkamāk tiem, kas kaŗa laukos zaudējuši locekļus vai veselību. Viņiem nepietiek tikai ar darba un dzīvokļa galvojumu, bet emigrācijas ierēdņi prasa vēl speciālu garantiju 1000 dol. apmērā. Tas kavē izceļošanu. Emigrācijas ierēdņi gan norāda griezties pie attiecīgajām baznīcas organizācijām, kuŗas ieceļošanas garantiju sagādājušas. Šo organizāciju ierēdņi gan mierina, ka papildus garantiju drīzumā sagādās, dažreiz arī paglaimo, ka, pēc viņu domām, tāda nemaz neesot bijusi vajadzīga, bet gan jau — lai tik gaidot...

Gaidīšanas laikā aizbrauc fiziski veselie, ar kuŗiem izceļošanas gaitas kopīgi uzsāktas; nāk vienmēr jauni, arī tie aizbrauc, bet invalīdam tikai jāgaida. Nedaudzi arī sagaidījuši un aizbraukuši. Dzird arī par dažu jau izceļojušu tautiešu pašaizliedzību, kas, ja nu citādi, tad pa vairākiem kopā saziedo vajadzīgos dolarus un tā paveŗ dažām nelaimīgajām durvis uz jaunu dzīvi. Bet tādi gadījumi līdz šim bijuši visai reti.

Jūtot, ka arī ASV ierēdņiem (praktiski vienīgā emigrācijas zeme invalīdiem) nav sevišķa interese iedziļināties katra izceļotāja personīgajā lietā, ja aiz tā gaida simti veselo, rodas šaubas, vai mūsu vietā vienmēr neradīsies citi, kaut vai no citām tautām. To redzot, mēs jūtamies kā gājputni, kas, šķērsojot jūras, nespēdami vairs tālāk spārnus plivināt, iekrīt ūdenī un nogrimst. Veselie pagriež galvas atpakaļ, paskatās — un tad lido tālāk, it kā nekas nebūtu noticis.

Tautietes un tautieši ASV! Mēs zinām, ka Jūs smagi strādājat. Mēs zinām, ka gribat baudīt pilnvērtīgu cilvēku dzīvi pēc grūtajiem laikiem Vācijā, mēs zinām arī, ka individuāli palīdzēt mums nevarat. Bet saslēdzieties kopā šim mērķim, ziedojiet ikviens kaut mazumu. No šķiešļiem rodas nami, no namiem pilsētas un no pilsētām valsts! Mēs zinām, jūs spējat sagādāt vismaz daļai no mums vajadzīgās garantijas. Vēl divpadsmitā stunda nav situsi. Mēs vēl varam un ceram nokļūt pie Jums drīvot, strādāt un, ja būs vajadzīgs, upurēties Latvijai!

Maigonis Priedītis, Ventorfā

Arsenijs Podnieks †

Kad 1919. gada novembrī mūsu Rīgu dimdināja artilerijas grāvieni, un latviešu karavīri forsēja Daugavu, lai padzītu mūsu likteņupes rietumkrastā iesēdušos bermontiešu karaspēku, šai grūtajā, bet sekmīgajā operācijā piedalījās arī jaundibinātās Latvijas karaskolas pirmie kadeti. Viņu vidū cīnījās kāds jauneklis, ko kaŗa dieva pagodināja ar mūžam valkājamu rētu, bet Lāčplēša kaŗa ordeņa dome atzina par cienīgu ievest apbalvoto varoņu saimē.

Tas bija Arsenijs Podnieks.

Pēc atbrīvošanas cīņām beidzis karaskolu, jaunais leitnants stājās mūsu topošās kaŗa aviācijas dienestā un kļuva par lidotāju, drīz vien iegūdams kapteiņa dienestpakāpi. Taču ieroču cīņu svaidīto gaisa iekarotāju rosināja tieksme lidot arī citā sfairā. Būdams kaislīgs lasītājs, kas katru brīvu brīdi un latu veltī grāmatām, viņš bija uzkrājis it pamatīgu personīgu bibliotēku un cienījamu zināšanu pūru, kas skubināt skubināja arī pašu ķerties pie spalvas. Un to viņš iemanījās lietot tikpat veikli, kā kādreiz kaujas ieroci. Bet kas jau reiz Marsa skūpstīts, tas — arī karavīra ģērbu novelkot — pārāk tālu nevar aiziet no cīņu un cīnītāju loka.

Tā arī A. Podnieks, kuŗa speciālā mīlestība bija militārā literātūra, kaŗa vēsture un memuāri, no Spilves nonāca Citadelē — mūsu armijas laikraksta Latvijas Kareivis redakcijā, kur nostrādāja vairāk kā desmit gadu. Šai laikā arī iznāca vairākas viņa sarakstītas grāmatas, kuŗās Ars (A. Podnieka pseudonims) atklāja lasītājiem pirmā pasaules kaŗa noslēpumus, kā arī iepazīstināja latviešus ar izciliem cittautu cīnītājiem. Šīs grāmatas bija ļoti populāras, jo Ars prata stāstīt tikpat saistoši, kā A. Podnieks to darīja dzīvē — kollēgu un draugu sabiedrībā.

Viņa redaktora talants visspilgtāk izpaudās plašajā nedēļas laikrakstā Tēvijas Sargs. A. Podnieka izveidots un vadīts, šis izdevums ar savu bagātīgo un interesanto saturu, kā arī veiksmīgo tehnisko iekārtojumu, ieguva daudz cienītāju, un droši būtu kļuvis par Latvijas vadošo nedēļas laikrakstu, ja vien visu mūsu dzīvi un pasākumus nebūtu sagrāvusi Maskavas bruņotā dūre.

Komūnistu okupācijas gadu A. Podnieks pavadīja, ierāvies savā grāmatu pasaulē, bet pēc vācu ienākšanas strādāja laikraksta Tēvija redakcijā. Arī trimdā viņš palika uzticīgs avīžnieka darbam un pretkomūnistiskai cīņai, sākumā līdzdarbodamies Libekas latviešu preses izdevumos, bet vēlāk — pēc pārcelšanās uz Angliju — vadīdams Londonas Avīzi. Viņš rosīgi piedalījās arī sabiedriskajā darbā kā LNPL prezidija loceklis un informācijas nozares vadītājs.

Tagad mūs pārsteigusi vēsts, ka šis zobena un spalvas bruņinieks pēkšņi beidzis savu cīnīšanos, sirdstriekas izrauts no trimdinieku saimes. Nelaikis, kas vēl nebija sagaidījis sava mūža piecdesmito gadu, atstāj sievu un dēlu, kam svešumā dzīves cīņa nu jācīna tālāk viehiem — bez labā un gādīgā vīra un tēva.

Atcerēdamies un piemin ēdami kopīgā darba gados iepazīto un dziļi iecienīto A. Podnieku kā krietnu kollēģu, kas arī grūtos brīžos nezaudēja savu labsirdīgo humoru, bet briesmām gāja cauri ar filosofa mieru un rūdīta kaŗavīra aukstasinību, atvadāmies no mīļā aizgājēja ar vārdiem:

Kaut grūti, draugs, miesai šo dusēt,
Jo smaga ir svešzemes smilts,
Tak garu Tev dzimtajā pusē
Jau aizvedis dvēseļu tilts...

Vilis Lesiņš

DAUGAVAS VANAGU PALĪDZĪBAS NOZARE ZVIEDRIJĀ

lūdz tautiešus Vācijā nesūtīt lūgumus pie atbalsta palīdzības nozarei uz Zviedriju, jo visus Zviedrijas tautiešu saziedotos līdzekļus pal. nozare nosūta DV centrālai valdei Vācijā, kas tos sadala tālāk.

R. Slokenbergam aizliegts darboties par mācītāju

Latvijas ev. lut. baznīcas pārvalde Lielbritānijā, piedalotīes visiem tās locekļiem — priekšsēdim prāv. E. Bergam, vicepriekšsēdim sūtnim K. Zariņam, locekļiem mācītājiem R. Āboliņam un R. Mužikam un J. Paeglem, vienprātīgi nolēmusi aizliegt Robertam Slokenbergam strādāt Lielbritānijā par Latvijas ev. lut. baznīcas mācītāju, atbrīvojot viņu arī no Londonas latviešu draudzes mācītāja pienākumiem. Pārvalde, kas ir Latvijas ev. lut. baznīcas augstākais organs Lielbritānijā, lēmumu pieņēmusi pēc iepazīšanās ar materiāliem un lieciībām, kas māc. R. Slokenbergu apsūdzēja smagā morāliskā pārkāpumā. Kā tālāk rakstā paskaidro pārvaldes priekšsēdis prāv. E. Bergs un māc. R. Mužiks, ar šo apsūdzību iepazīstināts arī pats R. Slokenbergs, bet par vainīgu nav atzinies. Pārvalde viņam devusi iespēju dot arī savus lieciniekus, bet tādi nav sagādāti, un lietas iepriekšējā izmeklēšana izbeigusies 10. maijā. Pārvaldes lēmums, kas parakstīts 26. maijā, stājies spēkā nekavējoties.

Pasaules lielākajā teātrī

VĒSTULE LATVIJAS REDAKCIJAI NO NJUORKAS

MILJONU LIELPILSĒTAS BRĪNUMI

Kad esat miesīgām acīm skatījuši „dzīvu" debesskrāpi un sākuši aprast ar Njujorkas pilsētas dimensijām un attālumiem, kas ir gaužam citādi nekā līdz šim vecajā pasaulē nācies redzēt, jūs sākat interesēties par citiem noslēptākiem brīnumiem, kas šeit būtu redzēšanas un apbrīnošanas vērti, jo no ārpuses ko apbrīnot daudz nekā vis nav, atskaitot plosminētos grandiozos izmērus, svešās paražas un netīrību. Bet ,pēdējā jau pieder negātīvajiem brīnumiem, un par tiem labāk lieki nežēloties.

Tad nu jūs uzzināt, ka viens no tādiem pozitīviem brīnumiem esot Radio City Muzic Hall — pasaules lielākais teātris ar 6200 vietām! Programma ilgst 3 stundas; divās no tām rāda kino, trešajā — reviju.

DRŪZMA BEZ TROKŠŅA

Jūs ieejat savus 5 stāvus augstā priekštelpā. Lukturi, spoguļi, viss zeltaini brūni dzeltenā krāsā. Jūs pārsteidz neparastais klusums, kaut gan jaudis nāk un iet. Nujā: grīdas, kāpnes un sienas viscaur nosegtas mīkstiem paklājiem, kas slāpē skaņas. Un cilvēks šai klusumā gluži nevijus sargās pacelt balsi, lai tā nelzlēktu pāri citām.

Bojs stilizētā frakā, spožs un gluds kā no skatloga izņemts, norāda jums, uz kuru pusi un stāvu iet. Protams, jūs varat braukt arī ar kādu no liftiem.

Zāle ir tiešām milzīga, apaļa, zelta krāsā, ar 3 balkoniem un sarkaniem mīkstiem sēdekļiem. Protams, viscaur atkal grīdsegas. Grīdas pacēlums, jo sevišķi balkonos, ļoti straujš, tā kā redzamība no jebkuras vietas pilnīga. Pie priekšā esošā krēsla atzveltnes jūs atrodiet tādu kā zvana pogu un, nevarēdams izdomāt, kādam nolūkam tā varētu kalpot, pabaillgā ziņkārībā to paspiežat. Nenotiek nekas sevišķs: tikai iedegas maza, segta spuldzīte, kuras galmā varat apskatīt programmu vai pulksteni.

Divas stundas jūs skatāties filmu ar chroniku un pāris īsfilmām. Nu, kino pašlek kino. Filma gadās sliktāka vai labāka, bet laikam gan vienmēr caur un cauri amerikāniska, pretēji citiem mazākiem kinoteātriem, kur pa laikam redzamas arī cittautu produkcijas.

BAZNĪCA UZ SKATUVES

Kad filma galā, nolaižas milzīgs zeltīts priekškars, un kamēr jūs prātojat, cik vakartērpus tādu daudzumu drānas varētu pārvērst, atspīd gaisma, un jūsu priekšā pēkšņi ir orķestris, it kā nokritis no gaisa. Padomājot, jūs atzīstat, ka tas nav vis nokritis, bet tumsā klusām pacēlies no pagrīdes. Mūziķu ap 60. Jūs klausāties kādu prelūdi un tad, kad domājat, ka kāpinājums sasniedzis virsotni un telpā vairāk skaņu nevar sabāzt, iedārdas neredzamas ērģeles. Ērģelnieks pats gan redzams: viņš uz īpašas platformas atmuguriski izbrauc no sānu sienas un tiek apgaismots. Tai pašā laikā no aizkaļiem zāles sienās vairāk metru augstumā iznirst zeltītas un sudrabotas svētbildēm līdzīgas grupas, atveras skatuve, un jūs redzat katedrāli ar altāri, svecēm, milzu svētbildēm, mūkiem un mūķenēm stilizētos tērpos. Baznīcas mūzika, liels koris, gājieni un ceremonijas — jūs esat baznīcā! Jo šī, lūk, skaitās Lieldienu programma, un tādēļ ir atrasts par derīgu uzvest kaut ko, kam kaut cik sakars ar reliģiju. Aina ilgst minūtes desmit un noslēdzas, mūķenēm uz skatuves no rokās nestajiem līliju pušķiem efektīgā kustībā izveidojot lielu krusta zīmi.

Aplausi. Tumsa. Viss pazūd. Jums jāatzīst, ka efekts bija labs, bet nevarat ātrumā īsti izšķirties, vai tāda aina bijusi īsti vietā, un kāds tai sakars ar turpmāko. Un turpmākais seko nekavējoties. Atskan ne nu gluži dzesa, bet tāda dejas dziesma, uz skatuves vizuļojošas dejotājas zaļi rozā (tātad pavasarīgos) tērpos, paaugstinājumā — tronī tāda pat vizuļojoša dziedātāja ar mikrofonu pie mutes: lūdzu, šeit jums melodija, ritms un steps piedevām!

KORIS, KLAUNI UN AUTOMATISKĀS LELLES

Programma turpinās raibā virknē bez pārtraukuma: koris, akrobati, klauni un balets: slavenās Roketes! 36 dejotājas vienādos tērpos dejo tik precīzi un vienādi kā automatiskas lelles, izveidojot vienu, divas, trīs līnijas, apļus un figūras, sitot stepu, kāpdamas augšup un lejup pa kāpnēm. Viņu līdzināšanās ir tik neticami precīza, ka to apskaustu ikviens karaļa gvardes apakšvirsnieks. Ja sēdēsit balkonā, jūs varēsit pārliecināties, ka viņu veidotais aplis tiešām ir aplis, un jums neizdotos uzzīmēt labāku. Pie tam viņas visu laiku atrodas kustībā!

Nākošā skatā iepīta dāmu tērpu parāde. Dažu minūšu laikā jums garām paslīd ap 40 vairāk vai mazāk debeškigi iegērbtu modeļu, sākot ar rītakleitu un beidzot ar vakartērpu rādītājām. Liels uztraukums starp dārnām publikā!...

Tad jūs redzat pavasari uz skatuves. Lidinās dejotāju bars ar ziedo— jā gan, slīd pa skatuvi. Tad kļūst tumšāks, zibeņo, dejotājas sabēg zem kokiem, patvērumu meklējot, un, zilzaļās ugunīs mirgodams, pār skatuvi sāk gāzties lietus! Īsts ūdens plikšķēdams un burbuļodams skalo grīdu! Krīt priekškars, iedārdas ērģeles, izrāde ir galā.

NO RĪTA LĪDZ NAKTIJ

Bet jūs tikko esat paspējuši tikt līdz durvīm, kad ugunis atkal dziest: filma sākas no jauna. Un pēc tās revija, un pēc tās atkal filma — nepārtraukti no desmitiem rītā līdz naktij, nepārtraukti ik dienas, nedēļām un mēnešiem ilgi.

Mājup ejot, jūsu domas ir drusku nesakarīgas. Jums ienāk prātā, ka nemaz nebūtu tik jauki justies kādā no 36 dejotāju kostīmiem, jo nez' vai viņām to iespējams biežāk kā vienreiz dienā, nē — naktī! — novilkt, jo 2 stundu laiks līdz nākošās revijas sākumam nav necik garš, lai pagūtu teātri atstāt.

Un tad jūs domājat par baznīcas skatu un nevarat izdomāt, vai tas bija nepieciešams citādi gluži laicīgajā programmā. Bet gan jau režisors zināja, ko dara! Jo notiek jau arī otrādi: kādā Amerikas baznīcā izdomāts novietot ērģeļu vietā džesa kapellu, un tas izdarīts ar labiem panākumiem. Jo, lūk, galvenais mūzikas uzdevums baznīcā esot palīdzēt sasniegt ekstazi, un ar džesu to varot panākt ja ne labāk, tad vismaz tikpat labi kā ar ērģelēm.

Dr. V. Bērzzariņš

Valodas pārpratumi

Divi tautieši darba vietā pārrunā latviešu draudzes dibināšanas sapulces iespaidus. Pienāk trešais darba biedrs, amerikānis, un prasa, par ko latvieši pārrunājot.

Tautieši ir vāji angļu valodas pratēji, bet grib amerikāņu kollēgam pastāstīt par dibināšanas sapulcē pieņemto statūtu papildinājumu ar ko latviešu draudzē balstiesības piešķirtas arī sievietēm, kas amerikāņu draudzēs nav.

Vecākais no abiem jautā amerikānim, vai viņš esot luterānis. Luterānis gan. Tālad pirmais jautājums laimīgi saprasts. Tālāk viņš grib jautāt, vai viņa sieva arī ir balstiesīgas, vai viņa, piem., piedalās mācītāja vēlēšanās. Tas jau ir daudz grūtāks jautājums un tā kā vārdu vēlēt viņš samaina ar vārdu izvēlēties, tad jautājums skan apm. šādi: „Choose pastor your wife and other women also . . .?!" Amerikānis jautājumu nesaprot, bet kad to tādā pat formulējumā atkārto vēlreiz, amerikānim it kā mazliet uzaust gaisma, un brītiņu padomājis, viņš smaidīdams atbild: „O, no, I choose my wife myself . . ." .

Abi vīri jūt, ka noticis pārpratums, bet tagad grib runāt otrs tautietis, kura angļu valodas zināšanas nav bagātākas. Tikdaudz gan viņš zin, ka „Choose" te nav īstais vārds. Tādēļ viņš saka: „No, no, not choose, but selected women in the church meeting..." Tikai atkal nelaime: vārdu „elect" — ievēlēt viņš sajucis ar vārdu „select" — izlasīt, izšķirot. Amerikānis nodomā, ka abi vecie puikas ir laikam galīgi traki un lasās ātrāk prom, bet tautieši nesaprot, kā var tik skaidru valodu nesaprast? Tikai vēlāk, paskatījušies vārdnīcā, viņi saprot, ka tomēr ir mazliet kļūdījušies.

Tvinga-Tvans

Kur likt pusmiljona vērsu

KOLONISTU IZREDZES RUANDĀ — URUNDI

Ruanda — Urundi ir 49.000 kv. km liels Beļģijas protektorāts Afrikā, ko apdzīvo ap 4 miljoni iezemiešu un daži tūkstoši balto kolonistu. Labas izredzes šeit ir uzņēmīgiem iecelotājiem — zemkopjiem, jo zeme auglīga. Šis skaits jāsamazina uz pusi, jo trūkst ganību.

Bet ko iesākt ar 70.000 t graudu un 500.000 vērsu ādām? Te varētu palīdzēt gaļas, ādu un kaulu pārstrādāšanas fabriku ierīkošana. Šai ziņā arī

Šādā veidā risinās eiropiešu ierēdņa ceļojums Ruandas kalnainajos apgabalos

Līdz šim par Urundu interesējušies tikai tirgotāji un rūdas raktuvju sabiedrības. Sen pirms eiropiešu kolonistiem Ruandā ieradušies arabu un indiešu tirgotāji, kas šejieniešus apgādā ar tekstilprecēm.

Galvenās šīs zemes eksportpreces ir kasiterīts (alvas pārskābe), arabu kafija un vērsu ādas. Govslopu Ruandā maz; iezemieši, kam pieder govs, uzskata par bagātnieku. Toties uz 24.500 kv. km ir vairāk par miljonu vērsu. Pēc jaunā 10 gadu plāna daudziem iecelotājiem pavērtos darba iespējas. Apvienojoties financiāli, iecelotāju grupas varētu pašas šos uzņēmumus vadīt. Lai šādu projektu īstenotu, ieinteresētajiem iecelotājiem iepriekš jānoskaidro preču izvietošanas tirgi.

Iezemiešu tikumi un parašas ir savdabīgas. Zemes kopējus bahutus uzskata par zemāko šķiru, kas paklauta valdītāju šķirai — vērsu audzētājiem vahutsiem.

A. S.

Kigali, Ruandā.

No laukstrādnieka par namsaimnieku

VĒSTULE LATVIJAS REDAKCIJAI NO AUSTRĀLIJAS

Dažkārt saka, ka Austrālijā pie savas mājiņas tikt esot smieklu lieta. Kāda šī „smieklu lieta" ir īstenībā, labi atklājas stāstā par neatkarīgās Latvijas kādreizējo policijas ierēdni, tagad 37 g. v. tautieti K. Ratnieku.

Viņš Austrālijā ieradās 1948. g. 16. novembrī. No Bonegillas K. Ratnieku kopā ar sievu un bērnu izvieto darbos Tasmānijā, 11 jūdzes no Lančestonas. Farmeris abiem kopā maksā 5 mārc. nedēļā pie visa brīva. Tā ir nabadzīga alga, bet darbs ļoti smags — govju slaukšana un lauku tīrīšana, pie kam krūmi jācērt ar lielu nazi, kuram pievienots rokturis. Vakaros ļoti sāp rokas.

Pēc apm. 3 mēnešiem saimnieks farmu nodod lietošanā radiem, bet pats aiziet uz pilsētu. Arī K. Ratniekam atļauts meklēt citu darbu. Viņš dodas uz Kambeltaunu — lielu satiksmes centru starp Hobartu un Lančestonu. Tagad darbs ir zāģētavā par 6 mārc. 17 šil. nedēļā. Sievai nav jāstrādā, jo bērnam tikai 4 gadi. Nu ir negals ar dzīvokli. Dažas dienas tas jāīrē dārgā viesnīcā. Tad uz dažām nedēļām laimējas dabūt istabiņu par 1 mārc. nedēļā. Zāģētavā var lēti pirkt dažādus dēļus. Kopā ar sievu K. Ratnieks dodas uz pilsētas valdi, lai varbūt mēģinātu tikt pie sava zemes gabaliņa. Tur strādā kāds austrālietis, kurš daudz ceļojis, 1933./34. g. bijis arī Latvijā. Jūsmo par Rīgu un Ķemeriem. Zin Latvijas toreizējos un tagadējos apstākļus. Vai Ratnieka ģimene tiešām vēlētos zemi? Lai dažas dienas pagaidot. Sestdien austrālietis atbrauc savā auto un ved latviešus apskatīt apbūves gabalus, kuri sadalīti blokos. Auto pietur pie kādas mājas. Iznāk tās īpašnieks. K. Ratniekam tāda dīvaina sajūta, jo kabatā tikai 50 mārciņu. Parāda bloku skaistā vietā. Cena tieši 50 mārciņu. K. Ratnieks reizē prlecīgs un bēdīgs, jo bloks ir mazs — pietiek tikai mājai un garažai, bet latviešu cilvēks vēlas arī vietu, kur iekopt dārzu un audzināt kādu vistiņu.

K. Ratnieku, liekas, saprot austrālietis, kurš no senā ceļojuma gar Baltijas jūru nav aizmirsis latviešus. Viņš izvelk no kabatas 50 mārc., iedod K. Ratniekam, visi dodas pie advokāta, noraksta līgumu, un mūsu cilvēks skaitas divu bloku īpašnieks.

Tālāk iet jau vieglāk. Brīvajās stundās strādādams, K. Ratnieks uzceļ mazu šķūnīti, apvelk ar žogu un 1949. g. septembrī jau dzīvo uz sava zemes „pleķīša". Tad viņš pilsētas valdē iesniedz īstās mājas plānu, saruna amatniekus un tie par 1000 mārc. solas māju uzcelt. Bet kur ņemt 1000 mārciņu? Palīgs atkal ir tas pats austrāliešu labvēlis. Apmierināts ar mūsu tautieša darbu un uzņēmību, viņš sagādā galvotājus, banka izsniedz naudu un K. Ratniekam, kā teikt, māja rokā.

Parādus viņš kārto čaklī un godīgi. Katru mēnesi jāmaksā 10 mārciņu, bet tagad jau viņš naudu nopelna arī ar vistām un dārziņu. Savas 30 vistas K. Ratnieks kopj pēc A. Leišes grāmatas „receptēm" un par pārdotajām olām saņem vairāk nekā 2 mārc. nedēļā, bet sieva pārdošanai izaudzē sīpolus u. c. saknes. Arī pašam K. Ratniekam tagad labi atalgots darbs būvniecībā. Viņš nopelna ap 11 mārc. nedēļā. Pašreizējos apstākļos jaunā māja būs pilnīgi izmaksāta pēc 7 gadiem. Bez tam, jebkurā laikā māju ar visu inventāru viņš var pārdot un pārpalikumu no parāda saņemt naudā .K. Ratnieks saka: „Esmu tādēļ pavisam mierīgs. Tikko mīļā Latvija atkal būs brīva, bez kavēšanās māju pārdošu un došos atpakaļ uz dzimteni. Kamēr tas vēl nav noticis, tikmēr vienu istabu esmu atstājis brīvu un tajā labprāt izguldināšu tautiešus, lai atvaļinājumos apmeklējot Tasmāniju, viņiem nebūtu jāpārnakšņo dārgā viesnīcā."

Arnolds Smits

Balaratā, maijā.

Un nezāles zaļo tālāk...

KĀDA LATVIEŠU PUSGRAUDNIEKA GAITAS 1000 AKRU FARMĀ

Vēstule Latvijai no Virdžinijas

Savs kaktiņš, savs stūrītis zemes, ir dzīves patiesība, ko īsos vārdos pateicis J. Purapuķe. Latviešu DP sirdīs tā dzīva vēl šodien. Zemes arāji nometnēs jūtas kā drupās pārstādīti koki, viņi ilgojas brīža, kad varēs atkal just valgo zemi līpam pie kājām. Liktenis vairumam latviešu bagātajās Sav. valstīs lēmis iet kalpu gaitās, tikai retam uzsmaidījusi laime arī citām iespējām. Pēdējo vidū ir valcēnietis K. Zvīgzna.

Pusgraudnieks un vēl 1000 akru farmā! Vilinošas izredzes. Baidīja vienīgi nepierastais, karstais Virdžinijas klimats. Kad es, vienkāršs kalps, redzēju „muižu", biju pārsteigts: jauka apkārtne — no trim pusēm ūdeņi, ceturtā mežs. Ēkas gan paputējušas, dažas pat sakritušas. Labā stāvoklī vienīgi saimnieku dzīvojamā māja, kas sevī vēl glabāja seno dienu dižās atmiņas, jo tai bijis sakars ar slaveno ģenerāli Vašingtonu. Tāpēc arī ir ierindota vietējo vēsturisko pieminekļu sarakstā.

Saimnieks īpašumu bija ieguvis pirms āpm. 12 gadiem, un no tā laika viss sācis slīdēt lejup. Daudzās vasarnieku mājas pamazām noplukušas un no tām vairs tikai dažas apdzīvojamas, no kādreiz jaunpasāktās modernās lopu kūts palikuši tikai betona pamati un sarūsējušas caurules. Saimniekam nodomu daudz, bet tie bezmērķīgi.

Pirms Zvīgznas „muižas" zemi uz pusgrauda apstrādāja kāds amerikānis. Tas esot bijis slinks, stāstīja saimnieks, bet Zvīgznam tēloja rožainu nākotni: līdzšinējais pusgraudnieks ar jaungadu iešot projām, un tad sākšot viņi. Par zemes aršanu, sagāzušos sētu labošanu un citiem sīkiem darbiem saimnieks Zvīgznas ģimenei deva tikai uzturu un dzīvokli. Ja Zvīgzna nebūtu latvietis, viņš jau pirmajā mēnesī būtu meklējies citur. „Pavasarī būs labāk," valcēnietis sprieda un mēģināja dzīvot. Viņš zvejoja austeres, izlika zvēriem slazdus. Tā pagāja ziema, un ietaupīts bija arī kāds dolars. Pavasarī Zvīgzna bija „pilns graudnieks", jo otrs aizgāja. Pie agrākā inventāra klāt bija nākušas divas baltas ķēves un drusku sēklas. Aparts gan bija krietni, bet ko zemē kaisīt saimnieks deva maz.

„Nekas labs nesanāks," sprieda Zvīgzna. Tā domāju arī es un kaimiņi — amerikāņi, kuri Zvīgznu atbalstīja gan ar uzturu, naudu, gan paklusām tam pagādāja arī kādu peļņas iespēju. Pēdīgi notika tas, kam bija jānotiek — pašā vasaras vidū Zvīgznas sasaiņoja mantas un aizgāja. Būtu jau vēl cietušies, bet kaimiņš skubināja. Tas, redzējis Eiropu un iecienījis Zvīgznas, bija sameklējis viņam labāku vietu Vašingtonas pievārtē un ieteica to pieņemt. Tā 1000 akru farmas īpašnieks kļuva par vienu sapni nabagāks, bet jaunais saimnieks savai mājai un nelielajai saimniecībai ieguva čaklus strādniekus, un Zvīgznas ģimenei labu atalgojumu un dzīves apstākļus. „Nu mēs reiz esam no elles laukā," rakstīja Zvīgznas no jaunās dzīves vietas.

Tūkstošakru farmā Zvīgznas izskaustās nezāles sāka atkal atkarot vecās pozicijas, jo nēģeris, kas pēc tam ieradās, nedomāja ar tām daudz nopemties. Bet ne jau pieminētajā farmā vien, arī daudzās citās saimniecībās, kur DP aicināti „rādīt brīnumus", tie nav piepildījušies vienīgi tamdēļ, ka saimnieki baidās izdot naudu cīnai pret nezālēm. Tās uzvar un zaļo tālāk...

Alfrēds Ozols

LATVIEŠI VISĀ PASAULĒ

Zviedrijas meču pētniecības fonda stipendijas saņēmuši arī divi latvieši — prof. A. Teikmanis, kas strādā Stokholmas izmēģinājumu stacijā, un V. Slaņķis Upsalā.

Zviedrijas latviešu palīdzības komitejā ievēlēti J. Breikšs, V. Kaminska, A. Muchka, J. Grīns, M. Salnā, V. Krauklis, A. Eiche, J. Cakste, A. Tepfere, P. Kaņeps, P. Lāčgalva, D. Sleiere, J. Ģērmanis, B. Kalniņš, E. Ogriņš, K. Dziļleja, J. Pāvulāns, L. Ešenvalds, V. Bumbērs.

*

★ Doc. A. Melderis aicināts vadīt Britu impērijas mūzeja herbāriju. 1936. g. Melderis beidza LU, pēc kam to ievēlēja par jaunāko asistentu, bet 1943. g. par privātdocentu pie augu morfoloģijas un sistēmatikas katedras. Kopš 1945. g. docents strādāja Upsalas universitātes sistēmatiskās botanikas institūtā un botaniskā mūzejā.

★ Riversaldā, Kalifornijā, uz 50 laulības pavadītiem gadiem atskatījās Augusts Brechmanis ar dzīves biedri Otīliju. Brechmaņu pāris ASV iecelojis jau jaunībā un Riversaldā guvis ievērību ar savium daiļamatniecības izstrādājumiem. Mission Inn mūzeja uzdevumā apceļojis Eiropu. Viņš piedalījies arī Kalifornijā populārā Mont Rubidoux izbūvē. Brechmaņu bērni izglītojušies amerikāņu skolās, bet ģimenē arvien vēl runā latviski.

★ Čikāgas latviešu ev. lut. Jāņa draudzes valdē ievēlēti Dukāts (priekšsēdis), O. Krolis, A. Priedītis un J. Freimanis; saimnieciskajā valdē J. Rugens, H. Krievs, A. Morics, R. Baumanis, A. Ozoliņa un A. Jankavs, bet kandidātu izraudzīšanas komisijā L. Venta, māc. O. Gulbis un J. Esnis. Draudzē pašlaik reģistrētas apm. 250 latviešu ģimeņu.

★ Nesen uz 60 mūža gadiem atskaitījās pazīstamais zvēr. adv. Valentīns Dāvis, kas strādā fizisku darbu Ziemeļkarolainā.

*

★ Melburnas Sv. Jāņa latviešu draudzes pilnsapulcē par draudzes priekšnieku ievēlēts J. Dorilis, bet draudzes valdē un padomē R. Atvarnieks, P. Dubaus, A. Jēkabsons, Z. Strazdiņš, G. Ozols, L. Trēziņš, J. Grīslis, Ritenis, A. Melnsilis, A. Lušnāts; dāmu komitejā E. Ozola, V. Māršava, K. Grīsle, K. Grīnberga, K. Krastiņa. Draudzes mācītāji ir V. H. Pečs un E. Kociņš.

*

★ Latviešu apvienības Čīlē valdē darbojas T. Bušs (priekšsēdis), J. Grīnbergs, A. Šterns, A. Daugeļenoks un A. Treknais. Apvienība dibināta pirms divarpus gadiem. Latvieši apmeklē vācu ev. lut. draudzes dievkalpojumus. Grūtības rada skolu jautājums, jo valsts skolās bērniem iekļūt grūti, bet privātskolas dārgas. Lielākā daļa latviešu bērnu mācās vācu, angļu vai spāņu skolās.

*

★ Toronto St. Katerīnas DV valdē ievēlēti Z. Zandersons (priekšsēdis), L. Līdums, E. Sakss, P. Vītols, V. Greble, bet revīzijas komisijā J. Gulbis, A. Saulītis un T. Paipala.

Sīkās Lielbritānijas ziņas

Dievkalpojumi

VIDUSANGLIJAS DRAUDZE, māc. E Sarkanbārdis, kopīgi angļu, latviešu un igauņu komūnisma upuru piemiņas un aizlūgšanas dievkalpojumi: Alsagerā, Excalibur nometnē, 10. jūnijā pl. 10; Stoke-on-Trent Holy Trinity bazn., Harts Hill, 10. jūnijā, pl. 15; Cesterfildā, Holy Trinity bazn., Newbold Rd., 11. jūnijā, pl. 19; Lemingtonā, Parish Church (galv. ielā, pretim pastam), 12. jūnijā, pl. 20; Koventrijā Holy Trinity bazn., 13. jūnijā, pl. 9; Lesterā, Holy Trinity bazn., 14. jūnijā, pl. 19.30; Woolfox Lodge (Exton), 15. jūnijā, pl. 20; Birminghemā, Bīskapa Reidera bazn., 16. jūnijā, pl 18; Vulverhemptonā, Sv. Marka bazn., Chapel Ash 17. jūnijā, pl. 16.

ZIEMEĻANGLIJAS-BRADFORDAS DRAUDZE. māc. R. Āboliņš, Bradfordā, Lukas bazn., 10. jūnijā, pl. 15; Keighley, Parish Church, aizvesto piemiņas dievkalpojums, 16. jūnijā, pl. 16.30.

MANČESTERAS DRAUDZE, māc. P Namgauds, Boltonā, St. Georges bazn. aizvesto piemiņas dievkalpojums, 9. jūnijā, pl. 15, pēc tam kopīga sapulce ar lietuviešiem un igauņiem: Mančesterā, Sv. Annas bazn. 17. jūnijā, pl. 15, pēc tam draudzes vakars.

RIETUMANGLIJAS DRAUDZE, māc. R. Mužiks, Vestvelsas ģimeņu nometnes sarīkojumu zālē, 14. jūnijā, pl. 18 bērnu dievkalpojums; pl. 20, aizvesto piemiņas dievkalpojums.

NOTINGHEMĀ, māc. B. Fedders, Sv. Pētera bazn., 16. jūnijā, pl. 16, aizvesto piemiņas dievkalpojums.

LESTERĀ, māc. B. Fedders, Narborough Road, Metodistu bazn., 17. jūnijā, pl. 16, aizvesto piemiņas dievkalpojums, piedalās Beverlnas koris.

LONDONAS LATVIEŠU DRAUDZES OKSFORDAS KOPA, New Road baptistu baznīcā. 16. jūnijā, pl. 17, dievkalpojums ar dievgaldu.

Citi sarīkojumi

LNPL DARBA TIESĪBU UN JURIDISKĀS PALĪDZĪBAS NOZARES KONSULTANTU APSPRIEDE, Londonas DV namā, 16. un 17. jūnijā.

LBL LATVIEŠU DZIESMU, TAUTISKO DEJU UN ROTAĻU VAKARS Lesterā, Narborough Road Metodistu bazn. zālē, pie 21 busa gala punkta, 9. jūnijā, pl. 18; ieeja 2/6.

DEPORTĒTIEM LATVIEŠIEM VELTĪTS PIEMIŅAS VAKARS, Derby YMCAs (Victoria Hall) telpās, 9. jūnijā, pl. 18, ar māc. A. Dzenīša svētbrīdi un rakstnieka P. Aigara referātu; ieeja 2/6.

VETERBIJAS CEĻOJOŠĀ KAUSA BASKETBOLĀ IZCIŅA, Veterbijas Park Gates nometnes laukumā, 9. un 10. jūnijā, pl. 10. Busi (Wetherby-Knaresborough) no Līdsas, Jorkšīras (sarkanās auto ostas); 9. jūnijā (pēc sacīkstēm), pl. 19, saviesīgs vakars Roundhay Parochiall Hall telpās, Fitzroy Drive, Leeds 8. Spēlēs Arnolda Korneliusa deju kapella. Atspirdzinājumu galds. Groziņus atļauts ņemt līdzi. Noklūšana uz sav. vakara vietu ar lielu dzelzceļu 3 Roundhay līdz Wetherby Road. Pēc sarīkojuma speciāls buss uz Bradfordu un Horsfordu.

DV DRĀMAS IZRĀDE — M. Zīverta komēdija Divkauja — 9. jūnijā, pl 18.30, Alford House, Avelyne Street (Keningtonas apakšz. stacija). Pēc izrādes saviesīgs vakars ar deju. Ieejas kartes DVF grāmatnīcā, 72, Queensborough Terrace, London W 2. Ieeja 5/—.

DVF OKSFORDAS NOD. REFERĀTU UC. PRIEKŠNESUMU VAKARS, New Road baptistu bazn. zālē, 16. jūnijā, pl. 18; tējas galds groziņvakara veidā; ieeja pret labprātīgiem ziedojumiem. Dziesmu dienu lietas Oksfordā un apkārtnē kārto DVF Oksfordas nod. kultūrālās daļas vad. J. Sinka, Oriel College, Oxford.

Staļina roka Austrumvācijā

Komūnistu aģenta Vilhelma Caisera karjēra

Krievu emigrantu žurnāls Narodnaja Pravda sniedz rakstu par Austrumvācijas valsts drošības ministru Vilhelmu Caiseru. Raksta autors ir E. Vollenbergs — bij. komūnists, kas atstājis partiju trīsdesmitajos gados, kopš tā laika krasi nostādamies pret komūnismu. E. Vollenbergs savā laikā jo tuvu iepazinis tagadējo Staļina aģentu Vācijā — Caiseru.

Bij. skolotājs Vilhelms Caisers pirmo pasaules karu beidza rezerves leitnanta pakāpē. Vācu novembra revolūcijas laikā 25 g. v. Caisers pieslējās Spartakiešu savienībai un vēlāk iestājās vācu komūnistu partijā. 1919. g. komūnistu sacelšanās laikā un 1920. g. pučā Caisers vadīja bruņotas komūnistisko strādnieku vienības Rūras apgabalā, kur arī dabūja „sarkanā krievu ģenerāļa" palamu. Pēc šīs sacelšanās apspiešanas Caisers kādu laiku dzīvoja nelegāli, bet pēc vispārējās amnestijas pārgāja darbā komūnistu partijā un 1922. g. kļuva par Vispārējās strādnieku savienības kasieri.

Tanīs gados šī savienība bija anarchistiski sindikāliska organizācija ar lielu ietekmi strādnieku vidū, sevišķi Reinas un Vestfāles apgabalā. Vācu komūnistu partijas centrālkomitejas toreizējais uzdevums bija — cīņa pret brīvajām arodsavienībām, kas atradās sociālistu ietekmē, un šai cīņai komūnisti bija noslēguši vienību ar VSS. Lūk, kādēļ Caisers bija nokļuvis šīs organizācijas vadošajā postenī, saņemot no toreizējā komūnistu arodsavienību vadītāja J. Valhera slepenu pavēli — sairdināt VSS vai, ja tas neizdotos, sašķelt šo organizāciju.

KARJĒRAS PIRMAIS SOLIS — UZ MASKAVU

Bet kad Berlīnē atbrauca kominternes emisārs Guraļskis, lai ņemtu savās rokās visu politisko darbu jaunas sacelšanās sagatavošanai, Caisers mainīja nodarbošanos. Kopā ar Guraļski kā militārais vadītājs Vācijā ieradās arī padomju ģenerālis Roze — bij. Baltijas metallstrādnieks, ko vēlāk pazina ar vārdiem Goreve, Helmuts un Skobeļevskis. Komūnistiskā militārpolitiskā pārvalde toreiz izveidoja sešus militārpolitiskus apgabalus: Berlīni, Vidusvāciju, Rietumvāciju, Ziemeļrietumvāciju, Dienvidvāciju un Austrumvāciju. Caiseru iecēla par Rietumvācijas apgabala vadītāju.

Kad komūnistisko sacelšanos Hamburgā apspieda, Caiseru kopā ar 20 citiem komūnistiskiem pilsoņkara speciālistiem pārsvieda uz Maskavu, kur tiem bija jābeidz īpaša sarkanarmijas ģenerālštāba karaskola. Tā bija iekārtota kundziskā savrupmājā Smoļnas bulvārī. Audzēkņi turpat arī dzīvoja un bieži diskutēja. Pēc Ļenina nāves visās partijas aprindās notika sevišķi karstas diskusijas; tas bija cīņas laiks par varu: no vienas puses „trijjūgs" (Zinovjevs, Kameņevs, Staļins), no otras — Trockis.

BĒRZIŅŠ SŪTA CAISERU UZ ĶĪNU

Taču Caisers šajos politiskajos cīņiņos nepiedalījās; tie viņu pavisam neinteresēja. Viņa spēks un mīlestība bija — administrātīvais un organizēšanas darbs. Tas arī bija iemesls, ka sarkanarmijas galvenā štāba ceturtās — izlūkošanas un spiegošanas nodaļas vadītājs Bērziņš piedāvāja Caiseram doties uz Ķīnu par padomju aģentu. Caisers bija ar mieru un 1924. g. devās uz Mukdenu, bet no turienes uz Pekingu. Kā ceturtās nodaļas aģentam tam nebija nekādu tiešu sakaru ar kominterni, ne GPU, jo visi šie dažādie Maskavas institūti strādā neatkarīgi viens no otra, un slepenās izlūkošanas koordinācija notika tikai „kontakta komisijās".

Ziemeļķīnā Caisera vienīgais uzdevums bija iekļūt turienes sabiedrības augstākajās aprindās. Ceturtā nodaļa viņam piekomandēja skaistu, valdzinošu sievieti, kas tam palīdzēja ieiet ķīniešu un ārzemnieku aprindās; bez tam viņas uzdevums bija arī raudzīties, lai pats Caisers nelekristu ārvalstu izlūkošanas tīklos. Caiseram nepildot nekādu noteiktu uzdevumu, bet rīkojoties ar neierobežotiem naudas līdzekļiem, viņu uzskatīja par starptautisku ieroču tirgotāju, kas tolaik Ķīnā bija visai cienījama profesija. Kā tāds viņš arī nodibināja ciešas attieksmes ar vācu sūtniecību, kļūstot par tu-draugu daudziem vācu diplomātiskā korpusa locekļiem, pie kam vairākus viņš arī materiāli pabalstīja.

DZEGUZES OLA ŠTĀLHELMA ORGANIZĀCIJĀ

Tai laikā Vācijā uz politiskās skatuves parādījās labā spārna organizācija Stahlhelm, kas bija par karu un apvienoja bijušos kara dalībniekus Hugenberga politiskajā vadībā. Vācu komūnistu partijas izlūkošanas nodaļa, ko vadīja un kontrolēja sarkanarmijas ceturtā nodaļa, tūlīņ centās iedabūt savus aģentus štālhelmiešu vadošajās aprindās, bet tas izrādījās gandrīz neiespējami, jo organizācijas vadība atradās šauras vācu virsnieku grupas rokās. Tad ceturtā nodaļa pievērsās ārzemēs dzīvojošiem vāciešiem, un Caisers Ķīnā saņēma uzdevumu ķerties pie darba.

Viņam arī nenācās grūti sākt šīs idejas propagandu vācu sūtniecības, konsulāta un kolonijas piederīgo vidū, pārliecinot tos radīt Ķīnā Štālhelma nodaļas. Tai laikā Pekingā, Mukdenā un visā Ziemeļķīnā bija daudz vācu virsnieku, kas pa daļai bija ķīniešu ģenerāļu dienestā, bet daļēji nodarbojās ar visdažādākajām lietām. Drīz vien Caisers Mukdenā noorganizēja pirmo Štālhelma nodaļu, pats kļūdams par tās priekšsēdi. Tad nāca kārta Pekingai, un pēc dažiem mēnešiem Ziemeļķīnā, kur bija diezgan daudz vāciešu, bija jau prāvs skaits nodaļu. Un tā visslepenākie Štālhelma vadības apkārtraksti, kuŗus ceturtā nodaļa Vācijā nekādi nevarēja iegūt ar savu slīko aģentu palīdzību, tagad nāca komūnistu rokās caur Pekingu resp. Caiseru.

ATKAL MĀJĀS UN BEZMAZ CIETUMĀ

Kad Čangkaišeks iekaroja visu Vidusķīnu un no Mandžurijas sāka mazo karu pret Pad. savienību, Caisers pārsvieda sava Štālhelma darbību uz Dienvidķīnu. Tai laikā Vācijā, pateicoties Hindenburga patronātam, Štālhelmam piekrita gluži īpata loma kā vācu armijā, tā arī ārlietu ministrijā. Caisera stāvoklis bija sevišķi izdevīgs. Visas vācu redzamākās personas, kas ieceļoja Ķīnā, kā ģenerāļi fon Zekts un Falkenhauzens, tā arī lielie rūpnieki un tirgotāji, nonāca tiešā kontaktā ar Caiseru. Viņa iegūtā informācija Kremlim bija ārkārtīgi nozīmīga.

Bet 1931. g. Caisera darbība Ķīnā pēkšņi pārtrūka kāda diletantiska „nelaimes gadījuma" dēļ. Lieta tā, ka nerakstīts padomju izlūkošanas dienesta likums aizliedz ārzemju aģentam pavadīt atvaļinājumu savā dzimtenē. Šim nolūkam Pad. savienībā iekārtoti grezni atpūtas nami un kūrvietas. Bet, Caiseram stingri uzstājoties, ceturtās nodaļas vadītājs Bērziņš 1931. g. tam atļāva braukt uz Vāciju personīgo lietu kārtošanai. Caiseram gan bija stingri aizliegts iegriezties savās agrākajās dzīves vietās — Reinas un Vestfāles apgabalā, lai nekādā ziņā nesastaptos ar veciem partijas biedriem. Bet Frankfurtē Caisers apmetās pie veca paziņas, kur arī tika pierakstīts policijā. Šis komūnists vadīja spiegošanu lielā ķīmiskā rūpnīcā, un tieši tajā brīdī šis spiegu centrs iekrita. Caisera mājastēvs gan bija laikus brīdināts un aizbēga uz Maskavu, bet dažus viņa palīgus arestēja, kamēr kāds inženieris izdarīja pašnāvību.

Bērziņš bija saniknots, kad uzzināja, ka Caisers varētu būt iejaukts šinī lietā. Dabiski, ka tagad vairs nevarēja domāt par viņa atgriešanos Ķīnā, jo vācu policija, atklājusi šo spiegošanas centru, protams, būtu izsekojusi arī Caisera darbībai Ķīnā. Tā viņa darbs vācu nacionālistu apvienībā izbeidzās, un pats viņš palika Maskavā sarkanarmijas ģenerālštāba rīcībā.

„SARKANAIS ĢENERĀLIS GOMEZS" SPĀNIJAS FRONTĒ

1936. g. spāņu pilsoņkara laikā Caisers ieradās Madridē kopā ar savu priekšnieku Bērziņu. Tur, slēpdamies aiz ģen. Gomeza vārda, viņš komandēja starptautisko brigādi. Pēc sarkanās Spānijas sakaušanas viņu atkal atsauca uz Maskavu. Tas bija tieši „lielās tīrīšanas" laikā, kad krita padomju ģenerālitātes izlase. Bērziņu nošāva kopā ar Tuchačevski; gandrīz visus vecos ceturtās nodaļas darbiniekus arestēja, un daudzus no tiem likvidēja GPU cietumos. Runā, ka pat Caisers bijis uz laiku arestēts.

Otrā pasaules kara laikā Caisers kopā ar Ulbrichtu, Veinertu un Becheru uzpeldēja tā saucamajā Vācu nacionālajā komitejā, kuŗas priekšgalā Maskava bija nolikusi ģenerāli fon Zeidlicu un kurai piederēja arī feldmaršals Pauluss. Visi padomju gūstā bijušie vācu virsnieki, kas tur sastapušies ar Caiseru, stāsta par viņa „ārkārtīgo lietišķību". Un tieši šī „lietišķība" padara viņu par vācu demokratijas un brīvības bīstamāko ienaidnieku.

Kā „Vācu demokratiskās republikas" drošības ministrs viņš tagad organizē un vada padomju Gestapo darbu Rietumvācijā. Viņš veic to bezkaislīgi, ar lielu amata prasmi un pulkstena precizitāti. Kā tanks viņš nospiedīs visu, kas pretojas Kremļa totālai diktatūrai. Kopā ar Ulbrichtu viņš ir Staļina labā roka Vācijā un varbūt, pat visā Austrumeiropā.

Veltīgi cīnas pret pārbēdzējiem uz rietumiem

Berlīnē (ag). — Pārbēgšana uz rietumiem kļuvusi par tik plašu parādību, ka spiedusi padomju iestādes Austrumvācijā ķerties pie ārkārtējiem līdzekļiem, lai atturētu padomju pilsoņus un militārpersonas no kārdinājuma izrauties brīvībā. Kazarmu rajoni nogriezti no ārpasaules, un padomju karaspēka vienības mitinās gluži kā arestā; Austrumvācijas laukus un ciemus tās redz tikai manevru laikā. Slepenās policijas „politiski uzticamās" vienības novietotas starp rēgulāro karaspēku un pierobežas joslu. Bez tam katrs Austrumvācijas policists pilnvarots pārbaudīt padomju pilsoņu dokumentus.

Izsniedzamo atvaļinājuma un braukšanas apliecību skaits strauji samazinās. Vienību komandējošam sastāvam uzlikta atbildība par pakļauto karavīru pārbēgšanu. Tas jau atbalsojies lauka karatiesu procesos, kur virsnieki par to tiesāti. Virsniekus un karaspēka vienības sistēmatiski un bieži pārcel — pirmos no vienības uz vienību, pēdējās no vietas uz vietu, lai neļautu nodibināt kontaktu ar vietējiem iedzīvotājiem, kas stingri aizliegts. Katru saskari ar vāciešiem soda ar pārcelšanu uz Pad. savienību resp. koncentrācijas nometni. Bēgšanas mēģinājumos notvertos tiesā publiskās prāvās, kur vainīgie saņem smagus sodus, ieskaitot nošaušanu. Taču, visiem šiem drakoniskajiem soļiem par spīti, pārbēdzēju straume neapsīkst.

Nokāvis cūku, bet spīdzinājis par piedalīšanos pretestības kustībā

NO PRĀGAS VALDĪBAS SLEPENAJĀM SŪDZĪBU MAPĒM

Komūnisma terrora režīma žņaugti, Čechoslovakijas iedzīvotāji, kam laupīta katra iespēja brīvi izpaust savas domas vai protestēt, savā izmisumā reizēm vēstulēs mēģina izlūgties augstu partijas un valdības funkcionāru palīdzību. Izredzes dabūt taisnību ļaudīm jau zudušas, un tie savās līkstās vienīgi vēl cer uz ietekmīgu amatvīru žēlastību un palīdzību. Šādas vēstules rūpīgi savāc un kā konfidenciālu informācijas materiālu numurētos eksemplāros sadala nelielam skaitam valdības locekļu un partijas vadoņu. Tālāk seko daži vēstuļu piemēri.

Kāds partijas dižvīrs saņēma sūdzību, kuŗas iesniedzējs žēlojās par policijas izmeklēšanas metodēm. Rakstītājs bija apcietināts par to, ka bez atļaujas nokāvis cūku, bet kļūdas dēļ nonācis valsts drošības policijas SNB rokās — it kā par piedalīšanos pretestības kustībā. Pēc 24 stundu ilgas „pratināšanas" cūkas kāvējs nokļuva uz 3 mēnešiem slimnīcā, lai ārstētu smagos ievainojumus. Pēc izveseļošanās viņš velti bija prasījis saukt vainīgos pie atbildības.

Citā sūdzībā kāda māte žēlojas, ka viņas dēls — students notiesāts uz diviem gadiem spaidu darbu nometnē par to, ka kādam viņa studiju biedram bija laimējies izbēgt uz ārzemēm. Lai gan nopratināšanā noskaidrojās, ka apsūdzētais ne tikai nav palīdzējis komīlitoņa bēgšanā, bet pat nav par to nekā zinājis, viņu notiesāja par „noraidošu nostāju pret tautas demokratijas iekārtu".

Spaidu darbos notiesāta pārtikas tirgotāja nelaimi citā sūdzībā kādam valdības loceklim izstāsta tirgotāja sieva. Vīru denuncējuši vietējie komūnistu amatvīri, bet viņa notiesāšanas iemesli nekad nav paziņoti. Istie iemesli gan starplaikā atklājušies paši: denuncētāji partijas funkcionāri nekavējoties apķīlājuši notiesātā veikalu un ar atrastajiem pārtikas līdzekļiem un dzērieniem sarīkojuši varenas dzīres. Tirgotāja sieva un trīs bērni atstāti trūkumā, bez jebkādiem līdzekļiem, pat nepaskaidrojot, par ko vīrs notiesāts. **(op)**

Biedra Timofejeva kļūda

Londona (vs). — Daily Express, ziņojot par kooperācijas starptautisko konferenci Blekpūlā, kur piedalījās arī padomijas pārstāvji, bija publicējis sarunu ar bolševiku Timofejevu. Pēdējais bija salīdzinājis Blekpūlu ar — Rīgu, aizrādīdams, ka tur jūras krastmala un klintis tādas pašas kā šeit.

LNPL iesūtījusi laikrakstam atsaukumu, kur starp citu teikts: — Mr. Timofejevs, acīm redzot, nekad nav bijis Rīgā, jo viņa apraksts neatbilst patiesai Rīgas ainai. Vispirms Rīgā nav nevienas klints, un tuvākais jūras krasts ir 20 jūdžu attālumā no pilsētas.

Vienu gadu ienaidnieka noziegumu perekļi

Kā darbojas padomju terrora organizācija Smerš

Padomju valsts drošības ministrijas plašajā terrora aparātā pastāv organizācija ar nosaukumu „Smerš", kas ir saīsinājums no saukļa „Smerļ špionam" (Nāvi spiegiem). Limburgā izdotā M. Siņevirska grāmatā God v stane vraga attēlota šīs organizācijas darbība, sameklējot un pievācot savus upurus pēdējā karā „atbrīvotajos" Austrumeiropas apgabalos. Sniedzam šīs baigās grāmatas izvilkumus.

Kad 1944. g. decembrī sarkanarmija, sekodama pa pēdam atejošam ungāru karaspēkam, ielauzās Karpatu Ukrainā, toreiz 25 g. vecais grāmatas autors, kas no rutēņu zemnieka dēla bija kļuvis par inženieri, nonāca sarkanarmiešu patruļas rokās un tika ieslodzīts kādā pagrabā Munkačevas pilsētā. Pēc divām diennaktīm, kas bija jāpavada bez ēšanas un dzeršanas, Siņevirski sauca uz pratināšanu, apsūdzēja pretpadomju aģitācijā, draudēja izsūtīt uz Sibīriju un beidzot aicināja brīvprātīgi iestāties sarkanarmijā. S. jau agrāk bija vēlējies iepazīties ar patiesajiem padomijas apstākļiem un priekšlikumu pieņēma. Pēc nedēļu ilgas jaunkareivja apmācības viņu saistīja par tulku, jo viņš prata ukraiņiski, krieviski, ungāriski, čechiski un vāciski. Piešķirot „pretizlūkošanas" dienesta apakšleitnanta pakāpi, S. iedalīja 4. Ukrainas frontē, kur viņš pavadīja 7 mēnešus mūžīgi nogurušu un saīgušu čekistu vidū, līdz viņam beidzot, izmantojot kādu atvaļinājumu, atkal izdevās pazust.

MĒRĶIS — PRETINIEKU FIZISKA IZNĪCINĀŠANA

„Pretizlūkošanas aparāts" Smerš nodarbināja desmit tūkstošiem terrora speciālistu, un tā centrāle Maskavā bija pakļauta ģenerālim Abakubovam. Organizācijas uzdevums ir visu padomju varas ienaidnieku fiziska iznīcināšana. Par kontrrevolūcionāru uzskata ne vien to, kas kādreiz padomju varas sfairā vai pat ārpus tās nostājies pret staļinisko imperiālismu, bet katru, kas pēc savas sociālās izcelšanās, sabiedriskā stāvokļa vai rakstura īpašībām šķiet spējīgs pretestībai. Sarkanarmijai ielaužoties Austrumu un Viduseiropā, kļuva redzams, ko iedzīvotājiem nozīmē krist Smerš aparāta nagos. Šis aparāts, kā to attēlo Siņevirskis, bija iedalīts 7 nodaļās. Pirmās nodaļas uzdevums bija tieša armijas politiskā uzraudzība. Nebija nevienas frontes vai aizmugures rotas, kuŗā nebūtu Smerš aģenti. Otrā — operātīvā nodaļa nemitīgi meklēja iedzīvotāju vidū atklātus vai slepenus padomju varas ienaidniekus un tos apcietināja. Par aizdomīgiem uzskatīja vispirms jau visus agrāko demokratisko partiju un organizāciju locekļus. Sevišķi Smerš nīda krievu emigrantus, un no aizdomām nebija droši arī ārzemju komūnisti. Trešā nodaļa, kas saucas „slepenā", ziņoja centrālei par katru aizdomīgu novērojumu. Uz šo ziņu pamata Maskavā sastāda „melnos sarakstus" visām zemēm pasaulē.

Ceturtā nodaļa vadīja izmeklēšanas un visiem līdzekļiem izspieda no upuriem „atzīšanos". Nopratināšanas parasti notika tikai naktīs un dažkārt ilga mēnešiem. Piektā nodaļa bija prokurātūra, kuŗas trijnieku grupas — „troikas" žāvādamās pasludināja spriedumus pēc lentes sistēmas, apsūdzētiem nemaz klāt neesot. Parastie sodi bija nāves sods un 10—25 gadu spaidu darbi. Pašu Smerš ļaužu politiskai uzraudzībai darbojās kadru nodaļa, bet saimnieciskās lietas kārtoja septītā — finanču nodaļa.

Siņevirskim kā tulkam bieži bija jābūt klāt pratināšanās. Košicas tiesas namā „darbs" noritēja nepārtraukti dienu un nakti. Gaiteņos stāvēja sardzes, un visās istabās notika pratināšanas. Bija dzirdamas raudas, kliegšana, kunksti un izmisušas vaimanas. Atmosfaira bija kā īstā inkvizīcijas kambarī.

NECILVĒCĪBAS UN NOZIEGUMU ZAŅĶI

Siņevirskis savu pirmo priekšnieku, kādu kapteini, apraksta šādi: smags ķermenis, vērša kakls, resna, uztūkusi seja, zivs acis, aizsmakusi dzērāja balss, gumijas nūja rokā. Viens no kapteiņa upuriem bija kalsns 16 g. vecs slovaku jauneklis. Krievs viņu sita iekarsušā niknumā, it kā gribētu katrā ziņā nosist. Jauneklis metās kapteinim pie kājām, raudāja, skūpstīja zābakus un lūdza žēlastību. Spīdzinātāja sejā neparādījās ne mazākās līdzcietības zīmes. Nejauki lādēdamies, viņš turpināja sist un spārdīt pusaudzi, līdz beidzot lika to aizvest: „Pie velna ar viņu! Visu, ko viņš zina, viņš jau izstāstījis. Rīt viņu nošaus."

Kāds cits kapteinis pratināja pasta ierēdni, par kuŗu ungāru avīzē bija rakstīts, ka viņš par varonību austrumu frontē apbalvots. Kad pratināmais nestāstīja to, ko no viņa vēlējās, kapteinis prasīja čekistu ģenerālim Kovaļčukam, ko ar šo vīru darīt. Kovaļčuks savā laikā kļuva slavens ar to, ka pilsoņu kara laikā likvidēja atamanu Semjonovu un divus gadu desmitus no vietas prata izkaļpot Džeržinskim, Ježovam un Berijam. Kovaļčuka atbilde kapteinim bija: „Nenositiet ar to velti laiku. Tas ir jauns un spēcīgs cilvēks. 20 gadu Sibirijas darba nometnē gan jau viņa spītību salauzīs."

Līdzīgi Siņevirskis attēlo veselu rindu Smerš virsnieku, kas, dzīvojot nebeidzamās asinīs, necilvēcībās un noziegumos, bija notrulinājušies un izvirtuši līdz beidzamam. Piemēram, kapteinis Šapiro, par spīti stingrajam aizliegumam draudzēties ar civiliedzīvotājiem, nevarēja pretoties kārdinājumam vienmēr no jauna ielaisties dēkās ar sievietēm. Majors Glazunovs, nopratinot kādu galīgi pārbiedētu jaunavu, tā apreibinājās, ka ārprāta lēkmē to burtiski samīdīja. Kapteinis Černousovs savu iekšējo sabrukumu mēģināja nomērdēt ar vodku. Leitnantu Metodiju mocīja iekšēja riebums, un viņš acīm redzami novājēja un novecoja. Bet visi „strādāja" kā ārprātīgi un, kad vien varēdami, „izklaidējās" ar alkoholu un sievietēm.

ČEKISTES NEŽĒLĪBA PĀRSPĒJ VĪRIEŠUS

Sava nodaļa veltīta Smerša darbiniecēm — sievietēm. Kādas auto kliznas gadījumā Siņevirskis ļoti brīnījās, kad zilacainā blondīne — virsleitnante Galja, sieviete ar ļoti smalkiem sejas vaibstiem, sāka neķīstīgi lamāties kā vecs virsseržants. S. noskaidroja, ka šī skaistā meitene nopratināšanās esot sevišķi mežonīga un vēlāk kā tulks pats piedzīvoja, ka Galja arvien jaunos dusmu izvirdumos sita kādu poli, kamēr aiz paguruma vienkārši vairs nespēja. Kad viņa ievēroja Siņevirska iztrūcināto skatienu un trīcošās rokas, čekiste apvaicājās, kas šim kaišot. Sekojošā sarunā atklājās Galjas pilnīgais morāliskais sabrukums. Sākumā viņa vēl pārmaiņas dēļ esot daudz nodevusies ar vīriešiem, bet tagad arī tam esot pārāk nogurusi. Siņevirskis paredz viņas karjēras noslēgumu vai nu trakā mājā vai „pie sienas". Līdzīgs ir stāsts par kautrīgo Soņu, kas esot strādāt Smeršā reizē ar grāmatas autoru, sākumā visiem līdzekļiem izvairās no čekistu virsniekiem, bet pēc pāris mēnešiem kļūst par visizlaidīgāko sievieti un nežēlībā pārspēj daudzus vīriešus.

ARĪ REPATRIĒJAMIE IEPAZĪSTAS AR SMERŠU

Ar šo Staļina terrora gvardi dabūja iepazīties ne vien „atbrīvoto" zemju vietējie iedzīvotāji, bet arī kara gūstekņi un repatriējamie ārzemnieki. No tiem izlasīja visus Kremlim nevēlamo kustību vai organizāciju piekritējus un nolikvidēja. Sevišķi rūpīgi „filtrēja" repatriējamos ukraiņus un baltkrievus. Daudzus ievietoja uz gadiem „labošanas nometnēs", citus vienkārši nošāva. No vācu gūsta atbrīvotos padomju iestādes saņēma kā tēvzemes nodevējus. Polijā Smerša ļaudis vajāja Londonas eksilvaldībai uzticīgās karaspēka vienības, pie kam palīdzēja agrāk ar izplētni izlēkušā Smerš aģente Ņina, ko poļu partizāni bija uzņēmuši savā vidū.

Īsi pirms Prāgas krišanas Smerš nodaļa, kuŗā bija iedalīts Siņevirskis, rekvizēja ātrākos automobiļus, lai iespējami ātri nokļūtu pilsētā. Virsleitnants Čabalins tur ātri vien savāca 10 koferus ar vērtslietām, bet kapteinis Millers pat 15. Kapteinis Šapiro lepojās ar iegūtu Honera akordeonu, bet viņa kollēga Šibailovs ar vairākiem Leikas aparātiem. Majors Grečins speciālizējās uz rokas pulksteņiem, bet majors Popovs pievāca visu, kas gadījās ceļā.

No visām pieredzētām šausmām Siņevirskim visbaigāk atmiņā iespiedušies kādas neparasti skaistas 20-gadīgas čechu meitenes spīdzināšana. Jaunava uz visiem jautājumiem atbildēja ar nicīgu klusēšanu, līdz nopratinātājs kapteinis Stepanovs, neganti lādēdamies, kā ārprātīgs sāka meitenei sist, bet kad tā nokrita pie zemes, bradāja ar zābakiem pa viņas ķeju un krūtīm. Meitene neizdeva ne skaņas, tikai no viņas mutes tecēja tieva asiņu strūkliņa. Siņevirskis domāja, ka kļūs ārprātīgs, un šī aina viņu vajāja dienām un naktīm.

Kad Siņevirskis 1945. g. jūlijā atkal nokļuva dzimtajā Karpatu Ukrainā, iedzīvotāji jau pilnam bija iepazinušies ar sākumā jūsmīgi sagaidītajiem „atbrīvotājiem". Par spīti rutēņu naidam pret ungāriem, tie centās bēgt pāri robežai uz Ungāriju. Tālāk autors attēlo baigos apstākļus dzimtenē, ilustrējot tos ar konkretiem terrora piemēriem. — Siņevirska baigā grāmata jau esot iznākusi arī angļu izdevumā.

TĒVZEMEI UN BRĪVĪBAI

PROF. E. BLESE

Vai Teerooms ir Tīrums un vai Oopes ir Ūpis? (2)

PAR LATVISKO UZVĀRDU SAGLABĀŠANU ANGLOAMERIKĀŅU ZEMĒS

(Sakarā ar A. Ābera rakstu Latvijas 9. maija numurā)

Ja jau mēs pašu zemē esam tik spēcīgi pārveidojuši svešus un pat paši savus uzvārdus, tad, saprotams, būtu brīnums, ja svešinieki tāpat nepārveidotu mūsējos. Kā tad nu mums rīkoties šais apstākļos?

Lai atbildētu uz šo jautājumu, vispirms jākonstatē, ka no vienas puses mūsu stāvoklis ir grūtāks, no otras — vieglāks. Grūtāks tas ir tai ziņā, ka fonētiski angļi un amerikāņi, bez šaubām, sabojās mūsu uzvārdus vēl vairāk, nekā mēs esam sabojājuši vācu vārdus: ar vācu vārdiem mums tomēr bija vairāk kopēju skaņu, mēs vācu skaņas visumā pratām arī izrunāt, kurpretī angļiem un amerikāņiem ar mums šo kopējo skaņu ir visai maz, un mūsu skaņas tie vispār izrunā daudz sliktāk. Tādēļ arī mums angloamerikāņu kultūras zemēs a priori jānostājas uz viedokļa, ka iemācīt turieniešus mūsu uzvārdus mūsu ausīm precīzi izrunāt mēs nekad nespēsim.

Vieglāks un stiprāks turpretī mūsu stāvoklis ir šādā ziņā. Mēs svešus uzvārdus arī rakstībā esam centušies pieskaņot savas valodas prasībām, bet angļi un amerikāņi to nevēlas un atstāj mums tiesības, jā, pat prasa no mums, lai mēs savus uzvārdus rakstītu mūsu oriģinālrakstībā, kā tie rakstīti mūsu dokumentos. Tādēļ vispareizākais ir tiešām paturēt mūsu uzvārdu rakstību tādu, kāda tā ir mūsu dokumentos. Jāraugās tikai uz to, lai mūsu uzvārdi latviešu pareizrakstībā arī amerikāņu dokumentos tiktu un būtu ierakstīti pareizi. Kāda ar visu to tomēr būs uzvārdu angliskā vai amerikāniskā izruna, tas, saprotams, cits jautājums.

Šai ziņā nav nozīmes censties mūsu uzvārdos pat daļēji nākt pretī angļu rakstībai, kā to kādreiz darām vācu rakstībā, rakstīdami Kundsinsch, Rudsitis u. t. t., vai, piem., rakstīdami es latviskā viena s vietā, kā esmu spiests to darīt vāciski savā uzvārdā, lai vācieši to neizrunātu Blēze; ar ss resp. diviem krievu c šādi mūsu uzvārdi parasti bija rakstīti arī vecos Latvijas vācu un krievu dokumentos. Tomēr angloamerikāniskā izruna arvienu būs stipri atšķirīga no latviskās. Arī vecā pareizrakstība te neko nepalīdzēs: vai nu Sarinsch vai Zariņš, amerikāņu izrunā nekad Zariņš neizskanēs. Tas pats, piem., Čurkstes vārdā: vai rakstām to Čurkste vai Tschurkste, vai pat daļēji angliski Churkste, ne amerikānis, ne anglis to latviski neizrunās: viņiem iznāks apm. čjū(r)xt vai čö(r)xt. Tādēļ ieteicams paturēt moderno rakstību. Tas pats arī uzvārdos Čakste, Čubis, Čaupals, tāpat Žubīte, Žuniņš, Džindža (ar š un ž angļu un amerikāņu ierēdņiem vajadzētu būt pazīstamiem arī pēc čechu un it īpaši ukraiņu uzvārdu rakstības); jārūpējas tikai, lai te pareizi būtu savā vietā č un ž; cits viss lai paliek tāpat, un lai svešie mūs sauc kā saukdami. Ja turpretī imigrācijas dokumentos šais gadījumos „putniņa" uz c vai z nebūs, tad lieta jau launāka, un vēlāk restaurēt pareizo uzvārdu rakstību būs grūti. Saprotams, katram mūsu tautietim pašam jāatmin, kā viņu angliski vai amerikāniski sauc: ja viņš to neatminēsies, tad viņš, tā sakot, pats sevi vairs nepazīs. Bet arvien jāpatur prātā sava uzvārda faktiskā, oficiālā rakstība.

Jāsargās tomēr neziņas gadījumos mūsu tautiešu vārdus transkribēt atpakaļ no angloamerikāniskās izrunas latviski. Ja, piem., dzirdam amerikāni runājam Eibel, Eips, Igl u. t. t., nezinādami, ka domāti latviešu uzvārdi, un ja tos tā arī transkribējam, tad mums latviski iznāks Eibels, Eipss, Igls, kaut gan patiesībā tie ir Ābele, Apse, Egle. Tādēļ arvien jāorientējas pēc uzvārdu rakstības, tad tādi pārpratumi negadīsies.

Bet ar visu to tautiešiem ar uzvārdiem var gadīties neērtības, piem., kāds latviešu uzvārds var iegūt angliski nepieklājīgu nozīmi. Bija jau mums tādi gadījumi arī Rīgā ar vācu uzvārdiem. Bieži te var palīdzēt kāda maza pārvērtība vārda rakstībā, piem., vācu uzvārdu Dürst Rīgā transkribējām divzilbīgi — Duersts. Kā katrā gadījumā konkrēti rīkoties, tas jāredz pašiem; ja citādi nevar, tad uzvārds jāmaina.

Veclatviešu un viņu pēcnācēju vidū Amerikā, bez šaubām, būs gadījumi, kad laudis iebraukuši ar krievu dokumentiem. Tie, droši vien, arī amerikāņu dokumentos ierakstīti, piem., kā Berg, Kalnin, Rudsit u. t. t. (nesen, piem., bija avīzē minēts kapteinis Henry Saukant). Šķiet, ka tie laikam gan savus oficiālos uzvārdus pret precīzi latviskajiem Bergs, Kalniņš u.t.t. vairs nemainīs. Tas, zināms, no mūsu nacionālā viedokļa nav apsveicams, bet par to nav arī ko izmist: bez latviešu galotnēm bija rakstīti visi mūsu uzvārdi krievu un vācu dokumentos, tā parakstīti arī mūsu latviešu zinātnieku un publicistu vāciski un krieviski sarakstītie darbi (sal., piem., mūsu lielās latv.-vāc. vārdnīcas titullapā: K. Mühlenbach, Lett.-deutsch. Wb., ...fortgesetzt von J. Endzelin). Un tomēr visi šo uzvārdu nesēji bija un palika latvieši un pat vēl lieli latviešu patrioti. Ja čilvēks sevi apzināsies par latvieti, tad patiesībā ir vienalga, kā viņa vārdu raksta svešos dokumentos un svešas valodas oficiālajā praksē; ja viņš pratīs latviešu valodu, tad latviski viņš savu uzvārdu tomēr arvien rakstīs pareizi — pēc latviešu valodas un pareizrakstības likumiem.

Es neredzu šai ziņā sevišķas briesmas arī tad, ja, piem., latviešu vārdi Jānis, Kārlis, Jēkabs, Indriķis tiktu angliski-amerikāniskā praksē pārvērsti par John, Charles, James, Henry u. t. t., jo tas nenoliedzami ir praktiskāk. Tikai, protams, jāpatur prātā, ka tā tie lietojami tikai angliskā un amerikāniskā praksē, bet ne, rakstot savu vārdu latviski. Ar to neizbēgami radīsies zināma personas vārda divveidība: John Kalnin, bet Jānis Kalniņš. Bet vai tad te ir kāda atšķirība no tā, ka agrāk rakstījām vāciski Johann Kalnin jeb pat Kalning vai krieviski Ivan Kalnin jeb Kalnyn, un latviski tomēr Jānis Kalniņš? Visi kaut cik izglītotie latvieši šo sakaru zināja, un pārpratumu nekādu nebija. Mēs neesam vienīgie, kam tā klājas. Tā, piem., klājās agrāk Mazās Lietuvas lietuviešiem, piem., vāciski rakstīja Wilhelm Steputat, lietuv. Vilius Steputaitis; neiet labāk Amerikā arī pašiem vāciešiem, sal., piem., Eisenhower vāciskā Eisenhauer vietā; tāpat arī, piem., ir velsiešiem Velsā (Anglijā), kuriem, cik zinu, oficiāli pastāv divējādi vārdi un uzvārdi, atkarībā no tā, vai viņi tos raksta angliski vai velsiski. Un tomēr pārpratumi nekad nerodas. Svarīgākais ir saglabāt dzīvu savu nacionālo izjūtu, savu tautisko pašapziņu. Kamēr tā mūsos būs dzīva, latvietis paliks latviešu Jānis, Kārlis u. t. t., kaut viņš angliski sauktos arī John vai Charles. Ja šīs pašapziņas viņam vairs nebūs, tad arī ar savu veco latviešu Kārli, Jēkabu u. t. t. viņš tomēr jau būs anglizējies vai amerikānizējies.

Mūsu pirmais akadēmiķis

Apcerot diženos latviešus, nedrīkstam aizmirst tos, kam pirmiem bija drosme nostāties savas tautas vidū kā cīnītājiem. Tāds ir latviešu patriots ,rakstnieks, teologs, jurists un ārsts Jānis Reiters, kas jau 17. g. s. nevairījās atklāti sevi atzīt par latvieti un kas visu savu mūžu ziedojis cīņai par savas tautas nākotni.

Reiters dzimis Rīgā turīga latviešu amatnieka ģimenē. Pēc Doma skolas un Tērbatas universitātes absolvēšanas viņu 1657. g. ordinē par Raunas draudzes mācītāju. Tur viņš iegūst ārkārtīgu cieņu un popularitāti draudzē, un, nostājoties savas tautas pusē, uzņemas uz saviem pleciem smagāko krustu. „Laudis to mīl kā savu Mozu," raksta Raunas muižas pārvaldnieks Tumbs, „taču Reiters iet nevis ar mums, bet ar zemniekiem, un viņš ir ar tiem no vienas tautas."

Pret Reiteru sākas nesaudzīgi apmelojumi, un kādā dienā pārvaldnieks Tumbs pat ielaužas mācītāja muižā un ar dunci ievaino kā Reiteru, tā viņa sievu. Tam pārmet arī Lutera kritizēšanu, un Reiters ir spiests savus uzskatus aizstāvēt sinodes priekšā, ko viņš veic spoži. Lai dabūtu viņu pie malas, Reiteru apvaino, ka tas piekopjot katoļu resp. māņticības paražas, noturot dievkalpojumus Marijas dienā, svētījot akas u. t. t. Konfliktā iejaucas Raunas īpašnieks, Zviedrijas valsts padomes loceklis Svante Baners, un panāk, ka bīskaps Gacelijs aizliedz Reiteram darboties par mācītāju. Reiters vairs nejūtas drošs un 1664. g. emigrē uz Poliju, kur viņu iecel par jurisprudences profesoru.

Reiters tomēr jau 1670. g. atgriezās Latvijā un, tā kā šeit nebija nekādas izredzes uz darbu, pieņēma ev. lut. virsnieku aicinājumu un kļuva par mācītāju Maskavā. Bet arī Maskavu drīz sasniedza muižnieku intrigas, un Reiters atgriezās Rīgā. Veltīgs bija pat ģenerālgubernātora Fērzena atbalsts viņa amata tiesību atgūšanā. Tāpēc viņš ģenerālgubernātora uzdevumā ķērās pie Jaunās Derības emandācijas, un 1675. g. dienas gaismu ieraudzīja Reitera Jaunās Derības tulkojums latviešu valodā. Par šī tulkojuma tālāko likteni ziņu nav.

Kad Reiters ieguva no Virtembergas universitātes apliecību, ka viņa uzskati saskan ar Lutera mācībām, zviedru karalis 1676. g. atjaunoja Reitera mācītāja tiesības un iecēla viņu par Kokneses garnizona mācītāju. Tur Reiters spredikoja latviešu, zviedru, vācu un somu valodā. Te viņa latviešu dievkalpojumi ieguva tādu piekrišanu, ka, neievērojot muižnieku aizliegumu, laudis traucās uz tiem ne tikai no apkārtējiem pagastiem, bet arī no Kurzemes. Kā Kokneses garnizona mācītājam Reiteram bija lielas iespējas aizstāvēt un cīnīties par latviešu zemnieku tiesībām.

Muižnieku naids pret viņu turpinājās augt. Kad 1677. g. Rīgā izcēlās ugunsgrēks, viņu apvainoja Rīgas dedzināšanā, jo viņš bija steidzies uz Rīgu glābt savas grāmatas un manuskriptus. Lai sevi nepazudinātu, Reiters bija spiests atkal atstāt dzimteni, un, čakli strādādams, viņš svešumā absolvēja medicīnas fakultāti ar ārsta gradu. Šīs savas zināšanas viņš tomēr nelika lietā, jo mūža pēdējās dienās vēl pieņēma mācītāja vietu Krasnoje Selo, Pēterpils tuvumā.

Reiters rosīgi strādājis arī literātūrā un zinātniskā darbā. Bez minētā Jaunās Derības tulkojuma viņš tulkojis Mūsu tēvs debesīs 40 valodās. Šis Oratio Dominici tulkojums iespiests divi izdevumos — 1662. g. Rīgā un 1665. g. Libekā. Tā kā Reitera manuskripti Rīgas ugunsgrēkā 1677. g. sadeguši, tad nav iespējams restaurēt viņa literāro darbu klāstu.

Reiters bija arī ass kritiķis un cīnījās jau tolaik par latviešu valodas tīrīšanu. Viņš nostājās pret Manceli kā vāju latviešu valodas pratēju, bet kopā ar Fīrekeru meklēja jaunus ceļus latviešu literātūrā.

Jānis Reiters ir pirmais latviešu akadēmiķis, kas, iegūdams augstu izglītību, nav pakļāvies skaistiem nākotnes vilinājumiem. Savu credo viņš bija nodevis Dievam un savai tautai un palika tai uzticīgs līdz nāvei, kaut arī tas toreiz radīja patiesi smagus sarežģījumus, pat dzīvības briesmas. Reiters ir pirmais latviešu akadēmiskais patriots, ir neorganizēta latviešu protesta simbols, kā cīnītājs stāvējis viens un kā tāds arī aizgājis mūžībā, aizmirsts un neapzināts. **A. Liepiņš**

PĒTERIS ĒRMANIS

Pērsieti atceroties

Šī gada pavasarī pagāja 50 gadu, kopš miris ievērojamais 90. gadu reālistiskais rakstnieks Pērsietis, Istā vārdā Kārlis Zemītis. (Savas fābulas un satiriskās drusciņas viņš parakstīja arī ar Mēlgaļa pseudonimu.) Pērsietis bija zaļoksnēji stiprs un veselīgs vīrs, bet mira nepilnus 40 gadus vecs nejaušības dēļ: Rīgā iebraucis, bija apmeties mājvietā, kur neilgi pirms tam gulējis baku slimnieks. Nejauši iegūtajā slimībā rakstniekam bija jāaiziet no pasaules, piepildot kādā paša fābulā teiktos vārdus: „Ak Dievs, cik tomēr mirklis svarā!" — ti. daudz nozīmē akla sagadīšanās vai viena brīža neuzmanība.

Pērsietis vislielāko popularitāti guvis ar fābulām, kas pārgājušas skolu grāmatās un sastopamas tur vēl aizvien, kā arī tiek deklamētas sarīkojumos. Daudziem zināmā fābula Pie siles, kur autors beigās savā rāmajā garā sūdzas, ka pie dzīves siles šoreiz vis negadās tādas prātīgas Ilzes, kas arvien ieved kārtību, atgainot pašus nepacietīgākos sīvēnus, kas metas barībā visām četrām kājām. Tāpat pazīstama fābula Arī pārestība, kur vērsēns domā ciešot lielu netaisnību, ja viņam apgraiza ragus. — Manuprāt lielāka nozīme tomēr P. stāstiem, kaut ar tiem šis klusais rakstnieks īpašu slavu nav ieguvis, un diezin vai trimdā kāds ņēmis līdzi viņa rakstus. Pērsietis ir smalks vērotājs, rāms dzīves miklu minētājs, sociālo attieksmju vērtētājs. Dzīvē daudz mētāts, dažādos darbos, dažādās vietās bijis, viņš labi pazina visādus cilvēkus un apstākļus, ņemdams vielu stāstiem no dažādām latviešu aprindām — gan laukos, gan mazpilsētās, gan muižā, gan Rīgā.

Savā reālistiskā vērošanā P. viengabalains, un nav viņam ne ēnas no vecromantikas salkanības vai sentimenta, kāda netrūkst, piem., Deglava un Purapuķes pirmajos darbos, kāds šur tur pat Doku Atim. Kad tagad atceros stāstus, tie man atmiņā atdzīvojas tikpat zīmīgi un interesanti, kā tad, kad viņus daudzkārt pārlasīju — ar savu savdabīgo izteiksmi, raksturīgajiem cilvēkiem, rāmo, gausō stāstījumu, dziļajām pārdomām par dzīves pretstatiem. Neaizmirstams latviešu 80. gadu latvju censoņa tips notēlojies stāstā Pēc gadu desmitiem: apdāvināts jauneklis ieguvis krievos augstu dienesta pakāpi un ordeni, bet krūtīs nes ļaunas slimības nastu un sirdī smeldzīgu atceri par bērnībā iemīlotu meiteni, kas nav aizmirstama pat pēc gadu desmitiem. Citas ainas: vientiesīgs tēvs jūsmo par savu vecāko dēlu, par jaunāko teikdams: „Tas — malka"; bet vecākais īstenībā nemaz nav viņa dēls (Noslēpumaina vienādība); pagasta nabags — „bandu bērns", tikai bēru dienā saņem sava pašam nezināmā tēva mantojumu — zvana skaņu veidā, jo draudzes zvans gādāts par šī tēva naudu (Pie tēva); ir kaut kur kāds brīnumskaists dārzs, brīnumskaistā vietā; visi apskauž dārza īpašnieku, bet izrādās, ka tas akls (Pats īpašnieks). Plašākais P. darbs, kas palika nenobeigts un nāca klajā pēc viņa nāves, ir prozā rakstītā poēma Kolu un biedri, kur tēlota latviešu tautības ierēdņu dzīve krievu valdības iestādēs Rīgā, pārkrievošanas laikam sākoties. Blakus literārai vērtībai, šim darbam liela kultūrvēsturiska nozīme: tas vienīgais literārais dokuments mūsu rakstniecībā par šo „sīko vīru" dzīvi, viņu priekiem un bēdām.

P. rakstīja arī dzejoļus, tur sevišķi neizceldamies, lai gan latviešu aforistiskajā dzejā sava nozīme viņam ir. P. stāstos redzam, ka autors nav sauss vērotājs vien, bet arī dziļš jutējs, tikai jūtas allaž apvaldītas un neizpaužas tieši; tāpat arī P. lirikā. Jāmin te dzejolis Pie dzejnieka kapa, kas paver skatu autora intimā personībā, rāda viņa savrupību, vientulību. Dzejolis sākas:

„Kad gadās iet
Ger šito sūnām segto kapu,
Tad kādu ziediņu vai lapu
Tam laipni uzmetiet,
Jūs ļeves meitas daiļās, cēlās,
Bet tikai tad, ja sirds to vēlas,
Jo neder liekuļot pret mirušiem;
Ja tīk, — pret dzīvajiem."

Lai šīs rindas arī būtu kādas lapiņas uz Pērsieša kapa (varbūt dzimtenē aizmirstā). Un šīs rindas nāk no sirds, jo tiešām pret mirušiem neder liekuļot.

ĀD. MĀRZEMS

Latviešu tautas dejas franču televīzijā

LUVĒNAS LATVIEŠU STUDENTI VIESOJAS LILLES RAIDSTACIJĀ

Televīzija, šīs modernās technikas brīnumbērns, jau iekarojis ASV, kur 61 stacijas raidījumus uztver ap 1.500.000 ģimeņu aparāti, un sākti jau arī krāsu televīzijas raidījumi.

Eiropā televīzijas uzvaras gājiens lēnāks. Kamēr Beļģijas parlamentā vēl joprojām spraigi debatē par tās nodošanu privātiniciātīvai vai paturēšanu valsts pārziņā, televīzijas aparātu īpašniekiem Beļģijā jāiztiek ar kaimiņvalstu raidījumiem, jo pašu raidstacija vēl nav sākta būvēt.

Franču televīzijas raidītājs Lillē sadarbojas ar beļģiem un laiku pa laikam sniedz programmu pašu beļģu izpildījumā. Liels bija Luvēnas latviešu studentu pārsteigums, kad maija pirmajā pusē saņēma aicinājumu gatavoties braucienam uz Lilli, kur jādejo latviešu tautas dejas televīzijas raidījumā Beļģijas aktuālitātes. Izrādījās, ka raidījumu noorganizējis universitātes televīzijas interesentu klubs, un tas veltīts Luvēnas katoļu universitātes ārzemju studentiem. No DP studentiem programmu kuplināt bija aicināti tikai baltkrievi ar dziesmām un latvieši ar tautas dejām.

Kaut gan maijā universitātes pilsētas gaisā jau jūtams tuvās eksāmenu sesijas negaiss un visa enerģija jāveltī mācībām, nevarējām atteikties no tik negaidītas iespējas popularizēt latviešu vārdu un pie reizes arī redzēt Franciju. Bez baltkrievu un latviešu grupas līdzi brauca pulciņš beļģu studentu, pa pārstāvim no ASV, Irijas, Meksikas un pat Haitī, bet mācības spēkus reprezentēja Akadēmiskās palīdzības komitejas loceklis prof. Deniss.

Ģenerālmēģinājums noritēja studijas telpā, kas izrādījās visai maza arī divu pāru dejām, bet spuldžu gaismas siltums lika justies kā ekvātora pārbraucējiem. Apskatījuši pilsētu, devāmies uz studiju, lai stātos kameras priekšā. Programma bija sastādīta dzīva, interviju veidā sniedzot ieskatu Luvēnas ārzemju studentu gaitās, Akadēmiskās komitejas palīdzības darbā uc., ko visu tīkami atsvaidzināja baltkrievu tautas dziesmu un latviešu pāru dejas. Raidījumā sniedzām Brālīt's mašīnu dancot ved, Mugurdanci, Tūdaliņ-tagadiņ, Jautro pāri un programmas izskaņā norībēja latviešu Pērkondancis.

Beļģu studenti, kas blakus telpā programmu varēja noskatīties, vēlāk vienprātīgi liecināja, ka baltkrievu un latviešu sniegumi bijuši programmas labākā daļa.

Jauna pirmizrāde Montrealas latviešu teātrī

Montrealas latviešu teātris maijā deva jaunu pirmizrādi — A. Brigaderes Kad slievas spēkojas.

Lielu darbu izrādes sagatavošanā veikusi režisore Irma Graudiņa, reizē arī tēlojot Sauspurvja meitu Lailu. Nav jau vairs tā kā Rīgas lielajos teātros, kur jaunie aktieri nāca no teātra skolām un dažādiem drāmatiskiem kursiem, bruņojušies ar teorētiskām zināšanām un zināmu skatuves drošību. Montrealas teātra jaunā audze ir, ja tā var teikt, kā neaptēsti koki, no kuriem izdrāzt katru reizi vajadzīgos skatuves tēlus nav viegla lieta. — Jaunajā inscenējumā visi tēli bija labi pārdomāti un izstrādāti, un spēle ritēja saskanīgi.

Lailu — vispirms draiskīgo meiteni, vēlāk nopietno Krastu saimnieci, kas iestājas par savām tiesībām un ģimenes laimi, sniedza Irma Graudiņa. Viņas tēlojums pilns dzīļa, patiesa pārdzīvojuma — skatuves tēls, kādu spēj sniegt tikai liela aktrise un māksliniece. — Ne visai izdevīgs uzdevums bija Edvīnam Skapstam, Irmas Graudiņas pretspēlētājam, Krastu saimniekam. Vienā pusē — viena no mūsu teātŗa spožākām zvaigznēm, otrā — iesācējs, vēl mazliet nedrošs skatuves galtās. Taču, atceroties iepriekšējos uzvedumus, nešaubīgi var teikt, ka Skapsts savā mākslā progresējis, un, ja tikai neapsīks enerģija, no viņa varam sagaidīt vērtīgus sniegumus nākotnē.

Atraisītu tēlojumu deva Elvīra Liclte Antrīnes lomā. Viņai jau zināma skatuves erudīcija, tēlotājas šarms. — Mierīga, nosvērta lauku saimniece bija Zaiga Lepne Sauspurvienes lomā. Viņas tēlojumā skatuviska pieredze, krietna spēja paklaut lomu savai gribai. — Dāvi Krastu spēlēja Emīls Mazulis. Šai lomai viņam piemērota ārlene, temperaments. Arī tēlojums pārliecināja, tikai balsij vietām pietrūka spēka. — Īstu prieku skatītājiem sagādāja Jānis Grīvenieks Sausīte.

(Turpinājums 6. lpp.)

Annas Brigaderes luga Kad slievas spēkojas Montrealas latviešu teātrī ar Irmu Graudiņu Lailas lomā. Uzņēmumā redzams interesants mēģinājums ar maz līdzekļiem, izmantojot raksturīgus elementus, radīt reālitātes ilūziju. Tajā pašā laikā dots arī priekšstats par pilnīgu dekorātīvu tetērpu.

MUDĪTE AUSTRIŅA

Ciemos pie Jāņa Cielavas Ņujorkā

Ņujorkas brīnumīgajā (brīnumīgā tā šķietas tik daudzo latviešu grāmatu dēļ) Publiskajā bibliotēkā karstā pavasara novakarē atšķiru Latviešu mākslas vēsturi. Dombrovska sarakstīto, 1935. g. Rīgā Valtera un Rapas izdoto. Lasu:

„Jānis Cielava, dz. 1890. g. Jauno portretistu un ainavistu vidū redzamu vietu ieņem Rīgā dzimušais Cielava. Mākslas izglītību baudījis Rīgas pilsētas mākslas skolā, pēc tam papildinājies ārzemēs. Gleznotājs savā darbā cenšas apvienot akadēmiskās mākslas tradicijas ar Rietumeiropas modernās glezniecības idejām. Kaut gan viņa darbi darināti reālā garā, tomēr krāsās tie īpatnīgi, smalkjūtīgi izjusti un gleznieciski brīvi veidoti. Dabas un priekšmetu reālās formas Cielava ietērpj dzejiski skatītās, veikli gleznotās, dzīves priecīgās krāsu vīzijās."

*

Ņujorkā Jāni Cielavu pirmo reizi sastopu pagājušās vasaras tvanīgā jūlija dienā, kopā ar kundzi Annu-Lukrēciju, kas kopš Austrijas laika arī atgriezusies pie jaunībā pamestās otas un glezno maigas klusās dabas un pasteļus — Centrālajā parkā uz sola, iepretim ūdens baseinam ar strūklaku, roņu spēlēs raugoties.

Sērīgs un šodienai tāls smaids — lielas pagātnes klusa mirdzēšana — abu sejās, un Jānis Cielava saka: „Kājām ietu atpakaļ uz Parīzi."

Pie gleznotāja viņa darbnīcā šogad nonākot, pašā Ņujorkas sirdī, ar Manhetena debesskrāpjiem aiz loga, viņš šķietas jau it kā priecīgāks. Starp savām gleznām — vēl Rīgā darinātiem, lieliem audekliem, Parīzes dūmakas gaisīgiem portretiem, kādas nule aizsāktas amerikāņa ģīmetnes uz molberta (kurā ar debesskrāpjiem fonā it kā mūsu pašu teiksmu rakstnieks Jānis Veselis jaunībā jaužas).

„Varbūt palaimējas?" meistars smaidīdams izrunā Amerikas panākumu vienkāršos burvju vārdus.

Bet kamēr aiz loga vakara migliņā gaist debesskrāpji, pie tējas tases sēžot, gleznotājs vēlreiz mēro pēdējo ceļa posmu — Rīga — Vīne — Parīze.

*

Latvijas pēdējais oktobris.

Steigā maisos samestas gleznas, porcelāns no reiz rembrantiski tik krāšņā meistara Rīgas dzīvokļa, kas arī laikam devis tik netveramo gaisotni viņa tā laika darbiem — portretu foniem, klusajām dabām ar maigajām vīnogām, ziediem gaistošās vāzēs.

Vīne. Bombardēšana, kara beigas. Un jauna bēgšana. Kufšteinā, Austrijas kalnu piekājē satikšanās ar okupantiem frančiem.

Kādā bēgļu nometnē, kur krāsniņa kūp, žurkas, — teātra izrāde, un Jānis Cielava ir dekorātors.

„Mežs iznāca tāds, ka gribējās pastaigāties," viņš atminās.

Pēc šī vakara franču virsnieku garlaikotās kundzes uzsāk sacensību, pati ģenerāļa kundze nosaka, kurai pirmai tikt gleznotai. Rodas jauni sakari, iespējas. Pēc neilga laika Jānis Cielava nonāk Parīzē, jau agrāk ceļojumos iemīlētā.

Dūmakas, gaiss, šis brīnumainais, netveramais lair de Paris, pati pilsēta — viss rosina darbam. Tiek strādāts un vēlreiz strādāts, izstādīts. Parīze veras — atzīst mākslinieku, godalgo, cildina. Viņu uzņem pat franču nacionālajā biedrībā.

Bet kara drauds, bēgla nemiers dzen viņu tālāk. Palaimējas iegūt vīzu, un gleznotājs nonāk Ņujorkā.

*

„Ņujorka? — Tomēr neierosina?"

Bet varbūt vainīga tā pati cīņa par eksistenci, kas māksliniekiem te sīvāka nekā vecajā Eiropā. Tā gleznotājs nedēļām ilgi vilcis sīku zelta malu neskaitāmām rožu tasēm kādā porcelāna darbnīcā.

Gleznotājs Jānis Cielavs ar kundzi savā Ņujorkas darbnīcā

Arī citi tikumi, pieeja mākslai. Smejoties Cielava stāsta — amerikāņi necieš plikņus. Gleznas skatot apmeklētāji, aizkarti, ne reizi vien tos aizgriezuši.

Bet pagātnē vai nākotnē skatienu metot, vēl gribas strādāt — īsti gleznot. Varbūt māksliniekam palīdzēs kāda Ņujorkas mākslas salona nopotā viņa darbu izstāde rudenī.

*

Pie Jāņa Cielavas ciemoties beidzot, atskatoties, gribas pieminēt vēl Valdemāru Toni. Viņš mani iemācījis meklēt mākslinieku jau viņa vārdā.

Cielaviņa — mundrs putns, tecētāja. Jānis Cielava — pasaules ceļus izstaigājis, atnesis mums Parīzes dūmaku, tanī ietinis Latvijas jūrmalas, siena vācējus, pat kartupeļu racējus rožainās novakares gaismās. Un viņa gaišā mūza Anna Lukrēcija — pavada, ved, atsmaida gleznās jau no dzelmēm, dzidrām un spodrām, kur laikam cauri margo īstais mākslas zelts, skan kā ūdens.

Ņujorkā, maijā.

IZLABOJUMS

23. maija Latvijā agr. J. Daģa rakstā Dzimstības problēma pēdējā daļā bija jābūt šādam teikumam: „Ja ģimenēs valdītu 4 bērnu sistēma, tad tauta var divkāršoties vienā paaudzē, ti. 25 gados, un trimdā resp. brīvajā pasaulē esošā latviešu tauta gadu simteņa laikā, ti. līdz 2050. g. pavairotos 16-kārtīgi un sasniegtu 2 miljonus."

Reitera koris — pats virtuozākais Zviedrijā

Zviedrijas dienvidu kultūras centros maijā, no Stokholmas ieradies, viesojās Reitera koris. Par tā panākumiem liecina sekojošās atsauksmes zviedru presē:

Sydsvenska Dagbladet Snällposten: „...tas bija brīnišķs balss materiāls, un meistarīgais diriģents to izmantoja kā visspēcīgajos fortissimo, tā visvieglākajos pianissimo ...varēja apbrīnot krāšņās balsis un apžilbinošo koŗa techniku un ne mazāk nemaldīgo precīzitāti un drošību toņos. Abas solistes Edīte Eniņberga un Elza Zīverte, kas uzstājās kopīgi, bija... divi balsis, viens instruments. Augstākais sniegums — Biķeris miroņu salā. Vakars ieguva grandiozu noslēgumu ar Dziedot dzimu..."

Arbetet: „Frazējumi un nianses nepārtraukti bija visizcilākā pakāpē. Zviedru ausīm koŗa fortissimo skanēja paskarbi, bet tam bija reti dzirdēta varenība, turpretī katrs pianissimo bija kā maigs paijājums ausij. Dziesmu aranžējumi korim bieži uzlika smagus pārbaudījumus kā ritmos, tā toņu drošībā, bet visu tas veica ar pārliecinošu drosmi un precīzitāti, kas augstākā mērā imponēja."

Lunds Dagblad, rakstot par T. Reiteru, atzīmē, ka viņš „no latviešu bēgļiem Stokholmā nodibināja jaunu dziedātāju gvardi, ko piecu gadu laikā izaudzinājis par pašu virtuozāko koŗi, kāds pašbrīd mūsu zemē eksistē".

Skonska Dagbladet: „Arī tiem, kas visu neuzņēma ar tādu aizkustinājumu kā latvieši, koncerts bija īsts pārdzīvojums. ...Viņu dziedāšanas māka, un tas ir izšķirošais, stāv techniskās pilnības galotnē ar saskaņas precīzitāti un instrumentālu tīrību, kas sevišķi piano un pianissimo nianšēs pauda pilnīgi ideālu koŗa skaņu. Gandrīz nepārtraukti koris stāvēja visspēcīgāko dinamisko amplitūdu varā — un tai pat laikā dzirdēja tā nianšējumu stilu, kas plūda kā viena vienīgā dzīvu impulsu straume. Un kompozicijas bija gluži vienkāršī grandiozas, kam blakus mūsējās izliekas pavisam vienkāršas. ...Tas noder kā paraugs koŗa izmeklētai mākai gluži instrumentāli aizsniegt visaugstāko."

A. I.

Plašs rakstnieku vakars Bostonā

VĒSTULE LATVIJAI NO ASV

Kāda liela vara mūs jau septiņus gadus vadā pa svešām zemēm un tautām. Tie, kas atrodas te, var rēķināt, ka ceļojums ap zemes lodi līdz pusei jau veikts. Tāds skrējiens no Rīgas! Šajā aplī kopā ar citiem trimdiniekiem klīst arī mūsu rakstnieki. Kur gan viņi nav lasījuši savas dzejas, stāstus! — Berlīnē, Libekā, Eslingenā, un kur tad vēl citi ciemi — latviešu centri Vācijā.

Bet nu pirmo reizi rakstnieku vakars notika Bostonā pie lielā Atlantika. To rīkoja Dorčesterā Latviešu preses biedrība un DV nodaļa. Amerikas latviešu dzīvē šāds sarīkojums ir neblijis. Par rakstnieku vakaru visielākā interese bija jaunatnei, kas ieradās krietnā skaitā. Sarīkojumu ievadīja DV nodaļas viceprieksšnieks J. Purēns, norādīdams, ka rakstnieku dienas rīkotas reizē ar vietējās literārās kopas atklāšanu, ko vadīs fejetonists un aktieris Jānis Miķelsons.

Par dzīvo rakstniecību referēja Olģerts Liepiņš, aicinādams jaunatni nodoties grāmatu lasīšanai, lai savu rakstuŗu izveidotu pilnskanīgu. Viņš raksturoja autorus, kas piedalījās sarīkojumā.

Pirmais uz skatuves kāpa Amerikas veco latviešu dzejnieks Fricis Freidenfelds. Viņš ir nelielu auguma vīrs, nēsā acenes, sejā jauneklīgs smaids. Freidenfelds latviešu rakstnieku saimē bija pirmo reizi. Viņš deklamēja politiska satura dzejoļus. Kur eji, Krievija likās pats iespaidīgākais brīvā panta dzejojums, un Freidenfelda priekšnesuma veids visam vakaram piešķīra īpašu noskaņu. F. gan nav ne franču, ne vācu klasiķu paraugos skolojies, tā drīzāk ir amerikāniska dzeja, un dažreiz jūtam arī vēl Lautenbacha-Jūsmiņa laika garu.

Irma Liepsala, kas ieradusies no 90 jūdžu attālās Endikota kolledžas, lasīja noveles fragmentu, sarežģītu, ko dziegan grūti bija uztvert auditorijai. No Ņujorkas atbraukuši veseli četri autori, no tiem Eliza Ķezbere un Nikolajs Kalniņš — tieši no savām 40 gadu jubileju svinībām. Viņiem līdzi Ēriks Raisters un jaunais dzejnieks Linards Tauns.

Publika pilnīgi sastinga, kad savas dzejas lasīja E. Ķezbere — kā burvība tās aizkustina katru. Vairākus dzejoļus nolasīja E. Raisters — viņa panti, kā parasti, labā formā, bet izteiksmē kļuvuši rāmāki, un dzejnieks pamazām kļūst rezignētāks. Nikolajs Kalniņš snieda humoresku Diriģents. Noraksturotā persona ir kāds nometnes vīrs ar bezgala daudziem apģērbiem. Ekspresionistiskus dzejoļus lasīja Linards Tauns, uzrādīdams labu dzejas skolu. No viņa vēl daudz kas sagaidāms. Marijas Urnežus dzejoļos atspoguļojās Amerikas iespaidi. Vakaru viņa kupliņāja arī ar vairākām solo dziesmām, kas atsvaidzināja nogurušos klausītājus. Klavieŗu pavadījumu veica J. Ansbergs.

Beigās vēsturnieks Kārlis Skapars interesantā referātā sniedza pārskatu par pirmo latviešu valodā iespiesto grāmatu. Līdz šim pastāvējis uzskats, ka tā ir 1585. g. Viņā latviešu katechisms, pieņemot, ka tulkotājs ir Ernmanis Tolgsdorfs, kā to līdz šim domāja sakarā ar prof. Valtera 1914. g. hipotēzi. Pēc K. Skapara pētījumiem par grāmatas autoru ir jāpieņem nevis E. Tolgsdorfs, bet gan bavārietis Jānis Vinceris, kas 1582. g. ieradies Rīgā. Katrā ziņā vēsturniekam šis fakts ir jauns atklājums, kas noticis tālu svešā pasaules malā.

Bostonas rakstnieku vakara dalībnieki: sēž, no kreisās: Marija Urnežus, Fricis Freidenfelds, Eliza Ķezbere; stāv: Kārlis Skapars, Jānis Ansbergs, Voldemārs Lamberģs, Osvalds Bīlmītis, Irena Liepsala, Jānis Purēns, Nikolajs Kalniņš, Olģerts Liepiņš, Jānis Porietis. Iztrūkst Ēriks Raisters

O. Akmentiņa uzņēmums

Nākošā dienā rakstnieku dienu garīgais saimnieks Olģerts Liepiņš rīkoja savā dzīvokli literāras viesības.

Osvalds Akmentiņš

KULTŪRAS CHRONIKA

Komponists Tālivalds Ķeniņš, kas uzturas Parīzē, interesējies LNAK par iecelošanas iespējām Kanadā.

Baletsolistei Verai Keišai, kas sagatavojusies nopietnam Kanadas nacionālā baleta komplektēšanas konkursam, baletmeistaru un direktrīse Loida piedāvājusi solistes vietu pēc pašas dibinātā Vinipegas baletā. Kā zināms, nesen no Anglijas iebrauca Sādlera Velsa baletsolīste Sesilija Franka, kuŗas ŗīcībā nodots prāvs kapitāls, lai noorganizētu Kanadas nacionālo baleta vienību. Kanadas baleta trupa apceļos Kanadu un ASV.

Jūnijā Arturs Prieknieks atzīmē 25 gadu skatuves darbību ar gaŗāku koncerta turneju Čikagā, Toronto, Bostonā un Ņujorkā.

Jaunskotijas operas apvienībai Halifaksā pēc pēdējās atkārtotās operas izrādes mācies piemaksāt 1000 dolaru.

Mežradznieks Kārlis Balodis, kas spēlēja Vinipegas simfoniskajā orķestrī, uzņemts Toronto simfoniskā orķestrī. Viņš uzaicināts darboties arī karaliskajā Toronto konservatorijā par mācības spēku.

Toronto sācis organizēties latviešu variete teātŗa ansamblis, atdzīvinot latviešu frontes teātŗa tradicijas. Ansambļa pamatsastāvā ir nupat no Anglijas ieradušies tautieši, kas jau darbojušies šai nozarē Anglijā.

Uz pastāvīgu dzīvi Toronto ieradies redaktors Aleksandrs Kundrats, kas Kanadas valdības uzdevumā izdos antikomūnistiskas publikācijas. Rietumkanadā A. Kundrats vairākkārtīgi referējis par Baltijas valstīm un Maskavas terroru.

Karikatūrists Eduards Kelšs noslēdzis līgumu ar kādu skotu firmu, kas piedalās Toronto International Trade Fair izstādē jūnija sākumā. Viņa uzdevums — zīmēt firmas labvēļus karikatūrās. Par 12 dienu darbu reop. apmēram 200 šaržiem Kelšs saņems honoraru 500 dol.

Jauns apgāds Rīga nodibinājies Salemā, Oregonā, un jau laidis klajā Anšlāva Eglīša Svābu kapriču. Sagatavošanā Valdemāra Kārkliņa novelu krājums Pie laika upes, kā arī Zinaīdas Lazdas dzejoļi, Mirdzas Timmas pasaku romāns Almants un kāds jaunu Aidas Niedras romāns.

Gleznotāji Voldemārs Brants un Gastons Ergļis piedalījušies Viktorijas mākslinieku apvienības rīkotajā gleznu skatē Melburnā. Pavisam izstādīti 138 darbi, kuŗus devuši apvienības biedri. No 200 kandidātiem šūrijai katrs varējis pieteikt tikai 2 darbus.

Dimitrijs Grīnups, bij. ķīmijas students, Zviedrijā iekārtojis savu keramikas darbnīcu, kas jau radusi plašu noietu ne tikai zviedru tirgū, bet ar saviem latviskajiem izstrādājumiem īpašu atsaucību guvusi Zviedrijas latviešu aprindās. Grīnups ir prof. Burkarda Dzeņa audzēknis.

Jonāss Miesnieks sarakstījis jaunu romānu Pulkvedis Ferdinands Āre. Kopš ieradies ASV rakstnieks dzīvo Filadelfijā.

Jauna pirmizrāde...

(Turpinājums no 5. lpp.)

purvju saimnieka lomā. — Ilga Niedra bija jauka Janka. Šīs jaunās aktrises ampluā kļūst arvien plašāks. Viņas dikcija vietām gan neskaidra, bet spēle pārliecinoša kā Jankas, tā arī vēlāk meitas Gustes lomā. — A. Kivlenieka puiša Mīļa loma maza, toties bija izdevība iepazīties ar viņa otro talantu — dziedāšanu. Neapšaubāmi Kivlenieka ir visi dotumi izveidoties par labu aktieri, bet priekšā vēl daudz darba. Braši savā debijā turējās N. Plavinskis Bičuļa un N. Vasilkovs Lada lomā.

Dekorācijas latviskā gaumē bija darinājis jaunais, apdāvinātais mākslinieks Viktors Laiviņš. Deju konsultante bija Zaiga Lepse, bet izrādi vadīja A. Klinklāvs.

*

Montreala ir kļuvusi par mājvietu uz sezināmu laiku kādiem 1000 latviešiem. Attīstījusies rosīga sabiedriskā dzīve; pastāv latviešu biedrība ar dažādiem pasākumiem, ev. lut. un katoļu draudze un svētdienas skola, notiek sanāksmes, koncerti, priekšlasījumi, tiek atzīmētas latviešu tautas svētku dienas u. t. t.

Visielāko rosību parādījis apm. pirms divi ar pus gadiem nodibinātais latviešu teātris. Šī teātŗa nodibināšanā un izveidošanā lielākie nopelni pienākas aktrisei Irmai Graudiņai un viņas dzīves biedram architektam A. Klinklāvam. 1949. g. pavasarī teātris — tereiz vēl tikai iesācēju kopa ar vienīgo profesionālo aktrisi Irmu Graudiņu režisores un galvenās tēlotājas lomā — sniedza Montrealas latviešiem pirmo iestudējumu, M. Zīverta Divkauju. Tad tā paša gada rudenī varējām skatīt jau daudz nopietnāk vērtējamo Zīverta Ķīnas vāzi. Pēc gada pārtraukuma teātris izrādīja Blaumaņa No saldenās pudeles, ar to gūstot laurus gan Montrealā, gan viesojoties Toronto. Šai izrādē Lavīzes lomā bija Alma Mača, sniedzot skatītājiem neaizmirstamus brīžus.

Teātŗa izrādes vienmēr bijušas kupli apmeklētas, skatītājiem uz izrādi bieži mērojot lielus attālumus. Tas liecina, ka teātris ir vienotājs faktors mūsu trimdas dzīvē.

Ilze Dzelzkalne

Ingrida Vīksna

Mums jābriest jūrā

ROMĀNS

(78. turpinājums)

Nogriezušies pa ceļu, kas gar Akmenāju mājas stūri ielocījās mežā un aizgriezās uz jūras pusi, lai dažus kilometrus tālāk izvestu uz taisnās Ventspils—Liepājas šosejas, viņi soļoja naski uz priekšu, vērodami, kā saltajā gaisā saplūst par vienu viņu elpas tvaiks. Jo tālāk viņi gāja, jo egles kļuva slaidākas un kuplākas, smagi nolīkušie, sniega pilnie zari liecās kā arkas pāri ceļam, bet dažus soļus tālāk sākās biezoknis ar tumšu un draudīgu klusumu.

„Vai tu kādreiz esi domājis, kas notiktu, ja mūs šeit mežā notvertu Sarkanās bultas vīri?" iejautājās Dagnija.

„Neticu. Medīdami mēs esam izstaigājuši visas takas šeit krustām un šķērsām — tik tālu ārā no savām slēptuvēm viņi nerādās. Vismaz gaišā dienas laikā nē."

„Un ko teiktu vāciešī, ja sastaptu mūs šeit tik dziļi mežā — tevi apbruņotu un tik dīvainā apģērbā?"

Juris paraustīja plecus un pasmaidīja: „Man kabatā ir Birzuļa apliecība. Saprotams — var gadīties, ka nemaz nerodas izdevība to parādīt... Bet kādreiz varbūt ir labāk, ja tādas vispār nav — satiekoties ar sarkaniem. Tad šāds papīrs kabatā ir drošs nāves spriedums. Tātad atliek izvēlēties — doties mežā ar Birzuļa apliecību, lai būtu drošs no vāciešiem, vai atstāt to mājās, lai kāds sarkanais neuzvilktu eglē."

„Jaukas izredzes!"

„Nebīsties. Šeit mums nekas nedraud."

„Es zinu," Dagnija pasmaidīja. „Mums nekas vairs nevar draudēt."

„Kaut tā būtu," Juris teica smagi. „Bet no meža man nav vairs baiļu. Tas laiks, ko es pavadīju starp šīm eglēm pēc izbēgšanas no vācu aplenkuma, mani izmācīja. Nu es vismaz zinu, kas mani gaida, un zinu arī, ka spēšu to panest. Es būšu sagatavojies uz visu."

„Un atkal mēs esam atgriezušies tai pašā vietā — kā vienmēr," Dagnija teica skumīgi. „Nevienu pašu mirkli mēs nevaram izbēgt no šī drauda."

„Tā ir mūsu daļa — un ar to mums ir jāsamierinās."

„Un, kā parasts, mēs piekrītam viens otram, kaut arī iekšķīgi tūkstoš balsīm kliedzot nē!..."

„Es domāju, tu taču zini, ko man tas maksā," Juŗa balss skanēja rūgti. „Un es zinu arī, kas mani gaida. Bet es nevaru citādi."

„Tu nevari citādi..." Dagnija klusu atkārtoja, un viņas balsī bija miers un padevība. „Es zinu, ka tu nevari. Un tādēļ arī es nevaru aizbraukt — tevis dēļ."

„Katru reizi, kad es to dzirdu, es jūtos kā tavs slepkava — un tomēr es nespēju tevi pārliecināt! Es taču esmu cilvēks, kas grūž tevi postā un nelaimē, Dagnij! Un tu vēl mani mīli par to..."

„Lielais, labais muļķis!" Dagnija pārbrida kupenu ceļa vidū un pieskārās Juŗa rokai. „Lielais muļķi, kā gan tu nesaproti tik vienkāršu lietu..."

Klusēdami viņi brida tālāk pa sniegaino ceļu, laimīgi par savu tuvumu, un neskaidrā nākotne, kas viņus gaidīja, bija aizslīdējusi bezgala tālu. Šodien vēl viņi piederēja viens otram, un tādēļ bija vērts dzīvot.

Un tomēr bija vēl kāda rēgaina aina, dīvaina nojauta, kas dažbrīd satrauca Dagniju, bet viņa atlika no dienas un dienu, lai par to ieminētos Jurim. Bieži viņa uztrūkās nakts vidū, kad viesapkārt elpoja un krāca aizmigušie istabas biedri, vai arī sastingusi aizdomājās dienas gaišumā, nedzirdēdama ne apkārtējās balsis, ne kņadu. Tikai kopā ar Juri Dagnija aizmirsa visas savas slepenās bailes un šūpojās klusumā un mierā, kas to slīdināja uz priekšu.

Pēc krietnas stundas gājiena koki kļuva retāki, un ceļš meta līkumu, izgriezdamies uz platās un klajās Liepājas šosejas. Tā bija nobraukta spoža un gludena, un ik pēc brīža tiem garām aizdrāza smagie transporta auto, vieglās mašīnas, kuŗās nozibēja virsnieku cepures, vai arī gausie zirdzinieki augstajos kara ratos, ar vecīgiem un snaudulīgiem vāciešiem uz bukas. Tie izskatījās tikpat pelēki un saburzīti kā viņu nobružātie kara svārki, un likās, ka apdzisušās pīpes tiktikko tiem turētos nošļukušajos lūpu kaktiņos.

„Vai tu neesi nogurusi?" iejautājās Juris. „Varbūt palūgsim, lai kāds no šiem onkuļiem mūs pavizina gabaliņu."

„Nē," Dagnija purināja galvu, „tu zini, es varu iet un iet nenogurusi nebeidzamus gabalus. Man liekas bieži, ka es atpūšos ejot. Un tik labi ir būt kopā ar tevi."

Uz šosejas bija neganti vējains, brīžiem spēcīgas brāzmas iesita tiem acīs putekļainu sniegu un mitrumu. Pa labi no ceļa visu laiku šalca un gaudoja, un citur tuvāk, citur tālāk pacēlās kāpu vilņainās muguras, aiz kuŗām svaidījās jūra. Zemnieku mājas, kas gulēja kāpu pakājē, šķita klusas un izmirušas, un tur nedzirdēja ne suņu rejas, nedz arī redzēja kūpam dūmeni. Tikai kādā plašā laukumā, ko no šosejas atdalīja dzeloņstiepļu žogs, kustējās gausi, pelēki stāvi un braukāja smagi piekrautas mašīnas. Turpat blakus no gaŗām dēļu barakām cēlās augšup biezi dūmu mutuļi, un iekšā un ārā staigāja vīri un sievas.

„Tur ceļ Jūrkalnes lidlauku," Juris pamāja uz laukuma pusi. „Un tie pelēkie stāvi tur vingrinās vergu darbiem — pagaidām pie vāciešiem."

„Droši vien arī es tur drīz nokļūšu," Dagnija pārlaida acis drūmajam laukumam.

„Nerunā tā!" Juris sāpīgi saspieda Dagnijas elkoni, un viņi klusēdami soļoja gaŗām lidlauka zemnīcām.

„Visas šīs mājas tur, jūras pusē, ir tukšas un pamestas," stāstīja Juris. „Nesen vācieši lika izvākties visiem zemniekiem gar piekrasti vairāku kilometru platā joslā, un lidlauka robežās dažas mājas ir jau nodzēstas no zemes virsas. Un kam tas viss!"

„Tad tādēļ tāds miris klusums..." Dagnija raudzījās uz kailo koku paduri, aiz kuŗa slēpās kādas ēkas jumts, un pēkšņā baigumā nodrebēja. „Es gribētu iegriezties kādā pamestā ēdētā," viņa teica. „Varbūt istabā vai klētī var vēl saklausīt senās dzīvības pulsu."

„Visas šīs mājas ir gaidot izstaigātas un izlaupītas. Vācieši ir pievākuši visu, ko tie iedomājušies sev noderīgu. Un tagad tās ir labs mājoklis klaidoņiem un bēguļiem, kaut pa labi no ceļa uz jūras pusi bez īpašas atļaujas uzturēties aizliegts."

(Turpinājums sekos)

Latviešu sportisti Eiropā un citos kontinentos

Eslingenas latviešu YMCAs šacha vienība, kurā bez meistara Zemgaļa spēlē arī vēl Melbārdis, uzvarēja sardžu rotas Viesturs šachistus ar 5—4 rezultātu. Dažiem no jaunajiem šachistiem šis bija pirmais nopietnākais pārbaudījums. Eslingeniešiem uzvaras guva: Zemgalis pret Liepkalnu, Ķerāns pret Dekteri, Ozols pret Maltu un Tobiass pret Korsaku. Savas partijas neizšķirti beidza Melbārdis (E) pret Bīstēviņu un Kļaviņš (E) pret Vinertu. No Eslingenas šachistiem zaudēja Spale pret Melūdri, Vēveris pret Avotiņu un Briedis pret Krēslu.

Jauns latviešu basketbolistu panākums Austrālijā ir Kursas piecnieka uzvara Brisbanē. Vasaras turnīrā, startējot Kvīnslendas pavalsts 10 labākajām A klases vienībām, kurai sieši finālā pievelca visus pretiniekus, kaut pret Rovers izlasi spēja panākt tikai 50—49 pārākumu. Latviešu sastāvā bija J. Kuģis, M. Baumanis, N. Nikitevs, I. Krauja, E. Švolmanis, L. Melķis un F. Vanags.

Britu festivāla ietvaros Ročdales latviešu sporta kopas Vidzeme basketbolisti sacentās ar Mančesteras universitātes vienību, kurā spēlēja arī vairāki ārzemju studenti. Pelnītu 38—17 uzvaru guva latvieši, kuŗu sastāvā darbojās Grēbers, Kārkliņš, Dārziņš, Koškins, Auders, Nira un Mulareks.

Vidusanglijas latviešu meistarsacīkstēs volejbolā, ko rīkoja Vulverhemptonas Daugavieši, vīriešu grupā uzvarēja Anglijas latviešu 1950. g. meistars Vārpa (Velmanis, Bārenis, Strautnieks, Vīgants, Teteris un Kalve), atstājot tālākās vietās Tērveti, Daugaviešus I, Auseklī un Daugaviešus II. Izšķirējā fināla spēlē Vārpa pārspēja Tērveti ar 15—9, 17—15. Sieviešu grupā 1950. g. meistarvienība Tērvete pievelca Daugaviešu kausa izcīnītājas Auseklja meičas ar 15—4, 4—15, 12—15, 15—6, 15—6 rezultātu. Uzvarētāju sastāvā bija Krūmiņa, Silkalne, Muceniece, Ādmine, Lieģe un Kāpostiņa.

Krustvārdu mīkla

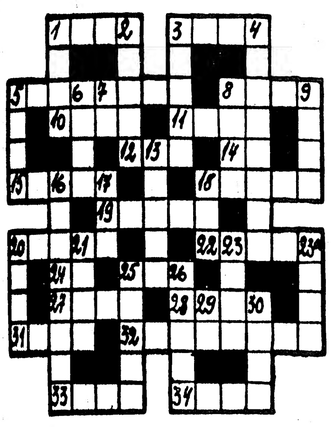

Līmeniski: 1. Mēness dieve. 3. Ar ieroču kaluvēm slavena Krievijas pilsēta. 5. Sasilis. 8. Dzinums. 10. Jūras šaurums pie Latvijas. 11. Valsts Vidusamerikā. 12. Beļģijas peldvieta. 14. Ķīnas valsts apzīmējums uz automašīnām. 15. Zivis. 18. Sibirijas mežaine starp tundrām un stepēm. 19. Bāka Latvijas jūrmalā. 20. Latvijas flotes zemūdenes nosaukums. 22. Pārveido ārējo izskatu. 24. Bēgļi. 25. Alcināt. 27. Pulks, bars. 28. Vācijas upe. 31. Neredzīga. 32. Bijība. 33. Mazs. 34. Rūgts.

Stateniski: 1. Līknes. 2. Koki. 3. Pučīni opera. 4. Atteica. 5. Ķīmisks elements. 6. Jēdziens architektūrā. 7. Bij. Rīgas sporta biedrība. 8. Nepieciešama maizes mīcīšanai. 9. Vācu filmaktieris. 13. Sprāga. 16. Laivas. 17. Palīgā sauciens. 18. Patīk. 20. Purva ūdens. 21. Kauju vieta 1. pasaules karā. 23. Pieš cilvēku grupējums. 23a. Mazi augļi. 25. Planēta. 26. Pārbaude. 29. Anglijas parlamenta locekļa apzīmējums. 30. Gleznojums.

Iepriekšējās krustvārdu mīklas atrisinājums

Līmeniski: 1. Krass. 3. Fords. 5. Kripata. 7. Aules. 8. Aists. 9. Svīta. 11. Gongs. 13. Slātava. 14. Suits. 15. Summa. — **Stateniski:** 1. Krēta. 2. Spīts. 3. Frake. 4. Sieks. 5. Kalmiks. 6. Alsunga. 9. Šaržs. 10. Atars. 11. Grāls. 12. Silta.

Latviešu vieglatlēti Anglijā pamazām iegūst jauku gatavību. Tā diskabols A. Jansons White City stadionā reālizēja 41,175 m rezultātu, bet A. Puksts lodes grūšanā ar 14,02 m palika 2. vietā. Jansons ar šo sasniegumu kļuvis apgabala meistars. — Sava kluba sacīkstēs A. Bergvalds metās disku 37,22 m, bet B. Miške — 36,61 m. Augstlēkšanā Bergvalds spēja 1.65 m V. Legzdiņš kārtslēkšanā pārvarēja 3,06 m augstumu.

Rietumaustrālijas latviešu vieglatlēti, startējot starpklubu un pārbaudes sacīkstēs no austrāliešu biedrībām Mt. Havthovn (A. Pāvuliņš un G. Michailovičs) un YMCAs (J. Pētersons, A. Rāvis un B. Čečins) sasmieguši šādus rezultātus: augstlēkšanā — Čečins 1,67 m; trīssoļī — Čečins 12,64 m; lodē — Pētersons 12,29 m, Pāvuliņš 11,73 m un Čečins 11,62 m; diskā — Rāvis 35,16 m, Pētersons 34,70 m, Michailovičs 34,55 m; šķēpā — Čečins 51,07 m, Rāvis 48,62 m, Michailovičs 45,11 m; veserī — Rāvis 24,54 m.

Čikagas jaunatnes meistartitulu volejbolā izcīnījusi Woodlawn vienība, kurā bez amerikāņiem spēlē arī latvieši Velkme, Dzenis, Rudelis un Cučkovs.

Toronto latviešu sportisti uzņēmīgi palīdz sporta laukuma biedriem iecelot Kanadā, gādājot darba un apmešanās iespējas, sākumā iekārtojot dzīvošanu pie kāda sportista. Interesentiem jāraksta E. Steinhardam — 174, High Park Ave., Toronto, Ont., Canada. Uz Kanadu no Anglijas nolēmis izceļot mūsu pazīstamais **basketbolists Maksis Kazaks,** kā arī Ādmiņu ģimene.

Rīgas lielā čempionāts bija pulcējis 20 dalībnieku. Tā kā piedalījās arī Maskavas meistars Zagorjanskis, tad pēdējais, protams, dalīja uzvaru ar A. Koblencu. Tālākās vietās ierindojās: 3.—4. Konovalovs un Pasmanis, 5. Zilbers, 6. repatriants Dārznieks, 7.—8. Bergs un Zvirbulis, 9. Akmentiņš, 10. līdz 14. Bāliņš, Klāsups, Klovāns, Solmanis un Tāls, 15. Kļaviņš, 16. Graduss, 17. Pakalns, 18.—20. Čukāns, Gorņevs un Kampenuss.

Austrālijas latviešu vieglatlētu 1950. g. sasniegumu pilnīgu sarakstu sakopojis G. Saiva. Informāciju par šiem rezultātiem sniedz Austrālijas latviešu sporta vadītājs J. Riņģis: C.I.C., Bathurst, N.S.W., Australia.

Austrālijas basketbola līmeņa galvenie pacēlēji būs imigranti, sevišķi Baltijas valstu sportisti, raksta lielais laikraksts The Sun un zīlē, ka varbūt nākotnē basketbols arī Austrālijā iegūs tādu pat milzīgu popularitāti kā ASV udc. zemēs. Melburnas The Sun ir visvairāk lasītais laikraksts Austrālijā.

Arnolds Aizstrauts ASV aizvadītajā ziemā tiesājis basketbola sacensības Vašingtonas Štatā. Nesen viņš izturējis pārbaudījumus kā „National referee", t. i., viņam tagad tiesības tiesāt visas skolu un amatieru sacensības. Tā latviešu sporta darbiniekam būs laba piepelņa, jo Amerikā licencētiem tiesnešiem par tiesāšanu maksā.

Ziemeļamerikas kontinenta latviešu paukotāju salidojums notiks 14. jūlijā Toronto, Kanadā. Sacensībās piedalīsies arī Kanadas meistari, bet no ASV gaida ierodamies latviešu paukotājus brāļus Aizstrautus, Krūmiņu, Krastiņu un Raisteru. Kanadas latviešus pārstāvēs Zichmanis, Skulte, Iltners, Vēveris, Lakstīgala u. c. Sacensības notiks visos paukošanas veidos.

Latviešu trimdas sporta darbinieku kongress

Līdzīgi iepriekšējam gadam, arī šovasar Londonā notiks latviešu trimdas sporta darbinieku kongress, kurā izlems daudzus svarīgus jautājumus, kā arī pieņems statūtus jaunajai sporta vadības organizācijai ekslīā. Kongress notiks Londonas latviešu dziesmu dienu laikā, kad Anglijas galvaspilsētā viesosies arī Francijas latviešu basketbola izlase. Visi kongresa dalībnieki būs Dziesmu dienu sarīkojuma viesi. Sporta darbinieku kongresā ieradīsies pārstāvji arī no citām zemēm, un paredzams, ka vairāki pārstāvji iebrauks arī no Vācijas. Interesenti tuvākas ziņas var saņemt no LSST vadītāja Anša Maurina — 44, Hans Place, London S. W. 1, England.

Maskava forsē satelītu...

(Turpinājums no 1. lpp.)

vumi pilnībā vēl nav zināmi. Armijas reorganizāciju pārrauga plašā padomju militārā misija ataševja ģenerālpulkveža Guseva vadībā. Misijai piederne mazāk kā 100 ģenerāļu. Čechoslovakijas armijas stiprums ir 7 kājnieku divīzijas pa 10.000 vīru, viena motorizētā divīzija, 3 tanku un 11 artilerijas brigādes.

Rumānijā aizsardzības ministrs kļuvis kādreizējais artilerijas kapteinis un spiegs Bodnarass, bet ģenerālštāba priekšnieks agrākais strādnieks Salageanu. Rumānijai ir 9 kājnieku divīzijas ar 4000—5000 vīriem katrā, no tām divas kalniešu divīzijas, viena pilnīgi un viena daļēji motorizēta, 8 robežsargu brigādes un 12 drošības policijas pulku. Aviācijā gan tikai divas eskadras, bet flotē divi pavisam veci iznīcinātāji, viena vienīga zemūdene, kā arī lielgaballaivu flotile Donavā. Rumāņu armijas stiprums ir ap 325.000 vīru, neskaitot īstās policijas vienības. Mierlīguma norma ir tikai 120.000 vīru.

Ungārijā aizsardzības ministrs ir agrākais artilerijas leitnants Solims Šiks, bet virspavēlnieks ģenerālis Revešs. Armija sastāv no 8 kājnieku divīzijām pa 4000—5000 vīru un četrām vēl formēšanā esošām pilnīgi motorizētām divīzijām. Klāt nāk vēl 4 robežsargu brigādes un 8 drošības policijas KPR pulki. Aviācijā ir divas iznīcinātāju eskadras un viens izplētņu lēcēju bataljons. Mierlīgums Ungārijai atļauj augstākais 65.000 vīru armiju, bet pašreiz tās rīcībā ir jau 185.000.

Bulgārijas armijā, kas pakļauta aizsardzības ministram Pančjevskim un ģenerālštāba šefam Grekovam (abi ir padomju ģenerāļi ar bulgārisku izcelšanos), ir 12 kājnieku divīziju, 3 pilnīgi motorizētas divīzijas ar 4000 līdz 5000 vīriem katrā, 3 kavalerijas brigādes, 3 zenītartilerijas pulki, 5 robežsargu brigādes un 8 drošības policijas pulki. Aviācija sadalās 3 divīzijās, ar vienu iznīcinātāju un vienu bumbvežu eskadru katrā. Mierlīgumā noteiktā robeža ir 55.000, bet faktiskie spēki sasniedz 200.000 vīru.

Albānijā ģenerālis Hodža savā personā apvieno ministru prezidente, ārlietu ministra, aizsardzības ministra un armijas virspavēlnieka amatu. Ģenerālštāba priekšnieks ir ģenerālis Bulukune. Bruņoto spēku sastāvs: 3 kājnieku divīzijas, 5 robežsargu un 4 drošības policijas bataljoni, kopā 55.000 vīru. Sava ģeografiskā stāvokļa dēļ Albānija pārvalda Otranto jūras šaurumu, tādēļ Maskava Albānijas aizsardzību pilnīgi ņēmusi savās rokās, novietojot Valonas ostā padomju flotes kājnieku pulku, nodrošinot ostu ar 22 cm krasta baterijām un izbūvējot Saseno salu par zemūdeņu atbalsta punktu ar bumbu drošiem dzelzbetona bunkuriem. Bez tam Albānijā novietota padomju lidotāju divīzija, apm. 5000 vīru, kuŗas iznīcinātāju, bumbvežu un transporta eskadrilas sadalītas pa Duraco, Alesio, Skutari un Argirokastro lidlaukiem.

No šī uzskaitījuma Corriere della Sera secina, ka Maskavas satelītiem Austrumeiropā jau ir rīcībā skaitliski ievērojamas vienības, bet to vērtība gan vēl esot ļoti dažāda, jo tās vēl nav pilnībā apmācītas un apbruņotas. Pāris gadu laikā novēršot šos trūkumus, Pad. savienība pati saviem spēkiem varēs pieskaitīt vēl 85 uzbūvē, apmācībā, apbruņojumā un politiskā dresūrā pilnīgi pieskaņotas un centrāli komandētas divīzijas.

Londonas Daily Telegraph savukārt vērtē, ka čechu-ungāru-rumāņu-bulgāru militārā bloka rīcībā pašlaik jau ir ap 500.000 vīru armija, bet kopā ar robežsargu un citām pusmilitārām vienībām ap 800.000. Satelītarmiju ieroči un kara materiāli jau lielā mērā standartizēti pēc padomju parauga. Arī visu kominforma armiju operatīvā vadība praktiski jau pilnīgi esot Kremļa rokās. Neviena satelītvaldība nevar izdarīt nozīmīgākas iecelšanas, nedz prāvākas karaspēka pārvietošanas pati savā zemē bez Maskavas atļaujas. Pretēji iepriekšējam itaļu vērtējumam, Daily Telegraph atzīst, ka satelītu armiju pilnīga apgāde ar padomju ieročiem būs paveikta jau tuvākajos mēnešos un arī apmācībai vajadzīgs vēl tikai pusgads vai nedaudz vairāk. Visas kominforma valstu armijas apgādātas ar šādiem padomju standartieročiem: 7,62 un 12,2 cm lielgabali, 8 un 12 cm granātmetēji, T-34 tanki ar uzlabotu lielgabalu un Jak iznīcinātāji. Padomju militārās misijas satelītu galvaspilsētās vēl turpina augt.

Pēc vēl jaunākām Daily Telegraph Vīnes korespondenta ziņām, pēdējās padomju kara materiālu piegādes Ungārijai, Rumānijai un Bulgārijai šīm trim valstīm devušas, salīdzinot ar Jugoslaviju, apmēram pieckārtīgu tanku pārsvaru. Kājnieku ziņā šīs trijotnes samērs pret Tito spēkiem esot apmēram 2 pret 1. Jugoslavu regulāro armiju korespondents vērtē uz 300.000 vīru, bet tanku skaitu uz 250. Šis spēku pārsvars ir lielākais kopš Tito konflikta ar Maskavu un vēlreiz apliecina, cik strauji pēdējā pusgadā Kremlis apbruņojis savus satelītus. Pirms sešiem mēnešiem tanku spēku attiecība bija apm. 2 pret 1, kamēr kājnieku spēkos starpības gandrīz nebija. Tas arī izskaidro maršala Tito steidzamās prasības pēc rietumvalstu palīdzības.

Lietpratēji atzīst, ka spēku samērs Dienvidaustrumeiropā stipri pārmainītos rietumu labā, ja izdotos pārvarēt kritisko pusgadu līdz ziemai. Satelītu armijas visumā vēl neesot pietiekami apmācītas ar jauno apbruņojumu, lai to efektīgi liktu lietā, bez tam Balkānu satelītos jūtams maz entuziasma par jebkādām eventuālām militārām avantūrām pēc Korejas parauga. Joprojām pastāv arī pasīvā pretestība pret režīmu. Turpretim Jugoslavijas un Grieķijas armijas rietumi uzskata par lojālām un kvalitātīvi pārākām par jebkuŗiem kominforma spēkiem.

Pirmās Kanadas latviešu meistarsacīkstes

Pirmās Kanadas latviešu meistarsacīkstes basketbolā un volejbolā risinājās Toronto, kur spēkiem mērojās Kvebekas un Ontario apgabalu meistari. Daudzo skatītāju vidū bija arī Latvijas ģenerālkonsuls R. N. Braisons ar kundzi. Volejbolā jūtami pārāka izrādījās Toronto vienība, kas pievelca Montrealu ar 16—14, 15—5, spēlējot sastāvā: Galviņš, Zunde, Cinovskis, Ernsons, Lipomanis, Simsons un Šķiliņš. Montrealu reprezentēja Kraulis, Zommers, Sperlings, Spruženieks, Priedītis, Lukstiņš, Kurciks un Zemickis. Basketbola spēli Toronto sāka pilnīgi svaigiem spēlētājiem, kamēr montrealieši jau bija nocīnījušies volejbolā. Spēles sākumā mazu pārsvaru izcīnīja Toronto, tomēr puslaiks beidzās 26—26 un arī 3. trešdaļa deva meiztšķirtu punktu stāvokli. Pie rezultāta 50—48 Montrealas labā laukumu nācās atstāt montrealiešiem Kraulim un Zommeram, kas torontiešiem deva iespēju rezultātu izlīdzināt un panākt pat 2 punktu vadību. Notika tomēr negaidītais — vājinātais Montrealas sastāvs prata izcīnīt 53—52 uzvaru. Uzvarētāju pieciniekam punktus guva: Zommers 18, Priedītis 16, Zemickis 6, Kraulis 5, Spruženieks 5, Lukstiņš 2, Sperlings 1 un Kurciks 0. Toronto panākumu guvēji: Miezītis 27, Ploriņš 9, Deņisovs 7, Litaunieks 5, Šķiliņš 3, Cinovskis 1, Ozoliņš, Simsons un Pērkons 0. Uzvarētāji volejbolā saņēma DV, bet basketbolā Toronto YMCAs dāvātas balvas. Bija arī daudzas pārsteiguma balvas.

Sieviešu volejbolā Toronto meičas (Nesaule, Kirša, V. Balode Ozoliņa, Lazda, V. Šķēre un A. Balode) pievelca Kvebekas meistaru Montrealu ar 15—5, 15—7 rezultātu, iegūstot Toronto latviešu biedrības balvu. No 3 meistartituliem 2 izcīnīja Toronto sportisti, izpelnoties par šo panākumu V. Ziedīņa un R. Plūmes grāmatu apgāda speciālbalvu.

P. O.

FREGATA (Merchants) LTD.,

BALTIC SECTION,

122, Wardour Street, London W. 1,

piedāvā

250 papirosu čaulītes	. . . . .	3/6
500 „ „	. . . . .	7/—
1000 „ „	. . . . .	14/—
čaulīšu pildītāju	. . . . .	3/6

ar piesūtīšanu.

Taupiet tabaku un naudu! (193)

Tusneldai Bulvidei Austrālijā!

Ļoti lūdzu, uzdod savu tagadējo adresi. — Zenta Ankupe, Anglijā. Excalibur hostes Alsager, Stoke-on-Trent, Staffs. (278)

Latvju meičas, tās var precēt,
Tās prot mīlēt, art un ecēt...

Rakstiet Tamārai un Vairai. Vēlami Kanadā un Sav. valstīs dzīvojošie. Of. š. av. kant. ar Nr. 275. (275)

Iznācis

LATVIJU Zelene

Nr. 10

SATURĀ: Galda sedziņas tīkla darbā,
Izšūtas vasaras biūzes,
Servjetes.
Monogrammu stūrītis,
Sienas sargi,
Spilvena raksts,
Zemgales brunču raksts,
Tamborētas sedziņas,
Nīcas josta.

Cena: 3/9. Pasta izdevumus sedz pārstāvība. Atlaides: abonements par 12 numuriem £ 2/—/— (atl. 5/—), abonements par 6 numuriem £ 1/1/— (atl. 1/6).

Atkalpārdevējiem 25 proc. atlaide (uz cieta rēķ.). Krājumā Nr. 8. un Nr. 9. katrā vairumā; izsūtu visiem, kā abonentiem, tā arī atsevišķu numuru pircējiem.

LATVJU SIEVIETE, ATBALSTI SAVU ŽURNĀLU!

Pasūtināmi adresējami: **A. VEINBERGS,** 41, Carysfort Rd., London N. 16. (269)

Apgāda LATVJU GRĀMATA
izlases jaundarbu sacensības serija

J. KLĪDZĒJA stāsti un noveles, J. Soikāna ilustr. linoleja griez

Grēks uz pusēm

Cena: Dol. 2,30; DM 8,80; Šil. 15/6; A. šil. 16/—; Kr. 10.—.

Mūsu lielā un pazīstamā ezeru zemes rakstnieka jaunākie darbi. Klīdzēja vārds šodien runā pats par sevi.

AĪDAS NIEDRAS romāns divās grāmatās:

Maija Purene, 1. grāmata

Cena: Dol. 2,30, ies. 2,90; DM 9.— un 11,80; Šil. 16/— un 20/—; A. šil. 17/— un 21/6.

Maija Purene ir atjaunots un pārstrādāts romāns pēc vācu cenzūras 1943. g. Rīgā pilnīgi sabojātā darba, kurā mūsu lielā rakstniece aktīvi pieskārusies mūsu politiskai struktūrai īsi pirms un pēc vēsturiskā 15. maija pārvērtībām. Nebūs pārsteigums, ja šo rakstnieces lielāko darbu atzīs arī par viņas labāko.

Maija Purene, 2. grāmata sagatavošanā.

A. RUPAIŅA vēsturisku romānu cikls — trilogija, 3 grāmatas:

1. **TUMŠAIS PLĪVURS,** iznāk jūnijā;
2. **GAIĻI PUSNAKTĪ,** sagatavošanā;
3. **AUSMA,** iznāks gada beigās.

Rakstnieks (Balto tēvu aut.) līdz šim mūsu literātūrā nebijušā aspektā tvēris mūsu trešās zvaigznes Latgales cīņas par brīvību, cilvēcību un neatkarību kopš dzimtbuves atcelšanas un iesniedzoties mūsu valsts nesenā pagātnē. Kopš gadu gadiem tas atkal ir notikums un jauns stūrakmens mūsu literātūrā. Pāri par 1000 lapp. rakstnieks tēlo austruma tiekšanos pēc mūsu zemes, kuŗu savukārt piedzīvojam šodien mēs paši.

Turpmāk paredzēti vēl citi mūsu rakstnieku izcili darbi.

LASĪTĀJIEM. Pilnas serijas, 12—15 grāmatu, ieņādātājiem resp. pasūtinātājiem tieši apgādā, esam paredzējuši noslēgumā greznu izdevumu par brīvu, pazīstama rakstnieka darbu. Pasūtījumus pieņemam tieši, no visām ārvalstīm, piesūtot naudas pārvedumus vai banknotes vēstulē pēc kursa.

RAKSTNIEKIEM. Apgāds LATVJU GRĀMATA meklē izcilus jaundarbus. Esam izsludinājuši divas balvas, 750 dol. katru. Mūsu sagatavošanās darbs tagad pavirzījies tik tālu, ka, sākot ar jūniju, katru mēnesi iznāks viena grāmata. Tautiešu materiālais stāvoklis stiprinās, nepalieciet iepakaļ — mūsu literātūrai ne vien jāplaukst, bet arī atkal jābrīnest graudiem.

LATVJU GRĀMATA —
Waverly, Iowa, U. S. A.

1951. g. 30. maijā Londonā no mums šķīries kollēga, ilggadīgais brīvās Latvijas un latviešu trimdas laikrakstu

redaktors

kapt. Arsenijs Podnieks

dzimis 1900. g. 3. oktobrī Ērglos.

Aizgājēju mīļā piemiņā paturēs

LATVIJAS redakcija

Šī gada 18. maijā pēc īsām un grūtām ciešanām no mums šķīrās mūsu mīļais tēvs

Jānis Adolfs Forstmanis

dzimis 1867. g. 17. jūl. Tāšu pagastā, Kurzemē, miris 1951. g. 18. maijā Lubtēnā (Lubtheen), Vācijā.

Pēc viņa skumst:
meita Vācijā, meita un znots Anglijā, meita, znots un mazbērni Amerikā, meita, mazbērni un mazmeitas dēls nezināmā svešumā

Par dzimteni sapni tev
pagalvī liksim.

Savas trimdas gaitas beidzis un aizgājis mūžībā mūsu vismīļais

Fricis Mežīts

dzimis 1873. g. 19. aprīlī Trikātā, miris 1951. g. 2. maijā Anglijā, pārpelnots 1951. g. 7. maijā Londonā.

Jāņa ev. 11. nod. 25. p. Sērojošie piederīgie

HALLO, HALLO!

Bell A. VENNERS no Stāmerlenes pagasta meklēju radus, draugus un paziņas. Mana tagadējā adrese: A. Venners, 230 — 19th Ave., Longview, Wash., U. S. A.. (267)

ZINAIDA PLIKŠĶIS, dz. Volčuka, meklē māsu Tatjānu Volčuku, māsīcu Mirdzu Tomisāri un brālēnu Aleksandru Tomisāru. Lūdzu rakstīt 47, Cannock Rd., Hednesford, Staffs, England. (274)

LATVIJA

Nr. 43 (487) 1951. g. 6. jūnijā

Neizlieroto manuskriptus uzglabā un sūta atpakaļ vienīgi, ja tiem pievienota apmaksāta un autoram adresēta aploksne. Redakcija patur tiesības manuskriptus vajadzības gadījumā īsināt. Ar autora vārdu vai iniciāļiem parakstītos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas.

Abonements Vācijā,

pasūtinot individuāli (līdz 3 eks. uz vienu adresi), maksā ar piesūtīšanu DM 4.50 par eks. mēnesī, pasūtinot kollektīvi (vairāk par 3 eks.), DM 4.— mēn., uz ārzemēm DM 5.30 mēn., atsevišķā numura cena DM 0.60; uz ASV un Kanadu pa gaisa pastu DM 8.50 mēn. uz Austrāliju un Jaunzēlandi pa gaisa pastu DM 11.—.

Sludinājumi Vācijā

maksā DM 0,90 par vienslej nonpareille iespiedumrindas aizņemamo telpu; vienreizīgs 10 iespiedumrindu slud. piederīgo meklēšanai DM 5.—; vienreiz. 5 iespiedumr. slud. DM 3.—. Grāmatu apgādu un tirgotāju sludinājumiem, piesūtot tos tieši apgādam, aprēķinām 30% atlaidi.

Abonementu pieteikumus, sludinājumus un iemaksas Vācijā pieņem mūsu pārstāvji nometnēs, kā arī apgāds tieši.

Abonementa un sludinājumu maksu ārzemēs un turienes pārstāvju sarakstu izziņojam vairākas reizes mēnesī īpašā sludinājumā.

LCK APGĀDS LATVIJA
(13b) Grafenaschau, Obb.,
Regierungslager,
US-Zone, Germany.

Franču IV republika...

Zelta vidusceļš briesmās

(Turpinājums no 1. lpp.)

varu", līdzšinējās republikas vietā vēlētos citu režīmu, kurā valdībai un tās galvai pret parlamentu būtu nesalīdzināmi lielākas tiesības nekā tagad. Zināmos apstākļos ģen. Degols arī būtu gatavs vadīt valdību arī bez parlamenta un pat ārpus savas zemes robežām, kā viņš to jau darīja pēdējā kara laikā Londonā.

Trešā franču grupa sastādās no centra partijām, kas veido šķietami ideālo zelta vidusceļu starp abiem ekstrēmiem — komūnistiem un degolistiem. To mēdz apzīmēt par Francijas demokratisko grupu, „trešo spēku" vai IV republikas aizstāvjiem. Bet aiz šī „trešā spēka" nestāv ne spēcīga centra partija, ne stabila koalicija. Šī koalicija, uz ko balstījās arī IV republikas pēdējā, pēc skaita 14. valdība, apvieno politiskus strāvojumus, kas ir vismaz tikpat pretēji kā konservatīvie un lēboristi Anglijā vai republikāņi un demokrati ASV. Viens no lielākajiem faktoriem šajā grupā ir stipri reliģiski ievirzītā tautas republikāņu partija MRP, kas pastāvīgi ir pretišķībās ar abiem pārējiem partneriem — sociālistiem un konservātiviem radikāļiem, kas pret reliģiju naidīgi resp. vienaldzīgi. Tas trešās grupas stāvokli vēl sarežģī.

Šādos apstākļos IV republika savā pirmajā posmā ļoti izcilus panākumus var atzīmēt galvenokārt tikai ārpolitikā — aktīvu piedalīšanos Atlantika paktā, Rietumeiropas ūnijā, Eiropas padomes radīšanu un Šumana plānu, kas var kļūt par spēcīgāko sadarbības balstu vecā kontinenta valstīm un pasargāt to no draudošām briesmām. Gan arī iekšpolitiski gūti nenoliedzami panākumi jaunuzbūves darbā, pateicoties Maršala plānam, taču pieminēto pretišķību dēļ daudzi svarīgi jautājumi vienkārši nobīdīti malā un atstāti jaunās valdības ziņā.

MĒRĶIS ATTAISNO LĪDZEKĻUS

Ar gandrīz akrobatisku veiklību valdības partijām izdevās panākt jaunā vēlēšanu likuma un budžeta pieņemšanu, kā arī atlaist Nacionālsapulci. Vēlēšanu kampaņa sākusies pilnā sparā, un 17. jūnijā Francijas pilsoņi varēs doties pie urnām katrs labajā ticībā, ka ar savu balsi palīdzēs valstij tikt pie labāka parlamenta un labākas valdības. Agrās vēlēšanas šķiet nākam par labu valdībai, jo rudenī, kad iztrūkums budžetā būtu jūtamāks un zemās lauksaimniecības ražojumu cenas un varbūt arī šlikta raža pastiprinātu sarūgtinājumu zemniekos, „trešā spēka" izredzes būtu vēl mazākas. Degols jau netieši izteicies, ka 17. jūnijā īstenībā notikšot tikai „pārejas kabineta" vēlēšanas, kas sagatavošot ceļu jaunām, „īstām" vēlēšanām rudenī, kas dotu varu viņam.

Ļoti iespējams, ka ģenerāļa cerības arī piepildās, jo komūnistu apkarotais jaunais vēlēšanu likums pēc ilgām pūlēm beidzot pieņemts tādā versijā, kas komūnistiem un arī degolistiem pagaidām visnelabvēlīgākā. Kamēr līdz šim proporcionālajā vēlēšanu sistēmā katrā no 100 vēlēšanu iecirkņiem ievēlamos 2—11 deputātus sadalīja proporcionāli katras partijas iegūto balsu skaitam, tagad katrā iecirknī, izņemot Parīzi un apkārtni, visu paredzēto deputātu skaitu iegūs tā partija vai partijas koalicija, kas būs panākusi absolūto balsu vairākumu. Komūnistu un degolistu pretiniekiem tā dota iespēja veidot pēc patikas koalicijas un pēc iegūtas uzvaras sadalīt vietas Nacionālsapulcē savā starpā, kamēr Parīzē spēcīgākajiem komūnistiem būs jāapmierinās tikai ar zināmu, kaut arī lieläko daļu no deputātu skaita.

LIELAIS NEZINĀMAIS

Jaunā vēlēšanu likuma kritiķiem norādīts, ka stipra, demokratiska valdība, kas nosargātu zemes robežas, demokratiskās brīvības un novērstu sociālās netaisnības, ir pietiekami cēls mērķis, lai attaisnotu visus līdzekļus. Norādīts arī, ka līdzīgas vēlēšanu sistēmas ir arī Lielbritānijā un ASV. Ja valdības koalicijai lielajā spēlē laimētos, kā plānots, no 624 vietām Nacionālsapulcē iegūt ap 400, tā varētu triumfēt. Bet vēlēšanu likumā ir „āķis", — nevienai partijai vai partiju grupai neiegūstot absolūto vairākumu, attiecīgajā iecirknī deputātu vietas atkal sadalāmas proporcionāli. Šis apstāklis var ievērojami sajaukt valdības koalicijas plānus.

Kaut arī degolisti, ārēji nostādamies par visu pretkomūnistisko partiju vienotību, atteikušies no jebkādām koalicijām un, līdzīgi saviem nāvīgākajiem ienaidniekiem, iziet cīņā vieni paši, viņu uzvaru uzskata par daudz reālāku nekā komūnistu. Ģenerāļa Degola nāksanu pie varas apsveiktu diezgan plašas aprindas ne tikai pašā Francijā, bet arī ārpus tās. Lai kā, — svarīgākais 17. jūnija vēlēšanās ir tas, lai Francijas jaunā valdība būtu spējīga nodrošināt un stiprināt Franciju tiklab iekšēji, kā arī uz ārieni — kā Atlantika pakta un visas Eiropas aizsardzības sistēmas stūrakmeni.

G. G.

ASV ieinteresētas Papagosa saligšanā ar karali Paulu

Atēnas (oe). — Protestējot pret Grieķijas armijas virspavēlnieka feldmaršala Papagosa atkāpšanos, naktī uz ceturtdienu Atēnu garnizona vienības, augstāku virsnieku vadībā, ieņēma galvaspilsētas raidītāju un ielenca parlamenta ēku un atsevišķas ministrijas. Ministru prezidents aicināja palīgā feldmaršalu Papagosu, kam arī izdevās atrunāt augstākos virsniekus no nodoma gāzt valdību. Divi brigādes ģenerāļi un pieci pulkveži apcietināti.

Arī ASV atbalsta feldmaršalu Papagosu, tādēļ amerikāņu vēstnieks Atenās sestdien, tikko atgriezies no Sav. valstīm, apmeklēja Papagosu un pēc tam karali Paulu. Ministru prezidentam Venizelosam vēstnieks paskaidroja, ka ASV „ļoti noraizējušās par notikumu attīstību Grieķijā". ASV valdības aprindās Vašingtonā paskaidroja, ka Papagoss baudījis pilnīgu Sav. valstu valdības uzticību un ka viņš turējis stingri savās rokās labi apmācīto grieķu armiju. Papagosa atteikšanās no armijas virspavēlniecības varēšot turpmāk nopietni apdraudēt ASV militāro palīdzību Grieķijai.

Helgolandes vietā angļi ar mieru izraudzīt citu bumbu mērķi

Hamburga (al). — Pag. nedēļā 16 vācu zvejnieku laivas aizveda uz Helgolandi vairāk nekā 100 omaru zvejnieku, kas nolēmuši salas tuvākajā apkaimē pievērsties savai agrākajai nodarbībai — jūras vēžu zvejošanai. Zvejnieki asi nosodīja partiju politisko propagandu, sevišķi FDJ jauniešu izrīcību, kas Helgolandi gribējuši izmantot propagandas nolūkiem un apņēmušies palikt salā tik ilgi, kamēr tos aizvedīs ar varu vai angļu bumbveži apmētās bumbām.

Kāds žurnālists, kas nedēļas nogalē motorlaivā apmeklēja Helgolandi, ziņo, ka daļa zvejnieku ceļot pagaidu mājokļus, bet citi jau izbraukuši jūrā uz omaru zveju. Vācu valdības pārstāvis Ķīlē piektdien paziņoja, ka pēc angļu militāro iestāžu informācijas, turpmāk ap Helgolandi netraucēti varēšot zvejot sestdienās un svētdienās, jo tad bumbas nemetīšot, bet nosodīja jauno invāziju, jo tā apdraud labvēlīgu iznākumu vācu-angļu sarunām par salas galīgu nodošanu atpakaļ vāciešiem. Šlēzvigas-Holšteinas piekrastes policija izsūtījusi motorlaivu ar četriem kārtības sargiem uz Helgolandi, lai aicinātu zvejniekus atstāt salu.

Angļu augstais komisārs paziņoja Bonnas valdībai, ka Helgolandes vietā Rietumvācija varēšot angļu bumbvežu izmēģinājumu lauka vajadzībām norādīt kādu citu vietu. Bet sarunas par šo citu vietu, kā arī par Helgolandes atbrīvošanu pirms paredzētā 1952. g. 1. marta, varēšot sākties tikai tad, kad atbrīvošot salu no zvejniekiem, kas tur pag. nedēļā ieradušies. Pirmdien arī bija jau viss sagatavots, lai zvejnieki uz laiku pārceltos uz sauszemi.

Mongolu invāzija Tīringijā

Gota (al). — Vācu karaspēka apmācību laukumos pie Eizenachas, Buchenvaldes un Veimaras uz vasaras manevriem ieradušās lielākas padomju karaspēka vienības, kuru stiprumu vērtē uz 75.000 vīru. Par padomju karavīru vardarbībām ziņo no visiem ciemiem, kur apmetušās padomju vienības, kas galvenokārt sastādās no mongoļiem. Daudzos ciemos zemnieki tā iebaidīti, ka iedrošinās iziet lauku darbos tikai lielākās grupās.

Par ieradušos karaspēka vienību skaitlisko sastāvu precīzas ziņas iegūtas no Tīringijas tirdzniecības un apgādes pārvaldes, kam jārūpējas par šai apgabalā izvietoto karavīru uzturu. Tā kā šīs uztura prasības jāizpilda bez ierunām, tad vietējie iedzivotāji jau kopš vairākām nedēļām nav saņēmuši nekā no savām galas devām. Gaļa daļēji aizstāta ar svaigām zivīm, un arī tās parasti bijušas bojātas. Sviestu Tīringijā saņem tikai uz zīdaiņu kartītēm.

50 milj. mārciņu Jugoslavijai

Londona (el). — ASV, Lielbritānijas un Francijas pārstāvji Londonā vienojušies par rietumvalstu saimnieciskās palīdzības garantēšanu Jugoslavijai 50 milj. mārciņu apmērā. Pēc lietpratēju aprēķiniem, šī palīdzība izsniedzama piemaksu un nevis aizdevuma veidā, un 62,5 proc. no šīs summas jāsedz Sav. valstīm, 25 proc. Lielbritānijai, bet 12,5 proc. Francijai.

ARVIEN LABĀKAS ATOMBUMBAS AGRESIJAS ATVAIREI

Nujorka (ip). — Kongresa atomenerģijas komisijas priekšsēdis senātors Mekmehons intervijā Newsweek pārstāvim, resumējot neseno eksperimentu rezultātus, deklarējis, ka ASV tagad agresijas gadījumā spētu ar atomieročiem palīdzību vērst pret ienaidnieku daudz smagākus sitienus nekā agrāk. Sav. valstīm tagad esot visdažādākie atomieroči. No tiem daži gan vēl konstrukcijas stadijā, bet citus jau sāk ražot lielākā skaitā. Senātors īpaši pieminēja atomiskus artilerijas šāviņus, kuru drīza lietošana apsvērta Korejā. Viņš arī piemetināja, ka taktisko ieroču arsenālā laikam drīz vien būšot arī tālvadāmas raķetes ar smailēs ievietotiem atomiskiem lādiņiem.

Atomkomisijas priekšsēdis visumā optimistiski izteicās arī par ASV izredzēm ūdeņraža bumbu gatavošanā. ASV zināšanas atomieroču laukā, spriežot pēc pēdējiem pētījumiem un izmēģinājumiem Nevadā un Enivetokā, tagad esot nesalīdzināmi pārākas par tām, kādas bija 1945. g. — starpība esot apmēram tāda, kā starp prožektoru un sveci. Ja pašreizējā drausmīgā skriešanās atomieroču laukā turpināsies, Kremlim būšot jāatmet doma par milzīgu karaspēka masu koncentrēšanu vienā telpā — ar taktisko atomieroču palīdzību ASV tās vienmēr spēs iznīcināt. Senātors uzsvēra, ka arī Pad. savienības rīcībā jau tagad ir zināms krājums atombumbu, un tā drudžaini cenšas produkciju palielināt. Nopietnas briesmas ASV draudētu brīdī, kad Pad. savienībai atombumbu būtu pietiekami daudz, lai tā varētu uzdrošināties riskēt pārsteiguma atomuzbrukumu ASV.

Gromiko un Džesups iztirzā makšķernieku paņēmienus šaipus un viņpus dzelzs priekškara

TĒJAS STUNDAS — SVARĪGĀKAIS NOTIKUMS ROZĀ MARMORA PILĪ

Parīze (oe). — Nozīmīgākais politiskais notikums pag. nedēļas nogalē neapšaubāmi bija trīs rietumu valstu priekšlikums Pad. savienībai piekrist četru lielo konferencei Vašingtonā 23. jūnijā. Ar šo notu sabiedrotie vienā rāvienā gribēja panākt to, par ko trīs mēnešus Parīzē lauza šķēpus 4 ārlietu viceministri. Spēkošanās Rozā marmora pilī sākumā saistīja nedalītu brīvās pasaules uzmanību, bet vēlāk, ieilgstot līdz apnikumam, neviens tai vairs neveltīja nopietnu interesi. Arī pašā Parīzes pilī nopietnās noskaņas mainījās ar jautrākiem brīžiem.

Svarīgākais notikums katrā sēdē bija tējas stunda, ti. 15—20 min. ilgs pārtraukums, kurā izgaisa dzelzs priekškars starp austrumiem un rietumiem. Pat pēc karstākām un niknākām debatēm delegāti salika savus papīrus portfeļos, lai pievērstos draudzīgām un nepolitiskām sarunām, it kā nekādu domstarpību nebūtu bijis. Izcils meistars šajā noskaņu maiņā bija Gromiko. Laiku pa laikam amerikānis Džesups sarunājās ar viņu krieviski, lai papildinātu savas valodas zināšanas. Abu iemīļotākais temats bija makšķerēšana, un sīki jo sīki tad tapa pārrunāti makšķernieku paņēmieni viņpus un šaipus dzelzs priekškaram.

Gromiko turējās pēc iespējas tālu no Parīzes vilinājumiem. Statistiķi ziņo tikai par diviem teātra apmeklējumiem, divām kino izrādēm un par Gromiko klātieni Eiropas meistarsacīkstēs basketbolā. Vai filmas, kurās padomju delegāts noskatījās, bija ar krievisku izcelšanos, par to statistiķi klusē, toties tējas stundās Gromiko ar saviem rietumu kolēģām sīki iztirzāja redzēto lugu saturu.

Darba kārtību padomju delegācija, šķiet, bija izstrādājusi ar vislielāko rūpību. Piemēram, Gromiko, iepazīstinot rietumniekus ar kādu jaunu priekšlikumu, mēdza atšķirt biezos aktu vākus, izņemt kādu papīra loksni un pasniegt to krievu sekretārei, lai tā „jauno priekšlikumu" pavairo rietumu delegātu vajadzībām. Rietumu žurnālisti un citi novērotāji konstatējuši, ka pagaidām izlietotas tikai divas trešdaļas no biezās priekšlikumu aktu kaudzes. Viena trešdaļa palikusi vēl Gromiko rīcībā. Aizkulisēs tādēļ spriež, ka garlaicīgā cīnīšanās Rozā marmora pilī turpināsies vēl vismaz pusotra mēneša. Tas arī notiks, ja Kremlis noraidīs rietumu notas.

Konferences sākumā Gromiko bija ļoti centīgs un nebija ar mieru sēdes beigt pirms pulksten 8 vakarā. Laikam starplaikā Parīzes klimats tomēr bija atstājis „vieglprātīgāku" ietekmi arī uz padomju delegātu. Viceministru jaunākais sporta bija sēžu ilgumu nodzīt līdz 30—120 sekundēm. Delegāti pēc kārtas laipni paskaidroja, ka tiem nav nekā jauna ko teikt, — tas nevienu arī nepārsteidza — un jautrā vienaldzībā, smaidīgām sejām, tie piecēlās no apnicīgā konferenču galda. — Tā tapa pasaules vēsture Rozā marmora pilī.

„Japāna uzvarēja pēdējo karu"

Jokohama (gi). — No Brazilijas nesen dzimtenē atgriezties nolēmusi 114 personu liela japāņu grupa, kas karu pavadījusi turienes japāņu kolonijā. Liels bijis preses pārsteigums, kad repatrianti, ierodoties Hongkongā, par vienu no atgriešanās iemesliem minējuši „faktu", ka Japāna uzvarējusi II pasaules karu, kādēļ tai tagad daudz atbildīgu pienākumu visas Āzijas jaunuzbūvē. Sākumā žurnālisti domājuši, ka runa ir par kuriozu izņēmumu, bet pēc sarunas ar citiem kuģa pasažieriem izrādījies, ka šādā pārliecībā ir absolūti visi.

Kad kuģis ieradies Japānā, daudzi jaunākie jau bijuši citos uzskatos. Taču 65 g. v. Kantaro Nakano, 14 bērnu tēvs, stūrgalvīgi palicis pie sava arī tad. „Visas Āzijas zemes ir brīvas, un tās atbrīvoja Japāna," apgalvojis Nakano, līdz ieraudzījis pa ielām patrulējam amerikāņu militāro policiju un kļuvis šaubīgs.

Japānā aug nacionālistiskas tendences

Londona (id). — Samazinoties okupācijas iestāžu kontrolei, Japānā vērojama bīstama reakcionāru un ekstrēmi nacionālistisku organizāciju vairošanās, ziņo The Sunday Times korespondents no Tokio. Japānas ģenerālprokurors izteicies, ka zināmas ap 600 šādas organizācijas, bet vēl citas darbojas slepeni. Ārēji tās savos mērķos raksta cīņu pret komūnismu, nacionālo aizsardzību, „Lielāzijas" ideju u. c., vai arī maskējas par bij. karavīru, reliģiskām vai citām nevainīgām organizācijām. Pastāv arī „brīvprātīgo korpuss Formozas aizstāvēšanai".

Sensācionāla „cenu kauja" ASV

Nujorka (la). — Nujorkas lielajos preču namos pag. nedēļā bija vērojama gluži sensācionāla cenu krišanās, kas dažām precēm sniedzās pat līdz 40 proc. Cenu pazeminājumu ievadīja pasaules lielākā preču namu sabiedrība Macy ar paziņojumu pag. otrdien, ka 5978 priekšmetiem cena pazemināta par 6 proc. Otrs lielākais Nujorkas preču nams Gimbel atbildēja ar saukli: „Gimbela cenas nav pārspējamas." Pēc tam cenu pazeminājumam pievienojās daudz citu lielāku preču namu, un veikalos notika ārkārtēja pircēju drūzmēšanās. Vislielākie cenu pazeminājumi bija radio un tālredzes aparātiem, kā arī tekstiliju, sporta piederumu, medikamentu un grāmatu nozarē. Līdzīgas parādības bija vērojamas arī daudzās citās ASV pilsētās. Arī lielās benzīna firmas pievienojās cenu pazemināšanas tendencēm. Benzīna galonas (3,8 l) cena pazemināta par veseliem 10 centiem.

Vispārējo „cenu karu" izraisīja ASV augstākās tiesas 21. maija lēmums, kas atcēla 45 štatos izdoto likumu mazumtirdzniecības aizsargdzībai; likums noliedza pārdot preces par zemāku cenu nekā to noteicis preču ražotājs.

Jauna pretestības kustība Čechoslovakijā

Minchene (oe). — Pēc Brīvās Eiropas raidītāja informācijas, Čechoslovakijā izveidojusies jauna pretestības kustība, kas dēvē sevi par Cīņas grupu pret necilvēcību Čechoslovakijā. Jaunā organizācija piesūta draudu vēstules čechu komūnistu vadītājiem, bet jo sevišķi cietumu un vergu nometņu direktoriem. Cīņas grupa sastādījusi arī īpašu sarakstu par kompartijas funkcionāriem un komūnistu algādžiem, kas rīkojušies necilvēcīgi pret saviem tautiešiem koncentrācijas nometnēs un arī citur.

DAŽOS VĀRDOS

Apcietināts Fadajanu sektes vadītājs sieviešu apģērbā Navabs Safavi, uz kura pavēli nogalināja Irānas ministru prezidentu Ali Razmaru.

Trīs amerikāņu Thunderbolt F 47 tipa iznīcinātāji sadūrās gaisā sestdien virs Longailendas. Visas trīs lidmašīnas nogāzās.

Amerikāņu kritušo pieminas dienā ASV satiksmes nelaimēs galu dabūjusi „tikai" 71 persona, 28 noslīkušas un 17 mirušas citos nelaimes gadījumos. Kopējo upuru skaitu 116 iestādes atzīmē kā zemāko kopš kara beigām.

„Lai pieveiktu gorillu, cilvēks nedodas uz vingrotavu, lai uztrenētu sev muskuļus," kādā runā izteicās Džons Fosters Dalles norādīdams, ka ASV savā plānošanā nebūtu vis jāvadās no pretinieka spēkiem, bet drīzāk no pašu spēkiem un pretinieka vājuma mēraukla. „Ja padomju valsts ērti spēj ražot 100.000 tanku gadā, tad tas nenozīmē automatiski, ka arī mums jāražo 100.000 tanku gadā," izteicās Dalless, ieteikdams labāk meklēt pretinieka vājās vietas.

278 dažādus īpašumus šī gada pirmajos 4 mēnešos nodevušas atpakaļ vāciešiem amerikāņu iestādes, to vidū 45 īres namus, 132 mazākas ēkas, 7 viesnīcas, 1 skolu, 8 preču namus 7 biroja ēkas, 8 kazarmas, 4 veikalus, 6 garāžas, 8 restorānus, 2 fabrikas, 2 teātrus, kā arī daudz dažādu citu ēku, zemes gabalus, dārzus, tenisa laukumus, laivu mājas utt. Makša Planka medicīniskās pētniecības institūts Heidelbergā drīz saņems atpakaļ savas fizikas laboratorijas.

Vācijai piesūtīs ielūgumu uz 1952. gada olimpiskajām ziemas spēlēm Oslo, paskaidrojis Norvēģijas olimpiskās komitejas ģenerālsekretārs Petersens. Šī ziņa uzskatāma par sensācionālu, jo norvēģi līdz šim nekā nevēlējās dzirdēt par vāciešu piedalīšanos. Ielūgumus izsūtīs jūlija sākumā. Ziemas spēlēs gaida ierodamies ap 1000 sportistu un ap 200 pārstāvju un treneru. Rīkotāji nolēmuši iespiest 800.000 ieejas karšu.

2.408.700 civilo ierēdņu maija sākumā nodarbināja ASV valdības iestādes. Ierēdņu skaits aprīlī vien pieaudzis gandrīz par 50.000. Gandrīz puse visu ierēdņu nodarbināti militārās ministrijās: visvairāk pasta ministrijā (0,5 milj.), armijas, flotes, aviācijas ministrijā un kara veterānu pārvaldē.

Trīs dienas rīkle ieķērles diamants beidzot bija jāizklepo kādam Losandželosas vērtlietu zaglim, kad policijas detektīvs uzgāja šo zagtās mantas slēptuvi

Ar džipu pārvadājama, izjaucama helikoptera produkcija uzsākta ASV bruņoto spēku vajadzībām. Nelielo lidaparātu lietos apvidus izlūkošanai un sakariem.

19 smago auto kravas ar dāvanām, pulēm un telegrammām saņēmusi Anglijas karalienemāte Mērija savā 84. dzimumdienā.

Franču ģen. leitn. Pjers Faja iecelts par Eiropas bruņoto gaisa spēku štāba priekšnieku aizejošā angļu aviācijas maršala Brūka vietā.

Kauja starp policiju un kontrabandistiem notikusi Dženovas apakšzemes ūdensvadu un kanalizācijas tuneļos, kad kontrabandisti gribējuši šādā veidā cauri muitas rajonam nogādāt lielāku vairumu medikamentu, cigarešu, uzvalku u. c. Cīņa beigusies ar labi bruņoto noziedznieku uzvaru, un tikai ar papildspēku palīdzību policistiem izdevies izkļūt no lamatām.

Savu transportlidmašīnu nošāvuši amerikāņu gaisa spēku turboiznīcinātāji virs Japānas jūras, kad motoru bojājuma dēļ apkalpe to bija atstājusi, bet lidmašīna tomēr lidojumu turpināja.

Feldmaršals Montgomerijs atteicies satikties ar ASV bruņoto spēku apvienoto štābu šefu ģen. Bredliju, kas tuvākā laikā ieradīsies Eiropā, lai Parīzē un Londonā apspriestos ar ģen. Eizenhaueru. Bredlijs esot kritizējis feldmaršalu savā grāmatā par pagājušo karu.

Ar radaru tēmējamus pretaviācijas lielgabalus lietojot Ķīniešu vienības, — izteikušies amerikāņu aviācijas speciālisti. **Lielākā daļa** no notriektajām 200 lidmašīnām ir nogāztas ar šiem lielgabaliem.

3 miljīgas sēra atradnes atklātas Sav. valstīs, Teksasā.

Pēdējo slīpējumu cīnām Korejā angļu vienības iegūst Honkongas apmācību **laukos.**

Čerčila dzīslās rit viena divdesmitā daļa trokēzu asiņu, jo pirms 6 paaudzēm kāds no britu valstsvīra tiešiem senčiem bijis precējies ar pusindiānieti. Šo ziņu presei nodevis viens no Čerčila brālēniem.

Jaunā vietnamiešu ofensīva dienvidos no Hanojas sagādājusi frančiem lielus zaudējumus. Kopš pag. nedēļas 45.000 komūnistu uzbruka franču pozicijām, ko aizstāvēja 4000 karavīru. Vairākus ienaidnieka uzbrukumus atbalstīja arī artilerijas un granātmetēju uguns. Ceļā uz kādu fortu frontes tuvumā krītis franču virspavēlnieka dēls leitnants Bernards Detasinjī.

Korejā UN bruņotie spēki atkal atkaroju**ši** pozicijas, kur tie atradās komūnistiskās pavasara ofensīvas sākumā aprīlī.

Sarkanās Ķīnas blokādi senāta komisijās pieprasīja amerikāņu jūras spēku štāba priekšnieks admirālis Sermens. Blokāde jāizsludina UN kopsapulcei.

50 taktiskās aviācijas grupu ASV gaisa spēki varot nodot Atlantika pakta bruņoto spēku rīcībā, paskaidroja amerikāņu aviācijas ministrs Finleters.

Grieķijas bruņoto spēku virspavēlniecību pārņēmis karalis Pauls pēc tam, kad atkāpās feldmaršals Papagoss. Kāda bruņotu karavīru grupa bija iebrukusi Atēnu raidstacijā, pieprasot svītrot no ziņām informāciju par Papagosa atkāpšanos.

Uz Rietumvācijas dziesmu svētkiem, kas notiks Frankfurtē no 15.—19. jūnijam, dzelzceļi izsniegs biļetes ar 66,66 proc. tarifa pazeminājumu, ja braucieni notiks lielākās grupās.

Ingridas Bergmanes un Roberta Roselini laulības par nelikumīgām nolēmusi izsludināt Romas prokurātūra, jo Itālijas likumi ārzemēs šķirtās laulības atzīst par spēkā esošām.

3000 t rotācijas papīra Francijai piešķirtis Vašingtonas izejvielu konferencē. Šo papīru varēs iepirkt par normālām tirgus cenām ASV vai Kanadā.

Alus patēriņš Rietumvācijā pieaudzis par veselu trešdaļu, salīdzinot ar pagājušo gadu, un tagad sasniedz 18 milj. hektolitru gadā.

Vēl 36 personas arestētas Rietumberlīnē par nelegālu skrejlapu izplatīšanu, propagandējot komūnistu organizēto „tautas nobalsošanu" pret Rietumvācijas apbruņošanu.

Spānija uzņemta par locekli UN pasaules veselības organizācijā.

No Čechoslovakijas urāna raktuvēm uz Rietumvāciju cauri Hofai atbēguši 7 kalnrači, kas strādājuši Oberšlagvertas darba nometnē, starp Karlsbadi un Marienbadi. Nometnē atrodoties 1400 gūstekņu, to vidū 300 agrāko vācu SS vīru un policistu. Čechi bēgšanai izmantojuši raktuvju ventilācijas šachtu.

51 persona ievainota policijas un demonstrantu sadursmē Dienvidafrikas Ūnijas parlamenta nama priekšā Keptaunā, kur pūlis demonstrēja pret valdības jauno vēlēšanu likumu, kas ierobežo nēģeru un indiešu balstiesības, un beigās apmētāja policistus ar degošām lāpām.

50 indiāņu speciālistu ugunsgrēku apkarošanā no helikopteriem izsēdināti Ontario provinces plašajā mežu ugunsgrēku rajonā, apgādāti ar pārtiku un ugunsdzēsības piederumiem. Indiāņiem jāierobežo ugunsgrēka izplatīšanās vientuļajos mežu apvidos.

Angļu kara ministrs Strečijs, kas nesen ieradās inspekcijas braucienā Rietumvācijā, paskaidroja, ka britu vienības Eiropas kontinentā apgādāšot ar jauniem moderniem ieročiem — ar Korejā pārbaudītām un modernizētām „bazūkām", tanku apkarošanai, kā arī ar jaunu motorizētu artilēriju.